

Ik vraag me af of Godly Play een hype is?

godly play*

Woord vooraf

'De school mag geen voorbereiding zijn op het leven, ze is het leven zelf.'¹ (J. Dewey, 1859-1952)

Wat is Godly Play? Waarom willen leerkrachten Godly Play toepassen in de klas? Welk didactisch materiaal is er voorhanden? Welke verhalen zijn er allemaal uitgewerkt door de Godly Play organisatie? Wat is het effect op kinderen? Deze vragen worden allemaal besproken in dit eindwerk.

In het kader van mijn scriptie heb ik gekozen om Godly Play te onderzoeken. Toen we in het tweede jaar van de opleiding zaten, kregen we een voorsmaakje van Godly Play. Ik was meteen geraakt en geïnteresseerd om dit te onderzoeken. Ik wilde hier meteen meer over weten, zodat ik het later in mijn eigen klaspraktijk zou kunnen hanteren.

Bij deze zou ik graag mevrouw C. Velghe, mevrouw A. Verhoeven, mevrouw A. Mollemans, mevrouw K. Velghe, meneer G.J. Hedeman, mevrouw N. Stabel, mevrouw V. Nackaers, mevrouw J. Vermeire, J. Coppens, mevrouw A. Vonckx, mevrouw L. Croonenbroghs, meneer R. De Roye, mevrouw M.N. Jacquemotte, S. Dethier, L. Heyvaert, H. Imbrechts, S. Kwaku, S. Mondelaers, G. Thienpont, E. Vanderheijden, K. Vanuytrecht, al de leden van de Godly Play organisatie, al de mentoren bij wie ik Godly Play mocht uittesten alsook mijn ouders en mijn vrienden willen bedanken voor al de hulp en de kansen die zij mij geboden hebben.

Al deze mensen hebben mij geholpen bij het voorbereiden en uitvoeren van lessen alsook bij het opzoeken van informatie of het nalezen van lessen om zo tot een mooie afgeronde scriptie te kunnen komen.

---

¹ Filosofische uitspraak van J. Dewey 1859-1952

Inhoud

Woord vooraf	1
Inleiding.....	4
Basis van Godly Play	5
De bouwstenen van Godly Play.....	6
Opbouw van een Godly Play ruimte.....	6
Basis-, verdiepiings- of syntheseverhaal	7
Vier taalsoorten.....	9
Rollen.....	9
De opbouw van een Godly Play sessie	10
Hindernissen die je kan tegenkomen	11
Klasleerkracht of een bijzondere leermeester	12
Godly Play in een aparte ruimte of gewoon in de klas.....	12
Didactisch materiaal.....	13
Welk materiaal is er beschikbaar	13
Materiaal ontlener.....	14
Materiaalgebruik	14
De vorming	15
Hoe kan je de orde bewaren	16
Godly Play in vergelijking met het gewoon onderwijs	16
Interview.....	19
Mijn ervaringen	20
Eerste graad:.....	20
1. ‘De schepping’ in het eerste leerjaar.....	20
2. ‘De grote familie’ in het eerste leerjaar	23
Tweede graad:.....	25
3. ‘De grote familie’ als bezinningsmoment voor het derde en het vierde leerjaar	25
4. ‘Ballingschap en terugkeer’ als bezinningsmoment voor het derde en het vierde leerjaar .	27
5. ‘De barmhartige Samaritaan’ in het vierde leerjaar.....	29
6. ‘De exodus’ in het vierde leerjaar	31
7. ‘De kostbare parel’ in het vierde leerjaar.....	33
Derde graad:.....	34
8. ‘De barmhartige Samaritaan’ in het vijfde leerjaar.....	34
9. ‘De grote familie’ in het zesde leerjaar	36

Ervaringen van leerkrachten	38
Effect op kinderen	42
Conclusie	43
Bijlagen:	44
1. Onderzoeksplan.....	44
2. Checklist	47
3. Vragenlijst voor leerkrachten	48
4. Poster	49
5. Verslag posterbeurs.....	50
Positieve punten.....	50
Werkpunten	50
Aanpak van de werkpunten	50
6. Lesfiches:	50
A. De grote familie	50
B. Ballingschap en terugkeer	55
C. De exodus	59
D. De schepping	63
E. De barmhartige Samaritaan	67
F. De kostbare parel	72
Foto's van de Godly Play lessen die ik gaf	76
Eerste graad.....	76
Tweede graag	78
Derde graad.....	81
Diploma	84
Reacties van mentoren.....	85
Reacties van kinderen die een Godly Play sessie kregen	86
Bronnen	88
Boeken.....	88
Websites	88
Artikels.....	88
PowerPoint presentatie.....	88
Personen.....	89

Inleiding

Wanneer we geloofsopvoeding in de lagere school willen realiseren, is het belangrijk dat we steeds aansluiten bij de leefwereld van de kinderen. Op deze manier sluiten we aan bij de leefwereld van de kinderen en is dit een aanknopingspunt om het Bijbelverhaal te gaan vertellen in de klas. Dit is van groot belang, want thuis wordt er de dag van vandaag niet altijd aan geloofsopvoeding gedaan. Daardoor vindt de geloofsopvoeding vaak voor de eerste keer plaats op school. Bijbelverhalen zijn voor kinderen vaak moeilijk te vatten, doordat er heel wat tweede taal in verweven zit. Daarom kiezen we er in de lagere school voor om gebruik te maken van kinderbijbels waarin deze verhalen op kinderniveau verteld worden.

Godly Play is een methode waarbij gebruik gemaakt wordt van concreet materiaal en een bepaalde techniek om zo een Bijbelverhaal, parabel of een liturgisch verhaal, visueel en via spel zichtbaar en verstaanbaar te maken. Godly Play wordt gebruikt voor jong en oud. 'Ik vraag me af' is een vraag die men gedurende een Godly Play sessie voortdurend stelt. In mijn scriptie stel ik dezelfde vraag: 'Ik vraag me af', 'Ik vraag me af of Godly Play een hype is'.

Ik wil met deze scriptie onderzoeken of Godly Play een hype is. 'Een hype is een onderwerp dat bij veel mensen een gedeelde belangstelling oproept die na een korte tijd weer voorbij is'². Om deze vraag te kunnen beantwoorden wil ik doorheen mijn scriptie Godly Play grondig onder de loep nemen en op zoek gaan of alle elementen uit een Godly Play sessie realiseerbaar zijn. Verder wil ik gaan kijken waarom leerkrachten Godly Play willen toepassen, welk didactisch materiaal er beschikbaar is, wat het effect is op de kinderen en ik wil een Godly Play sessie naast het schema 'verkennen-verdiepen-verankeren' plaatsen.

Ik verwacht dat Godly Play geen hype is, maar eerder een blijvende vertelmethode die nieuw leven in het godsdienstonderwijs kan blazen. Een hype is immers iets dat op een bepaald moment heel wat belangstelling opwekt en nadien stil valt. Ik denk dat Godly Play niet met een piek in het onderwijs terecht gaat komen maar eerder stelselmatig. Stapje voor stapje zal Godly Play volgens mij zijn weg in het onderwijs vinden, dit wanneer de Godly Play organisatie op een goede manier ondersteund wordt door de inspectie van de rooms-katholieke godsdienst zoals in de methode 'sterren aan de hemel'.

---

² <http://www.encyclo.nl/begrip/Hype>

Basis van Godly Play

Godly Play is in de jaren '70 in Amerika ontstaan. Deze methode is zich sindsdien langzaam maar zeker over de hele wereld gaan verspreiden. Sinds 2012 is Godly Play in Vlaanderen en Nederland verzeild geraakt. Nu is het ook hier aan een opmars bezig.

'Godly Play is een oecumenische ervaringsgerichte methode. Het is een christelijke methode die bruikbaar en toegankelijk is voor de verschillende christelijke denominaties (protestanten, anglicanen, lutheranen, calvinisten, baptisten, katholieken,).³ Dit oecumenisch karakter is aanwezig in de Godly Play methode doordat er verschillende mensen aan hebben meegewerkt. Ik geef hieronder een korte opsomming van deze mensen. Verder vindt u meer uitleg over hen.

Jerome W. Berryman, een anglicaan, heeft de methode ontwikkeld en heeft zich gebaseerd op de pedagogiek van Maria Montessori en op de traditie van Karl Rahner. Sophia Cavaletti gaf aan deze methode een protestantse touche. Door de samenwerking van deze mensen is Godly Play een overkoepelende godsdienst methode geworden.

De Amerikaan Jerome W. Berryman - de stichter van Godly Play - is van opleiding een theoloog. Hij was in Amerika actief als ziekenhuispastor op de pediatrie afdeling. Hij werd vooral op de kamers van de kinderen gevraagd wanneer het heel erg slecht met hen ging. De kinderen zaten allemaal met hetzelfde gevoel, namelijk eenzaamheid. Een kind verwoordde het zo: 'Doodgaan is helemaal alleen achterblijven.' Berryman wou ze een godsbeeld geven van een God die steeds bij hen blijft, ook wanneer het einde nabij is. Dit is het godsbeeld van de dragende en aanwezige God. Jerome is op zoek gegaan naar verhalen waarin dit godsbeeld tot uiting komt. Deze verhalen is hij beginnen naspelen met eenvoudige popjes op de bedden van de kinderen, ze vonden het geweldig om naar de prachtige verhalen te luisteren en te kijken. Jerome Berryman én de kinderen vonden het een goddelijk spel en vandaar de naam 'Godly Play'.

Berryman baseerde zich op de pedagogie van Maria Montessori. Maria Montessori was katholiek. Zoals haar naam al doet vermoeden, is ze de grondlegster van het Montessorionderwijs. In dit onderwijs staat volgend uitgangspunt centraal: 'leer het kind het zelf te doen'. Kinderen zijn vanzelf heel leergierig en willen vooral alles zelf leren. In het Montessorionderwijs wordt er gekeken naar de noden van het kind en van daaruit worden er hulpmiddelen aangereikt. Er wordt vanuit gegaan dat alles al in het kind zit en dat wij, als leerkracht, manieren moeten vinden om het eruit te halen. De leerkracht heeft de rol van begeleider en niet de rol van kennisoverdrager. De materialen die ze gebruiken in het Montessori onderwijs zijn eenvoudig, meestal gemaakt uit hout, maar duurzaam. Het materiaal is steeds aangepast aan de leeftijd van het kind. Deze materialen hebben als doel de leerlingen zelf nieuwe dingen te laten ontdekken, ervaren en inoefenen. Het materiaal dat in Godly Play wordt gebruikt vertoont sterke gelijkenissen. Hierover volgt later meer.

Niet alleen Maria Montessori was een bron van inspiratie voor de methode van J. Berryman. Ook de rooms-katholieke theoloog Karl Rahner speelde een belangrijke rol in het ontstaan van Godly Play. Rahner beweerde dat elk kind, hoe klein ook, 'het méér' al kan aanvoelen voordat het erover geleerd heeft. Hiermee bedoelt hij dat kinderen al van jongs af aan een vorm van spiritualiteit kunnen aanvoelen. Ze beseffen dat er iets méér is, maar ze kunnen het nog niet verwoorden. Jerome

---

³ www.godlyplay.nl

Berryman paste deze ideologie toe in zijn eigen methode. Door de Bijbelse verhalen aan kinderen te vertellen, komen ze in aanraking met het spirituele. Ze ervaren wat het is om God zijn aanwezigheid te voelen, terwijl er niet wordt uitgelegd wie of wat God is. Ze mogen hem ontdekken en ontmoeten in het goddelijke spel.

De verhalen die in Godly Play gebruikt worden, worden gevisualiseerd, beluisterd en creatief verwerkt. Het is een methode die ontdekkend en vanuit de ervaringen van kinderen het leren van de kinderen stimuleert. Ze leren ook de kunst van de geloofstaal, symbolische taal en traditie kennen. Zo kunnen ze die gebruiken en toepassen in het dagelijkse leven. Er komen vier taalsoorten doorheen de lessen aan bod. Er wordt gebruik gemaakt van de taal van de heilige verhalen over het volk van God, de taal van de parabellen die Jezus vertelde, de taal van de verhalen over de liturgie en de taal van de stilte.

Godly Play is vernieuwend maar ook diep geworteld in de christelijke traditie. Met vernieuwend bedoelen we dat het een nieuwe visie en methodiek is voor Vlaanderen. In het gewoon onderwijs wordt er van uitgegaan dat jonge kinderen nog niet in staat zijn om te geloven. De leerkracht moet hen leren hoe ze in God kunnen geloven. De Godly Play methodiek gaat er echter van uit dat kinderen geen kleine, onafgewerkte volwassenen zijn. Het geeft hen de kans om met hun eigen mogelijkheden aan de slag te gaan. Het is een ontdekkingsmethode die het kind in zijn of haar geheel meeneemt en uitdaagt. Godly Play probeert de kinderen hierbij te helpen door zintuigelijk materiaal aan te bieden in een veilige en stimulerende omgeving. Het probeert het sacrale karakter van alledaagse dingen opnieuw te herkennen in het dagelijks leven, ze gaan kijken naar zaken waar God aanwezig of aan het werk is.

Tegelijk is Godly Play ook diep geworteld in de christelijke traditie. Het leert de kinderen te vertrouwen op een genadevolle God. Het leert hen ook om dingen en mensen te respecteren en met zorg en geduld te genieten van alles. Voor sommige kinderen is het moeilijk om God en de Bijbel te leren kennen, ook hierbij kan Godly Play helpen.⁴

De belangrijkste focus van Godly Play ligt op het kijken naar de noden van elk kind om daarna de middelen en de taal aan te reiken die ze nodig hebben tijdens hun spirituele zoektocht.

We kunnen de drie uitgangspunten van Godly Play kort samenvatten:

- Spirituele openheid van bij het begin.
- Aandacht voor de eigen beleving van het kind.
- Leer de noden van het kind zien en laat je erdoor leiden.⁵

De bouwstenen van Godly Play

Opbouw van een Godly Play ruimte

Een Godly Play ruimte moet voldoen aan een aantal criteria. Zo moet de ruimte groot genoeg zijn zodat de kinderen er kunnen spelen en tot rust kunnen komen. Je kan best kiezen voor sobere muren zodat er ruimte is om de stilte tot zijn recht te laten komen.

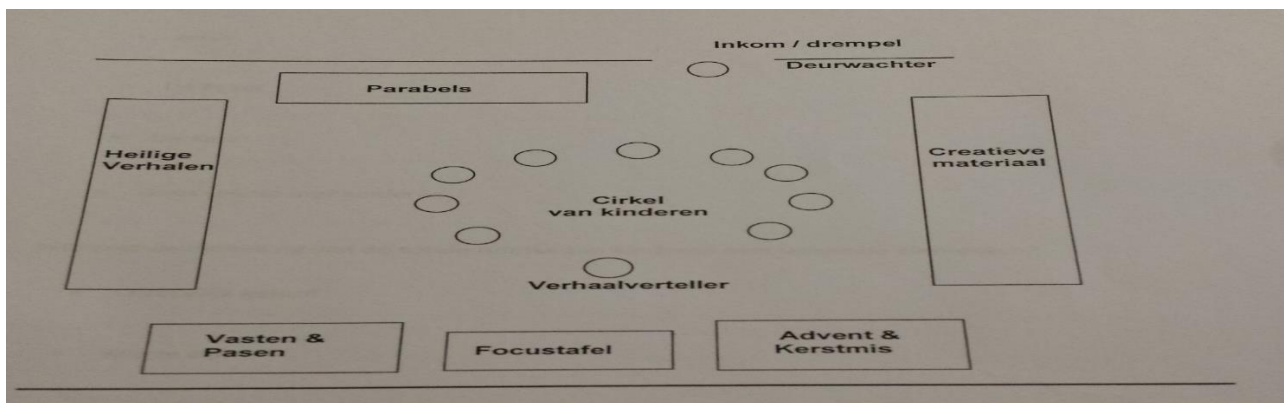
⁴ Cursus Godly Play

⁵ PowerPoint presentatie van A. Mollemans (16/04/2013)

Zorg best dat er in de ruimte een aantal ramen zijn, dan kan de Heer in de ruimte binnenkomen.

De Godly Play ruimte moet veilig en aangepast zijn aan de kinderen die er verwacht worden. Zo moeten de kinderen overal zelf aankunnen, ze moeten tijdens het antwoord zelfstandig aan de slag kunnen gaan. Meestal worden de verhalen op de grond gespeeld, maar wanneer je de sessie doet voor kinderen die in een rolstoel zitten kan je ze beter niet op de grond spelen. Want dan is er immers een hoogte verschil, wat niet aangenaam is voor deze kinderen. Speel daarom het verhaal op ooghoogte van deze kinderen.

Een Godly Play ruimte heeft altijd een vaste opbouw, elk verhaal heeft er zijn eigen plaats. Op de prent kan je zien waar je alles moet plaatsen.

6

Basis-, verdieplings- of syntheseverhaal

Godly Play is een vertelmethode die gebruikt kan worden in de basisschool. De organisatie maakt een onderscheid tussen basis-, verdieplings- en syntheseverhalen. De kinderen maken gedurende drie jaar kennis met dezelfde soort verhalen. Zo krijgen de kinderen een brede basis aangereikt, waarna er kan worden ingezoomd op de levensverhalen van de verschillende personages.

De basisverhalen zijn de godsdienstverhalen die in de kleuterschool aangereikt worden. De kinderen starten in de eerste kleuterklas met deze soort verhalen. De daarop volgende drie jaren gaan ze deze bestuderen. Bij de basisverhalen maken de kinderen kennis met de aanwezige God. Er zijn heilige basisverhalen, basis parabels en liturgische basisverhalen

Heilige basisverhalen

- schepping
- De grote familie
- De exodus
- Ballingschap en terugkeer
- De zondvloed en de ark

Liturgische basisverhalen

- Cirkel van de liturgische kalender
- De gezichten van Pasen

---

⁶ Godly Play cursus

- De doop
- De goede herder en de tafel van de wereld
- De heilige familie

Basis parabels

- De parabel van de zaaier
- De kostbare parel
- De parabel van het mosterdzaadje
- De barmhartige Samaritaan
- De parabel van het zuurdesem⁷

Nadat de kinderen de basisverhalen beheersen kunnen ze verder gaan met de verdiepingsverhalen. De verdiepingsverhalen zijn verhalen die kinderen bestuderen in het eerste, tweede en derde leerjaar, ze zijn gebaseerd op het levensverhaal van personen. Bij de verdiepingsverhalen gaan we gebeurtenissen na elkaar leggen. Enkele voorbeelden van verdiepingsverhalen zijn:

- Het mysterie van Kerstmis
- Paas eieren
- Het leven van Mozes
- Jonah
- De profeten
- De Bijbelboeken

Nadien gaan de kinderen de syntheseverhalen bekijken, dit doen ze in het vierde, vijfde en zesde leerjaar. Bij de syntheseverhalen worden verschillende verhalen met elkaar gecombineerd, ze gaan verschillende verhalen met elkaar in contact brengen. Ook deze soort verhalen, gaan de kinderen drie jaar lang bestuderen. Syntheseverhalen worden niet verteld als kennismakingsmoment, de verhalen die gecombineerd worden, kennen de kinderen reeds. Wanneer de kinderen de prenten zien, weten ze eigenlijk al wat er gebeurt. Een voorbeeld van een syntheseverhaal is:

- Triniteit (scheppingsverhaal (Vader) + gezichten van pasen (Zoon) + Paulusleven (Geest) + Doopsel (in de naam van de vader, de zoon en de Geest)

Ik stel me hierbij de vraag of kinderen deze verhalen niet beu worden, als ze drie jaar lang steeds dezelfde soort verhalen te horen krijgen. Uit gesprekken met ervaren trainers stel ik vast dat de kinderen steeds nieuwe zaken in de verhalen zouden ontdekken en steeds gemotiveerd blijven om naar de verhalen te luisteren.

De opbouw van de verhalen vind ik erg mooi, maar ik heb echter één bedenking. Wanneer een kind niet naar de kleuterschool is geweest, heeft hij/zij de basisverhalen gemist en moet het starten met de verdiepingsverhalen. Dit lijkt mij niet erg praktisch in het onderwijs, het kind heeft dan vanaf het begin een achterstand op vlak van godsdienstonderwijs. Een mogelijke oplossing hiervoor zou kunnen zijn dat we per graad gaan werken. In de eerste graad gaan de kinderen werken rond de basisverhalen, in de tweede graad werken de kinderen rond de verdiepingsverhalen en in de derde graad werken de kinderen rond de syntheseverhalen.

---

⁷ www.godlyplay.nl/verhalen

Vier taalsoorten

In de Godly Play methode worden vier taalsoorten opgenomen: de taal van de heilige verhalen over het volk van God, de taal van de parabellen die Jezus vertelde, de taal van de verhalen over de liturgie en de taal van de stilte.

De heilige verhalen zijn verhalen die al eeuwenlang verteld worden, ze blijven echter inspirerend en bepalend voor wie we zijn als christen. In deze verhalen staat de aanwezige God centraal: 'God is bij ons ook al voelen we ons soms erg eenzaam en zien we Hem niet'. We kunnen stellen dat God: 'verstoppertje met ons speelt'. Doorheen deze verhalen komen we dichterbij dit kernideeën en geven ze zin aan ons leven.⁸

Met de parabellen willen we de creativiteit van onze lezer en toehoorders stimuleren. Ze bevragen onze alledaagse kijk op het leven en dagen ons uit om nieuwe mogelijkheden en toepassingen te zien. We kunnen stellen dat parabellen geschenken zijn die ons kritisch doen nadenken.

De liturgische verhalen zijn uniek voor de Godly Play methode, hiermee slaat Godly Play een nieuwe weg in. Er zijn maar weinig handleidingen die deze verhalen opnemen. We willen hiermee onze eigen traditie met haar symboliek en rituelen verduidelijken en begrijpelijker maken voor kinderen.

Tijdens een Godly Play sessie mag de tijd even stilstaan, hierdoor willen we kinderen laten ervaren dat God ook in stilte kan spreken. We willen de kinderen zaken laten bewonderen en zich laten verwonderen.

Rollen

Tijdens een Godly Play sessie wordt er gewerkt met twee rollen. Er is een verhaalverteller en een deurwachter. Elk heeft zijn bepaalde taken. Ik som de belangrijkste taken op:

Verhaalverteller: De verhaalverteller heeft een leidende functie. Hij/zij zorgt ervoor dat de sessie volgens het Godly Play stramien verloopt, dit doet hij door verschillende taken uit te voeren. Zo moet de verhaalverteller ervoor zorgen dat het materiaal voor het verhaal in orde is. Hij/zij zorgt ervoor dat elk kind een plaats vindt in de kring en brengt het verhaal. Nadien leidt de verhaalverteller het vraaggesprek. Tijdens het creatieve moment is de verhaalverteller zelf ook bezig waardoor hij/zij een bepaalde indruk aan de kinderen geeft. Op het einde maakt de verhaalverteller zich klaar, zodat de kinderen afscheid kunnen nemen.

Deurwachter: De deurwachter heeft een begeleidende en een helpende functie. Hij/zij is de begeleider van het hele gebeuren. De deurwachter begroet de kinderen wanneer ze toekomen. Tijdens het antwoord zorgt de deurwachter ervoor dat de kinderen aan de slag kunnen. De deurwachter houdt de deugnieten in het oog tijdens het woord van God (*zie luisteren naar 10*). Als laatste zorgt de deurwachter ervoor dat het feest wordt voorbereid.

Volgens het stramien van een Godly Play sessie is het belangrijk dat er zowel een deurwachter als een verhaalverteller aanwezig is. Indien je de rol van deurwachter weglaat verandert het hele gebeuren. Wanneer de kinderen een individuele begroeting krijgen, komen ze rustiger binnen, ze hebben immers nood aan een individuele aanpak. Maar zoals iedereen weet, staan de meeste leerkrachten alleen in de klas en is dit niet altijd realiseerbaar. Er zijn echter enkele mogelijkheden

---

⁸ Cursus Godly Play

om deze hindernis toch te overbruggen. Zo kan de klasleerkracht de hulp inroepen van de directie, de zorgleerkracht, een collega die klasvrij is of de leerkracht kan de taak voor een deel zelf uitvoeren. Dit laatste is echter niet praktisch, daarom geef ik hieronder twee voorbeelden hoe je dit kan aanpakken.

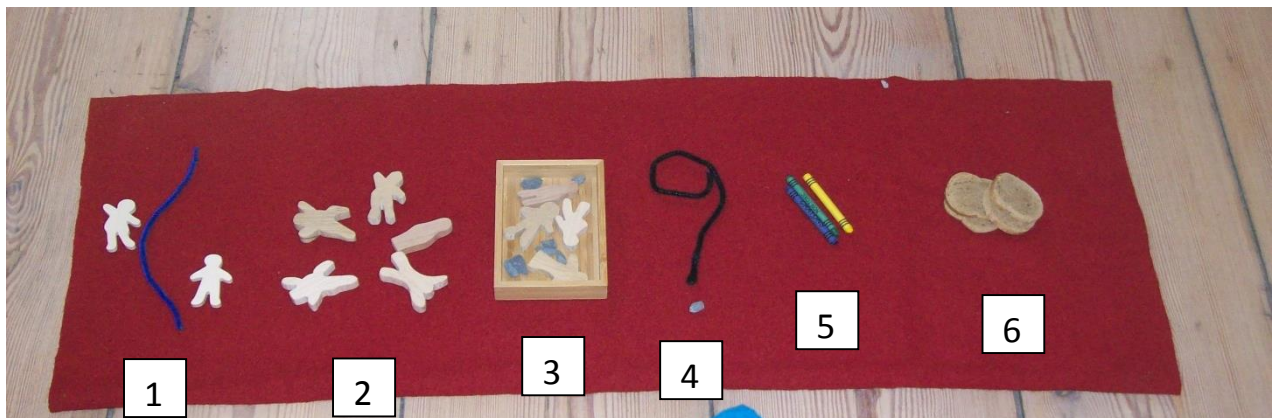
Wanneer je de Godly Play sessie alleen geeft, kan je het als volgt aanpakken.

-Je zorgt ervoor dat je een kussen op jouw plek legt. Als deurwachter bepaal je zelf in welke volgorde de kinderen binnenkomen, zo kan je de 'brave' kinderen als eerste binnenlaten. Je vertelt hen dat ze een kring moeten vormen en dat het kussen jouw plaats is.

-Je kan een leerling aanduiden die de rol van deurwachter op zich neemt. Het gevaar hiervan is dat de leerling met de rol van deurwachter eerst zijn vriendjes/vriendinnetjes gaat binnen laten. De leerling die de deurwachter is, heeft een bepaalde machtsfunctie, het is belangrijk dat je dit in je achterhoofd houdt als leerkracht.

De opbouw van een Godly Play sessie

In een Godly Play sessie wordt altijd dezelfde opbouw gehanteerd. Dit is één van de sterke punten van de Godly Play methode. Voor kinderen is deze vaste structuur een houvast, die ze kunnen gebruiken. Zo weten ze op voorhand wat er gaat gebeuren tijdens een sessie. Alle kinderen hebben nood aan structuur, hierdoor kan de methode gebruikt worden in het gewoon onderwijs maar zeker ook in het buitengewoon onderwijs. Een Godly Play sessie bestaat uit zes fasen. Elke fase heeft zijn eigen typische kenmerken, echter zijn alle fasen niet even toegankelijk in een schoolcontext. Ik som hieronder al de fasen op.

9

1) Het begin:

Tijdens 'het begin' van een Godly Play sessie komen de kinderen één voor één de ruimte binnen. De deurwachter begroet de kinderen en helpt hen over de drempel om binnen te komen. Wanneer ze begroet zijn door de deurwachter komen ze de ruimte binnen.

2) Kring vormen

Wanneer de kinderen de drempel van 'het binnenkomen' hebben overstege, komen ze in de ruimte waar de verhaalverteller hen begroet. Na de begroeting zoeken ze een plekje in de kring. Zo wordt de kring opgebouwd.

3) Luisteren naar het woord van God:

---

⁹ Vorming Drongen

Wanneer al de kinderen plaats genomen hebben in de kring, luisteren ze naar het woord van God. Tijdens deze fase wordt het verhaal verteld. Voordat het verhaal gebracht kan worden, moeten er nog enkele handelingen gebeuren. Zo moet de verhaalverteller het materiaal dat hij/zij voor dit verhaal nodig heeft, gaan halen. Dit is volgens de Godly Play methode een manier om aan te tonen dat het verhaal en het materiaal niet van hen is. Wanneer de kinderen er klaar voor zijn, wordt het verhaal gebracht. Wanneer de verhaalverteller het verhaal brengt, wordt er geen oogcontact gemaakt, zo wordt de focus op het verhaal gelegd. Wanneer de verhaalverteller met zijn ogen naar het verhaal blijft kijken, doen kinderen dit ook. Je gaat als verteller het verhaal zelf binnengaan. De deurwachter zorgt er tijdens deze fase voor dat de kinderen zich gedragen. Hij houdt toezicht in de ruimte, wanneer er kinderen zijn die de rust verstoren kan de deurwachter hen aanspreken.

4) Vraaggesprek:

Wanneer het verhaal volledig gespeeld is, volgt er een vraaggesprek. Tijdens dit vraaggesprek worden de vragen altijd volgens een vast stramien geformuleerd, 'Ik vraag me af' is de formule waarmee elke vraag gesteld wordt. Tijdens het vraaggesprek maakt de verhaalverteller wel oogcontact. De vragen die hij/zij stelt kunnen we op vier niveaus indelen. Zo gaat de verhaalverteller vragen stellen op **rationeel vlak** (Ik vraag me af wat je het belangrijkste in dit verhaal vond), **emotioneel vlak** (Ik vraag me af wat jij het mooiste aan dit verhaal vond), **exegetisch vlak** (Ik vraag me af of we iets in het verhaal kunnen weglaten en dat het verhaal toch hetzelfde blijft) en een **persoonlijke vraag** (Ik vraag me af of je je ergens in het verhaal herkent). Met deze vragen probeert hij/zij de kinderen te verrijken, door de stilte worden de kinderen aangemoedigd om te antwoorden. Doordat je veel tijd geeft aan de kinderen gaan ze zich geneigd voelen om zich te uiten.

5) Antwoord:

Na het vraaggesprek wordt het materiaal terug opgeborgen, het wordt op zijn vaste plaats gezet. Wanneer het materiaal terug staat, volgt het antwoord. De kinderen hebben het verhaal nu gehoord en besproken, maar ze zijn er nog niet mee aan de slag gegaan. Tijdens deze fase krijgen ze de kans om het verhaal op hun eigen manier te verwerken. Er wordt aan elk kind afzonderlijk gevraagd wat hij/zij wil doen na dit verhaal. De kinderen kunnen uit tal van zaken kiezen, zo kunnen ze creatief aan de slag gaan, spelen, lezen, enz. Als verhaalverteller is het erg belangrijk dat je zelf ook iets aan het doen bent. Je laat de kinderen zien dat jij ook bezig bent, waardoor ze zelf ook bezig blijven.

6) Samen feest vieren:

Na het antwoord volgt er het samen feest vieren. Tijdens deze fase komen de kinderen terug in de kring zitten. Er wordt samen dank gezegd, dit kan op verschillende manieren gebeuren. Er kan een liedje gezongen worden, er kan een gebedje gezegd worden, kinderen kunnen zelf danken, enz. Na het danken houden de kinderen het feest. Er wordt samen iets lekker gegeten, dit kunnen allerlei zaken zijn. Met deze fase wil de Godly Play methode de link leggen naar het sacrale van een kerkdienst, de eucharistie. Tijdens de eucharistieviering krijgen we een hostie als lichaam van Jezus, daarna maken we het even stil. Tijdens dit moment gaan de mensen op hun persoonlijke manier God danken.

Hindernissen die je kan tegenkomen

Zoals ik al eerder zei, zijn niet al de fasen even toegankelijk in een schoolcontext. Tijdens enkele fasen kunnen er hindernissen ontstaan, deze hindernissen kunnen echter wel opgevangen worden. Om de hindernissen en de mogelijke oplossingen te bespreken maak ik een onderscheid tussen wie de Godly Play sessie geeft en waar de Godly Play sessie doorgaat.

Klasleerkracht of een bijzondere leermeester

We maken een onderscheid tussen een klasleerkracht die godsdienst geeft of een bijzondere leermeester die godsdienst geeft.

Hindernissen die een klasleerkracht kan tegenkomen

Elke klasleerkracht die Godly Play in zijn klas wil geven, volgt best een vorming tot verhaalverteller volgen.

Nadeel

De opleiding tot verhaalverteller is redelijk duur. Vele scholen hebben het financiële budget niet om elke leerkracht deze opleiding te laten volgen, want wanneer je de opleiding gevolgd hebt, moet je nog lid worden van de organisatie om aan de verhalen te kunnen. Wanneer je lid bent, moet je het materiaal nog kopen of zelf maken.

Voordeel

De leerkrachten kunnen overleggen over de verschillende verhalen, waardoor ze van elkaar kunnen leren. De leerkrachten kunnen het duurzame materiaal aan elkaar uitlenen en jaarlijks terug opnieuw gebruiken.

Hindernissen die een bijzondere leermeester kan tegenkomen

Enkel de bijzondere leermeester moet de opleiding tot verhaalverteller volgen.

Nadeel

De vakleerkracht kan niet overleggen met de collega's. Ze weten te weinig over het Godly Play stramien. De vakleerkracht moet ervoor zorgen dat ze zelf aan het materiaal geraakt. Ze kan geen materiaal lenen van haar directe collega's. Ze kan echter wel materiaal uitlenen van collega's in de zelfde scholengemeenschap of ze kan materialen uitlenen bij de uitleenpost van de Godly Play organisatie (zie *Materiaal ontlennen*)

Voordeel

Het is voor de school goedkoper om maar één personeelslid de opleiding te laten volgen.

Hindernissen die zowel de klasleerkracht als de bijzondere leermeester tegenkomen

Wanneer er een Godly Play sessie gegeven wordt, zijn er twee personen nodig, een deurwachter en een verhaalverteller (zie *Rollen*). Dit is iets wat niet in elke school haalbaar is omdat de meeste leerkrachten alleen voor de klas staan. Toch zijn er enkele oplossingen voor deze hindernis: zo kan de zorgleerkracht, de directie, een collega die klas vrij is, een leerling, een ouder of de administratieve medewerker deze rol op zich nemen.

Godly Play in een aparte ruimte of gewoon in de klas

Hindernissen die optreden wanneer je Godly Play in een aparte ruimte geeft

Voordelen

Het lokaal moet maar één keer opgesteld worden, al het materiaal kan op zijn vaste plaats blijven staan. Het is voor alle kinderen duidelijk afgebakend. Ze weten als we dit lokaal binnenkomen, gaan we naar de godsdienstles.

De kinderen moeten naar de aparte klas gaan, waarbij al de fasen tot hun recht komen. Het is voor al de kinderen normaal dat ze moeten wachten tot ze binnen mogen. Je kan als deurwachter de kinderen op een rustige en spontane manier begroeten terwijl dit niet geforceerd over komt. Op het

einde van de sessie nemen de kinderen afscheid en gaan terug naar hun klaslokaal. Terwijl ze van lokaal naar lokaal gaan, kunnen ze even uitblazen, wat na een Godly Play sessie belangrijk is.

Wanneer er een aparte ruimte is voorzien voor de Godly Play sessies, kunnen we de klas ingericht laten staan. We moeten niet voor elke sessie de stoelen en de banken verschuiven waardoor we geen kostbare tijd verliezen.

Nadelen

De godsdienstles leeft niet verder, het eindigt wanneer de kinderen het lokaal verlaten.

Hindernissen die optreden wanneer je Godly Play gewoon in de klas geeft

Voordelen

De godsdienstles blijft in de klas hangen, doorheen de week kan er terug naar verwezen worden.

Nadelen

Het vraagt veel tijd om het lokaal altijd om te bouwen tot een Godly Play ruimte. Al het materiaal moet telkens op zijn vaste plek staan. Wanneer de sessie afgelopen is, vraagt het veel tijd om het lokaal terug klaar te zetten voor de volgende les.

Sommige fasen komen niet tot hun recht. Wanneer de sessie in het vaste klaslokaal gegeven wordt, is het voor kinderen raar om afscheid te nemen. Wanneer de kinderen reeds in het klaslokaal aanwezig zijn, is het voor sommige kinderen raar om eerst de klas te verlaten om nadien terug één voor één binnen te komen.

Wanneer de sessie gedaan is, kunnen de kinderen niet even uitwaaien. Ze moeten meteen alles opruimen. Ideaal is dat de kinderen een Godly Play sessie hebben voor de speeltijd, zo kunnen ze tijdens de speeltijd uitwaaien.

Didactisch materiaal

Welk materiaal is er beschikbaar

Het materiaal dat bij de Godly Play methode gebruikt wordt, moet voldoen aan enkele criteria. Zo moet het materiaal duurzaam en eenvoudig te hanteren zijn, de kinderen moeten met het materiaal kunnen en mogen spelen, het materiaal moet veilig zijn voor kinderen en het moet geschikt zijn voor alle leeftijdsgroepen. Daarom bestaat het meeste materiaal dat gebruikt wordt tijdens een Godly Play sessie uit hout, steen of vilt. Het materiaal moet lang meegaan omdat kinderen er veel mee moeten kunnen spelen, het mag niet stuk gaan wanneer de kinderen ermee aan het spelen zijn. De kinderen moeten zich in het materiaal kunnen herkennen, daarom kiest de Godly Play methode ervoor om de poppen niet altijd een gezicht te geven. Ik leg uit wanneer de poppen wel of geen gezicht hebben.

De popjes bij de 'heilige verhalen' zijn neutraal, dit houdt in dat ze geen gezicht mogen hebben, waardoor ze geen emoties vertonen. De reden hiervoor is dat elk kind zich moet kunnen identificeren met de verschillende personages, wanneer ze een gezicht hebben is dit veel moeilijker. De popjes zijn allemaal verschillend: sommige zijn wit, andere zijn lichtbruin, nog andere zijn donkerbruin getint. Ze mogen ook niet perfect afgewerkt zijn omdat wij, als mens, dit ook niet zijn. Kinderen moeten inzien dat iedereen gebreken heeft en dit niet anders is in de Bijbelverhalen.

Bij de parabellen en de liturgische verhalen ziet het materiaal er echter anders uit. Hier moeten de popjes wel een gezicht hebben en emoties vertonen, ze zijn net als figuren uit een prentenboek. Het zijn geen figuren van verhalen die, op een of andere manier, een historische achtergrond hebben (zoals bv. *De exodus en Ballingschap en terugkeer*), maar verhalen die Jezus verteld heeft, puur fictieve verhalen. Hierdoor zijn deze figuren plat, alsof je ze leest in een prentenboek. Hierdoor stappen deze poppen niet maar ze schuiven over de grond. Dit doen ze om aan te tonen dat deze popjes tweedimensionaal hebben. Deze poppen zijn opvallend groter in vergelijking met de poppen van de 'heilige verhalen'.

De verhalen worden telkens op een ondergrond gespeeld. Ofwel bestaat deze uit zand (in een bak of in een zak) ofwel uit een vilten doek ofwel uit een stoffen doek. De kleur van de ondergrond verwijst telkens naar iets uit de realiteit. Groen is vaak gras, bruin de woestijn of aarde en blauw het water. Bij de liturgische verhalen wordt er met de kleuren van het liturgisch jaar gewerkt. Bij Pasen wordt er dus gebruik gemaakt van een paarse ondergrond. Dit doet de Godly Play methode om de link met de kerk zichtbaar te houden.

Elk verhaal zit mooi opgeborgen. Ofwel zit het verhaal in een mandje, in een doos of op een schab. Het is belangrijk dat het materiaal telkens terug netjes wordt weggestoken. Er moet zorg worden gedragen voor deze bijzondere verhalen en dus ook voor het materiaal.

Elke parabel zit in een gouden doos met een deksel erop. De dozen zijn goud omdat dit duidelijk maakt dat het zeer kostbare en waardevolle verhalen zijn, het deksel dient om de verhalen een beetje geheimzinnig te maken. Bij aanvang van deze verhalen wordt de spanning opgedreven door de doos grondig te bekijken, zonder ze te openen.

Materiaal ontlenen

Er zijn op dit moment twee uitleenposten, één in Gent en één in Harelbeke, waar je spel materiaal van Godly Play voor 5 euro kan uitleenen. Om deze materialen te ontlenen, moet je geen vorming tot verhaalverteller gevolgd hebben. In 2014 zouden er nog twee bijkomen één in Antwerpen en één in Leuven.

Materiaalgebruik

Het materiaal staat altijd op dezelfde plaats in een vaste ruimte (zie *'Opbouw van een Godly Play ruimte'*). Het staat geordend volgens de chronologie van de verhalen. Zo staan de verhalen van het Oude Testament, het Nieuwe Testament, de parabellen en de liturgische verhalen bij elkaar geplaatst. De liturgische verhalen staan op of rond de focustafel die altijd achter de verhaalverteller staat, door deze steeds achter de verhaalverteller te plaatsen wordt de aandacht van de kinderen ernaar gericht. Het hele jaar staat er hetzelfde op de focustafel, enkel de kleur van het doek verandert mee met het liturgische jaar.

Wanneer je echt aan de slag gaat met het materiaal en je dus een verhaal gaat spelen, is het zeer belangrijk dat je dit op de juiste manier doet.

De popjes mag je nooit bij het hoofd vastnemen (bij een echte mens zou je dit immers ook niet doen). Wanneer je de popjes laat voortbewegen moet je dit zo realistisch mogelijk laten gebeuren. Laat ze stap voor stap vooruitgaan. Laat ze dus niet telkens met kleine sprongetjes voortbewegen!

Als je aan het vertellen bent, geef je aan elk popje een bepaald personage mee. Het is bijna vanzelfsprekend, maar toch het vermelden waard, dat je dit personage blijft koppelen aan het zelfde

popje. Wanneer je bijvoorbeeld zegt dat het rechtse popje Sara is en het linkse Abraham, dan moet je dit niet plots gaan omwisselen.

De poppen die we gebruiken bij de parabels zijn veel groter dan die van de liturgische en heilige verhalen. Het gevolg hiervan is dat je er anders mee moet omgegaan. Je moet deze poppen op de binnenkant van je hand laten 'rusten' en ze zo voortbewegen. Deze poppen gaan niet stappen maar schuiven over de ondergrond.

De doos, die we gebruiken bij de parabels, heeft een gouden kleur. De Godly Play methode doet dit om de doos met een parabel te vergelijken. De gouden kleur geeft ons het teken dat iets kostbaar is, een parabel is erg kostbaar. De doos wordt niet meteen geopend maar de verhaalverteller gaat er eerst de nieuwsgierigheid van de kinderen mee opwekken. Nadien wordt de doos geopend en gaat de verhaalverteller de inhoud van de doos bevragen. Hij/zij vraagt aan de kinderen wat de inhoud zou kunnen zijn. Nadien legt de verhaalverteller de materialen klaar om het verhaal te brengen. In de Godly Play methode wordt er niet gezegd wat iets is, maar gaan de kinderen er zelf een betekenis aankoppelen.

De vorming

In 2011 volgde A. Mollemans en K. Velghe een opleiding tot verhaalverteller in Birmingham. Ze waren meteen geraakt door deze methode en ze willen graag dat dit ook in Vlaanderen bekend zou worden. Daarom zijn ze in december 2012 in Nederland een vorming gaan volgen tot Godly Play trainer. Hierdoor konden ze zelf mensen opleiden tot verhaalverteller.

Je kan bij de Godly Play organisatie de training tot verteller volgen. Om de training te promoten zijn ze sinds februari 2012 op verschillende plaatsen in Vlaanderen kennismakingsmomenten gaan organiseren. Tijdens een kennismakingsmoment ligt de klemtoon op het ervaren van een Godly Play sessie, K. Velghe en A. Mollemans hoopten zo mensen mee te nemen in het Godly Play avontuur. Wanneer de mensen de kriebels van de Godly Play methode te pakken hebben, kunnen ze zich inschrijven voor een vorming tot verhaalverteller.

De vorming tot verhaalverteller is een driedaagse training, die de basismodule van de Godly Play methode is. Hierbij worden er vooral oefenkansen aangereikt. Tijdens deze oefenkansen krijg je inzicht in de eigenheid van Godly Play. De klemtoon van deze vorming ligt niet op de theoretische achtergrond maar op het ervaren en reflecteren van een Godly Play sessie. Tijdens deze cursus leer je de vier genres van Godly Play kennen: heilige verhalen, parabels, liturgische verhalen en de taal van de stilte komen aanbod. Wanneer je de vorming voltooid hebt, krijg je een getuigschrift als 'Godly Play verhaalverteller en begeleider'.

Hoe kan je de orde bewaren

Wanneer er een deurwachter aanwezig is tijdens een Godly Play sessie kan de verhaalverteller deze taak aan hem/haar over laten. De deurwachter houdt de kinderen in het oog en maant hen aan om rustig te zijn. Wanneer er geen deurwachter aanwezig is, moet de verhaalverteller dit zelf doen. Je kan de voor de orde zorgen door rekening te houden met volgende tips:

Wanneer de verhaalverteller ervoor zorgt dat er in de Godly Play ruimte kussens klaar liggen, zullen de kinderen rustiger een plaats zoeken om te gaan zitten. Ze weten dat ze de kussens niet mogen verplaatsen.

Wanneer je een Godly Play sessie geeft aan jonge kinderen kan je ze best even aan het materiaal laten voelen, zodat ze tijdens het vertellen niet in de verleiding komen om aan het materiaal te voelen.

Wanneer er een leerling stoort kan je hem beter even negeren, door de focus op het materiaal en het verhaal te leggen, zal de stoorzender vaak ophouden. Wil je als verhaalverteller toch ingrijpen, stel je dan eerst de vraag wat de storende elementen te maken hebben met het verhaal. Gaat het om inleving van een leerling dan zou het erg jammer zijn om dit te remmen. Heeft het storend gedrag niets te maken met het verhaal, vb. praten met de buur, ..., dan kan je het verhaal even stilleggen. Zeg aan de kinderen dat er een aantal niet klaar zijn voor het verhaal, wacht tot het rustig is en vertel het verhaal verder of start eventueel opnieuw.

Godly Play in vergelijking met het gewoon onderwijs

Wanneer we naar het gewoon onderwijs kijken, is het belangrijk dat we het leerplan rooms-katholieke godsdienst erbij nemen. Dit leerplan is een houvast voor elke leerkracht. De doelen en de didactische aanpakken staan hierin vermeldt.

Als leerkracht rooms-katholieke godsdienst willen we kinderen begeleiden in hun levensbeschouwelijke en religieuze groei. We willen kinderen doelbewust leren omgaan met hun zingeving, daarbij houden we rekening met een aantal krachtlijnen.

- We willen kinderen actief laten deelnemen in de godsdienstles. Ze moeten dingen kunnen meedoen of zelf doen.
- We willen een diepgaande communicatie op basis van geloofstaal realiseren met de kinderen.
- We willen de woordenschat in verband met geloof bij de kinderen uitdiepen.
- We willen met de kinderen naar gemeenschappelijke en persoonlijke ankerpunten zoeken.¹⁰

Wanneer we deze krachtlijnen willen realiseren, moeten we ze vertalen naar concrete leerprocessen. Leren is voor kinderen een geleidelijk verdiepingproces, dat we kunnen indelen in drie fasen.

De kinderen komen in contact met iets nieuws, dat nieuwe gaan ze eerst verkennen. Tijdens deze fase gaan de kinderen het onderwerp of het verhaal verkennen, ze zoeken naar aanknopingspunten. Dit doen ze op verschillende manieren. Ze maken kennis en staan even stil bij het verhaal of bij het onderwerp waarrond ze gaan werken. De verkenningsfase kan je op verschillende manieren

---

¹⁰ Leerplan r.-k. godsdienst

aanpakken. Zo kunnen de kinderen het verhaal lezen, ze kunnen naar een verhaal luisteren of ze kunnen naar een verhaal kijken. Ze gaan het verhaal in zich opnemen.

Nadat ze een globale ervaring hebben opgedaan, gaan ze dat verhaal verdiepen. Tijdens deze fase gaan de kinderen extra stil staan bij dit verhaal. We zoeken als leerkracht samen met de kinderen naar onderliggende relaties, waardoor we de verhalen inzichtelijker kunnen maken voor de kinderen. Doordat ze zoeken naar onderliggende relaties gaan ze het verhaal tot zich laten doordringen, ze worden gevoelig voor het verhaal.

Nadat de kinderen het verhaal verkent en zich erin verdiept hebben, gaan we met de kinderen het verhaal verankeren. Tijdens deze fase zoeken we naar antwoorden op de vraag: 'Wat wil dit verhaal de dag van vandaag voor mij in de wereld zeggen?'. De kinderen gaan de toepasbaarheid van het verhaal ontdekken. Wanneer de kinderen hierin slagen, kunnen we spreken van 'integratie' en zijn de kinderen een klein beetje verandert. We kunnen dan besluiten dat ze een stap in hun zoektocht naar zingeving hebben gezet.

In het gewoon onderwijs komen deze drie fasen steeds in dezelfde volgorde aanbod. We kunnen een verhaal niet verankeren wanneer de kinderen dit niet verkent hebben. Elke fase is even belangrijk en draagt zijn steentje bij in de zoektocht van de kinderen. We kunnen hieruit stellen dat wanneer er een fase overgeslagen wordt, de cirkel niet rond is.

Wanneer we naar de Godly Play methode kijken zien we twee van de drie fasen terugkeren. Het verhaal wordt uitvoerig verkent en wordt ook verdiept. De fase van het verankeren vinden we echter niet in deze methode terug. Wanneer we kijken naar de oorsprong van deze methode zien we dat J. Berryman deze methode gebruikte om de kinderen een godsbeeld te geven van een aanwezige God. De kinderen voor wie hij deze methode bedacht, zaten met een gevoel van eenzaamheid en door hen dat godsbeeld mee te geven, ervoeren ze dat ze er niet alleen voor stonden.

Wanneer we tijdens de Godly Play methode het verhaal vertellen en spelen, maken de kinderen op een visuele manier kennis met het verhaal, hierdoor kunnen ze zich een duidelijk godsbeeld voor ogen houden. De kinderen kunnen zich tijdens het vertellen van het verhaal herkennen in de figuren, ze staan stil bij het gebeuren en voelen alles zeer goed aan. Alle kinderen verkennen het verhaal dat gespeeld wordt.

Nadat het verhaal volledig gespeeld is, volgt er een vraaggesprek. De kinderen geven antwoorden op de open vragen die gesteld worden, maar er wordt echter niet ingegaan op wat de kinderen zeggen. De kinderen worden enkel door de stilte aangemoedigd om te antwoorden. Hierbij heb je geen controle over wat sommige kinderen aan het doen zijn, je hebt geen zicht op wat er in het hoofd van de kinderen afspeelt. In deze fase herkennen we het verdiepingsmoment van in het leerplan. Ik vind echter dat deze fase te beperkt aanwezig is.

De verankeringsfase vinden we echter niet terug in de Godly Play methode. Op het eerste zicht zouden we zeggen dat het de verwerkingsfase is, maar wanneer je dit gaat analyseren zijn er geen overeenkomsten. Tijdens de verwerkingsfase van de Godly Play methode kiezen de kinderen wat ze willen doen, zo kunnen ze lezen, schrijven, spelen of creatief aan de slag gaan. Ze moeten op het einde van deze fase geen resultaten laten zien, waardoor je ook hier geen zicht hebt op wat kinderen doen.

Wat in het leerplan typisch is voor de fase van het verankeren (actualiseren), vinden we absoluut niet terug in de Godly Play methode. Er wordt op geen enkel moment aan de kinderen gevraagd: 'Wat wil dit verhaal vandaag de dag zeggen?'. Er wordt niet gekeken naar realistischere situaties. Het verhaal wordt niet geactualiseerd in deze methode.

Interview

Drongen - Evi sprak met de vrouwen die Godly Play naar Vlaanderen hebben gehaald. Ze geloven voor de volle 100 procent in de werking van deze nieuwe methode. Nu alleen maar hopen dat hun wens om Godly Play meer naam en faam te geven, in vervulling gaat.

An Mollemans en Katie Velghe volgden in november 2011 een opleiding tot verhalenverteller. Deze opleiding vond plaats in Engeland, te Birmingham. Eén jaar later volgden ze opnieuw een opleiding, deze keer om docent te worden. Samen proberen ze Godly Play te lanceren in Vlaanderen. An ondersteunt de Godly Play werking in Antwerpen, Brussel, Vlaams-Brabant, Mechelen en Limburg en Katie in Oost - en West-Vlaanderen.

Naast dit hebben beide vrouwen ook nog een andere job. An werkt aan de faculteit Theologie en Religiewetenschappen van de KU Leuven en Katie aan de Interdiocesane Dienst voor Gezinspastoraal (IDGP).

Hoe zouden jullie Godly Play omschrijven?

An: Ik zou Godly Play omschrijven als een Bijbelvertelmethode met een grote lach die je in het begin niet ziet.

Katie: Het is een ervaringsgerichte manier om Bijbelverhalen te vertellen. Het is meer dan een methode, voor mij is het een levensvisie. Je krijgt er een open houding van.

An tijdens een vertelmoment

Waarom spreekt de werking van Godly Play jullie aan?

An: Ik vind het erg fijn om met de kinderen op een andere manier bezig te zijn. Het is tevens ook leuk om de verhalen tegelijk te vertellen en te spelen. Je merkt dat dit voor veel kinderen ongewoon is. Ze worden op een speelse manier in het verhaal gezogen.

Katie: Het werkt gewoon. Je ziet dat kinderen de verhalen ervaren. Ze beleven dit

allemaal op een andere manier. Het is een methode die geschikt is voor iedereen. Zowel voor jong als oud en voor mensen met of zonder beperking.

Wat is volgens jullie de meerwaarde van een Godly Play sessie?

An: In een Godly Play sessie wordt er altijd dezelfde structuur gebruikt, dit is een goede houvast voor kinderen. De kinderen mogen tijdens deze lessen veel doen. Ze kunnen op een ervaringsgerichte manier zaken bijleren. Elk kind krijgt de kans om zijn noden te vervullen. Als een kind geen nood heeft aan het verhaal wordt het kind niet verplicht om te luisteren. Iedereen kan het geheel zelf kleuren: iedereen neemt de zaken op een andere manier op. Ik vind dat we via Godly Play de kinderen echt kunnen raken met de verhalen, we nemen ze mee in de diepte van het verhaal.

Katie: Volgens mij is het een meerwaarde dat kinderen de verhalen of de opgedane ervaringen meenemen. Soms zie je dat kinderen deze gaan weerspiegelen naar hun eigen leven.

Wat zijn volgens jullie de drempels van Godly Play?

An: Godly Play hanteert altijd dezelfde structuur, dit is erg duidelijk voor iedereen. Het kan de verteller echter een beklemmend gevoel geven. Voor een Godly Play les is het erg belangrijk dat je een

---

'Het is een Bijbelvertelmethode met een grote lach.'

---

bepaalde voorkennis hebt van het verhaal dat je gaat brengen. Als je deze voorkennis niet beheerst dan is het moeilijk om een verhaal over te brengen.

Katie: Ik denk dat het materiaal een grote drempel kan zijn. Het is erg duur. Indien je het zelf wil maken vraagt het erg veel tijd. Het is niet zo evident om aan het nodige materiaal te geraken. Ik denk dat dit de mensen enorm afschrikt om aan Godly Play te beginnen.

Maakt het uit wat voor materiaal je gebruikt tijdens het vertellen?

An: Het is erg belangrijk om in een Godly Play ruimte mooi en

duurzaam materiaal te hebben.

Katie: De kinderen moeten met het materiaal kunnen

‘Het werkt gewoon. Je ziet dat de kinderen de verhalen ervaren.’

---

spelen zonder dat het stuk gaat. Tevens is het belangrijk dat de kinderen aangetrokken worden door het materiaal.

Wat is volgens jullie een pluspunt van het volgen van een vorming?

An: Tijdens een vorming zie je vijftien verhalen, dit is een groot pluspunt. Hierdoor kom je meer over de werking van de methode te weten. Tijdens de vormingen zijn er enkele oefenmomenten, die heel wat oefenkansen bieden. Je beleeft de methode op een levendige

manier. Ik ben er van overtuigd dat je meer leert door het te doen.

Katie: Ik vind het een hele grote meerwaarde dat iedereen verrijkt wordt door de vragen die gesteld worden. Zowel de verteller als de volgers leren hierdoor bij.

Katie tijdens een informatiemoment over Godly Play.

Worden kinderen Godly Play na een tijdje beu?

An: Ik geef al twee jaar Godly Play in de gezinspastoraal, het zijn vaak dezelfde kinderen die hier komen. Ondertussen

kennen ze de structuur en de werking erg goed. De kinderen blijven steeds geboeid door de verhalen. Het is zo dat ze regelmatig dezelfde verhalen te horen krijgen, maar dit is voor de kinderen geen enkel probleem. Mijn eigen kinderen willen het liefst van al steeds hetzelfde verhaal horen. Ze blijven daar echt van genieten.

Hoe zien jullie de toekomst van Godly Play?

An: Ik hoop dat Godly Play in de toekomst groeit en dat veel mensen deze manier van werken gaan overnemen. Ik hoop ook dat Godly Play een opmars kan maken in de Vlaamse scholen zodat het meer bekendheid krijgt.

Katie: Ik hoop vooral dat Godly Play een vaste waarde kan worden. Dit zowel in het onderwijs als in de pastorale context. Ik vind dat het ook een keuzevak moet worden op de hogeschool.

Mijn ervaringen

Eerste graad:

1. ‘schepping’ in het eerste leerjaar

Praktisch:

Ik heb de les zelf vertaald uit het Engels. Op vrijdag 15/11/2013 heb ik deze les uitgetest in het eerste leerjaar van de Jan Frans Willemschool te Boechout. Tijdens deze les had ik maar negen kinderen. We moesten voor deze les van lokaal wisselen. De godsdienstles ging niet door in de gewone klas, maar in de godsdienstklas. De godsdienstklas heb ik omgetoverd tot een Godly Play ruimte, echter kon ik niet heel de ruimte volgens het Godly Play stramien klaar zetten omdat ik niet al het nodige materiaal voorhanden had.

Het begin:

Ik heb samen met mijn mentor het begin gedaan. Ik heb de rol van verhaalverteller opgenomen en mijn mentor nam de rol van deurwachter op zich. De mentor liet de kinderen in de gang wachten, waarna ze één voor één de klas binnenkwamen.

Kring vormen:

Wanneer de kinderen de klas binnenkwamen, heb ik ze uitgenodigd in de kring. De kinderen kwamen rustig het lokaal binnen. Door deze nieuwe aanpak waren ze erg benieuwd voor wat er ging komen. Doordat er in de klas een grote mat aanwezig was, had ik de kinderen geen kussen laten meebrengen. We vormden een kring op de mat.

Luister naar het woord van God:

Nadat we de kring gevormd hadden, ging ik het materiaal halen. Dit deed ik door tegen de kinderen te zeggen: 'Kijk waar ik het materiaal ga halen.' Ze waren meteen nieuwsgierig waar en wat ik ging halen. Als ik het gevonden had, nam ik het vast en bracht het naar de kring. De kinderen konden moeilijk blijven zitten want ze wilden, zien wat ik meegebracht had.

Wanneer ik de startvraag van deze sessie stelde, 'Ik vraag me af wat het grootste geschenk is dat je ooit hebt gekregen?' begonnen de kinderen allerlei zaken op te sommen. De kinderen gaven heel uiteenlopende antwoorden zoals: 'mijn zus/broer, familie, hond, auto op afstandsbediening, pop, enz.' De kinderen gaven zelf de verschillende soorten geschenken aan. We hebben het verschil besproken tussen levende en niet-levende geschenken. De kinderen zagen dat familie, vrienden, zus, broer levende geschenken zijn en dat auto, pop niet-levende geschenken zijn.

Nadat ik de startvraag gesteld had, begon ik het scheppingsverhaal te vertellen. Normaal moest je als achtergrond een zwarte loper hebben, maar dit had ik niet. Ik was hem thuis vergeten dus ik heb elke prent op de mat gelegd. Ik heb de dagen één voor één voorgesteld. Tijdens het vertellen, heb ik de kinderen niet aangekeken, wat ik niet zo moeilijk vond. De kinderen waren zeer betrokken! Tijdens het vertellen schoven de kinderen steeds meer naar voren.

Vraaggesprek:

Na het vertellen van het scheppingsverhaal, volgde er een bespreking.

Ik stelde volgende vragen:

- Ik vraag me af welke dag jij het mooiste vond? (*emotionele vraag*)
- Ik vraag me af welke dag het belangrijkste is? (*rationele vraag*)
- Ik vraag me af in welke dag jij jezelf herkent. (*persoonlijke vraag*)
- Ik vraag me af of we een dag uit het verhaal kunnen weglaten en dat het verhaal toch hetzelfde blijft? (*exegetische vraag*)

De meningen waren verdeeld over de eerste vraag. Sommige kinderen vonden de dag waarop de dieren kwamen het mooiste en sommige vonden de mensen dan weer het mooiste. Eén kind vond het mooiste dat er licht kwam. Er was niet één dag die primeerde.

Over vraag twee was het merendeel van de klas het er mee eens dat dag zes de belangrijkste dag was, omdat dan de mensen werden gemaakt.

Op de vraag: 'Ik vraag me af in welke dag jij jezelf herkent?' gaven de kinderen verschillende antwoorden. Sommige zeiden dag zeven omdat ze dan niet naar school moeten, anderen zeiden dag zes omdat God toen de mens had gemaakt, één kind zei dag drie omdat hij atletiek doet en dus water en land nodig heeft.

Bij de laatste vraag waren de kinderen het allemaal eens. Ze konden geen dag weg laten. Eén meisje vond als het echt moest dat we dan dag zeven konden weglaten. Ze vond het niet echt nodig om te rusten. Na het verhaal volgde de verwerking.

Het antwoord:

De kinderen mochten uit een rijk aanbod kiezen wat ze wilden doen. Ze mochten kiezen om te kleuren, prenten bekijken, samenlezen in de Bijbel, kleien, schilderen, een blaadje maken, iets op schrijven, enz. De meeste kinderen kozen voor een muzische activiteit, er waren twee leerlingen die graag met mij het verhaal wilden lezen in de Bijbel. De kinderen waren twintig minuten rustig en heel actief bezig met hun verwerking.

Feest vieren:

Na de verwerking kwamen we terug samen in de kring, om dank te zeggen. De kinderen moesten niet vertellen wat ze gedaan hadden tijdens het antwoord. Dit vonden ze heel raar en sommigen waren echt teleurgesteld dat ze hun tekeningen niet konden tonen, wanneer ze dit echt wilden laten zien, heb ik ze na de Godly Play sessie bekeken. Ik vroeg aan de kinderen wat ze wilden doen als dankmoment, een paar kinderen wilden graag 'het Onze Vader' bidden. Dit hebben we dan ook gedaan. Na het dankmoment hielden we het feest, hierbij kregen ze een koekje als verwijzing naar de eucharistie.

Reflectie van de Godly Play sessie:

Ik ga deze Godly Play sessie reflecteren aan de hand van het vooropgestelde leerplandoel: 'Kinderen zijn dankbaar voor het unieke geschenk dat hun eigen leven is. (5.2.1.6)'¹¹

- Dit houdt in dat ze op een eigen manier hun dankbaarheid om dat leven kunnen uiten. Wanneer ik de startvraag stelde, staken de meeste kinderen hun hand op. Ze begonnen allerlei materiele zaken op te sommen die ze ooit gekregen hadden, zoals een PSP, pop, auto op afstandsbediening, lego en nog veel meer. Op het moment dat de kinderen al deze geschenken opsomden toonden ze dankbaarheid voor wat ze kregen en niet voor hun eigen leven. Ik liet de kinderen zoveel antwoorden dat ze wilden en na een tijdje begonnen de kinderen ook levende geschenken op te sommen, zoals een hond, kat, vis, zus, familie, broer, enz. Ook hier toonden de kinderen dankbaarheid voor wat ze kregen. Ze waren zo enthousiast aan het vertellen dat ze allemaal op hun eigen manier dankbaarheid toonden. Na een paar antwoorden was er één leerling die zei dat het grootste geschenk dat ze ooit kreeg haar eigen leven was. Dit vond ik een zeer mooi antwoord dat aantoont dat ze op haar eigen manier dankbaarheid toont voor het leven dat ze kreeg. Ik vond het echter erg jammer dat je volgens de Godly Play methode niet mag doorvragen, want volgens mij was dat meisje zich heel bewust van haar eigen leven.
- Dit houdt in dat ze ontdekken hoe gelovige mensen hun leven zien als een geschenk van God. Nadat ik het verhaal volledig verteld had, volgde er een vraaggesprek. Tijdens dit vraaggesprek stelde ik vier vragen, één vraag op emotioneel vlak, één vraag op exegetisch vlak, één vraag op rationeel vlak en één persoonlijke vraag. Het is vooral de persoonlijke vraag, 'Ik vraag me af in welke dag jij jezelf herkent?' die aansluit bij dit leerplandoel. Wanneer ik aan de kinderen deze vraag stelden, kwamen er verschillende antwoorden. De meeste kinderen herkenden zich in de dag waarop God de mensen geschapen had, ze vonden

---

¹¹ Leerplan r.-k. godsdienst p.114

dit allemaal een logisch antwoord. Zelf had ik dit antwoord van de meeste kinderen verwacht. Er waren enkele kinderen die een andere mening deelden. Zo waren er twee leerlingen die zich herkenden in de dag waarop God niets geschapen had, de rustdag, ze zeiden dat ze heel erg veel van rust hielden en dat ze daarom voor die dag kozen. Er was in de klas één leerling die erg sportief was, ze deed erg graag atletiek. Zij herkende zich in de dag waarop God het land en het water geschapen had, ze zei hierbij dat ze dit nodig heeft want anders kan ze geen atletiek doen.

De kinderen hebben erg goed gewerkt en ze waren allemaal actief bezig tijdens het antwoord, maar toch had ik na de les geen idee van welke kinderen mijn vooropgesteld doel bereikt had en welke kinderen dit niet bereikt hadden. Dit is een typisch gegeven voor de Godly Play methode, waar ik het zelf nog erg moeilijk mee heb.

2. 'De grote familie' in het eerste leerjaar

Praktisch:

Ik heb de les zelf vertaald uit het Engels. Het materiaal voor deze les heb ik of zelf gemaakt of laten maken in een houtzagerij. Op vrijdag 22/11/2013 heb ik deze les uitgetest in het eerste leerjaar van de Jan Frans Willemschool te Boechout. Vorig schooljaar (15/05/2013) heb ik datzelfde verhaal in het zesde leerjaar van de Sint-Pietersschool te Mechelen gebracht. In de Jan Frans Willemschool had ik een aparte godsdienstklas met een vloermat en er waren negen kindjes aanwezig. In de Sint-Pietersschool moest ik dit in het gewone klaslokaal geven en waren er eenentwintig kinderen aanwezig. Vele van deze kinderen waren andersgelovige (Islam) kinderen.

Het begin:

Ik heb samen met mijn mentor het begin gedaan, ik nam de rol van verhaalverteller op en mijn mentor nam de rol van deurwachter op zich. De mentor liet de kinderen in de gang wachten, waarna ze één voor één de klas binnenkwamen.

Kring vormen:

Wanneer de kinderen binnenkwamen heb ik ze uitgenodigd in de kring, door dit ritueel waren de kinderen al heel benieuwd voor wat er ging komen. Ze hadden al eens een Godly Play sessie meegemaakt, maar toch bleef het erg mysterieus voor hen. De kinderen waren dit nog niet gewoon en dat zag je aan de manier dat ze binnenkwamen, vele waren onwennig.

Luister naar het woord van God:

Na het vormen van de kring ben ik mijn materiaal gaan halen, dit deed ik door tegen de kinderen te zeggen: 'Kijk waar ik het materiaal ga halen.' Toen ik mijn materiaal ging halen, waren de kinderen nieuwsgierig. Ze konden moeilijk blijven zitten, omdat ze zo snel mogelijk wilden zien wat ik bij had. Zodra ik het materiaal neerzette, begonnen de kinderen te benoemen wat ze zagen.

Doordat het de tweede keer was dat ik dit verhaal ging vertellen, was ik helemaal niet zenuwachtig. Deze keer had ik het zand in een schoendoos gedaan omdat ik anders de mat niet proper ging krijgen. Dit was een beetje jammer omdat de schoendoos nu duidelijk de grenzen aangaf van mijn woestijn terwijl dit in het echt niet zo is. Toen ik startte met mijn verhaal waren de kinderen meteen mee, er waren geen stoorzenders waarvoor ik het verhaal moest stil leggen. Ik heb tijdens deze les

niet opgekeken, dit was eigenlijk niet zo raar om te doen. Ik was zelf volledig in het verhaal gedoken waardoor de kinderen van het eerste leerjaar hier ook mee inzaten. Het vertellen duurde een kleine twintig minuten. In die twintig minuten hebben de kinderen redelijk stil gezeten wat op die leeftijd niet evident is. Wanneer het verhaal gedaan was, keek ik op om mijn vragen te stellen en toen merkte ik dat de kinderen bijna in mijn schoendoos zaten. Ze waren blijkbaar naar voor geschoven om beter te kunnen kijken.

Vraaggerek:

Na het vertellen van het verhaal over de grote familie, volgde er een nabespreking.

Ik stelde volgende vragen:

1. Ik vraag ik me af wat jullie het leukste vinden? (*emotionele vraag*)
2. Ik vraag me af wat jullie het belangrijkste vinden? (*rationele vraag*)
3. Ik vraag me af of je je in het verhaal herkent? (*persoonlijke vraag*)
4. Ik vraag me af of we iets kunnen weglaten zonder dat het verhaal verandert? (*exegetische vraag*)

De kinderen van het eerste leerjaar wilden allemaal meteen antwoorden. Soms gaven ze heel letterlijke antwoorden maar bij enkele kinderen kwamen ook al meer symbolische antwoorden naar voor. De kinderen hadden heel erg snel door dat ik geen antwoorden afkeurde, waardoor het filosoferen gesprek redelijk lang duurde bij deze kinderen. Vooral bij de vraag 'Wat kan je weglaten?' bleven de kinderen erg lang praten, ze zeiden allerlei zaken gaande van 'We kunnen een zandkorrel weglaten.' tot 'We kunnen Abraham niet laten sterven'. Er was ook één kind dat zei: 'Juf, we kunnen die mannetjes ook maar één arm of één been geven.' Toen ik vroeg: 'blijft het verhaal dan nog hetzelfde?' 'Antwoordde de leerling: 'Ja, juf jij hebt toch ook een vinger minder en je bent toch ook nog hetzelfde'. Dit was voor mij even schrikken maar ze had wel gelijk. Ik was vooral geschrokken dat die kinderen zoveel linken legden.

Verwerking:

De kinderen mochten uit een rijk aanbod kiezen wat ze wilden doen. Ze mochten kiezen om te kleuren, prenten bekijken, samenlezen in de Bijbel, kleien, schilderen, iets op schrijven, enz. De meeste kinderen kozen voor een muzische activiteit. Er waren twee leerlingen die graag met mij het verhaal wilden lezen. De kinderen waren rustig en heel actief bezig met hun verwerking. Na de verwerking kwamen we terug samen in de kring.

De kinderen moesten niet vertellen wat ze gedaan hebben. Dit vonden ze heel raar en sommige kinderen waren echt teleurgesteld. Ze zijn het zo gewoon dat ze alles moeten laten zien. De kinderen die hun verwerking echt wilden laten zien, heb ik bekeken op het moment dat de andere kinderen hun jas aan het aantrekken waren.

Reflectie:

Ik kies ervoor om deze les te reflecteren aan de hand van het vooropgestelde lesdoelen:

'De leerlingen kunnen aantonen dat God overal aanwezig is. Dit houdt in dat ze kunnen verwoorden dat God niet op één plaats is maar dat hij met 'de mensen' meegaat.' Dit doel kon ik tijdens het vraaggerek van de rationele vraag afleiden. Wanneer ik de vraag: 'Ik vraag me af welk deel het belangrijkste is?' stelde, antwoordden een aantal kinderen dat het belangrijkste is dat God meeinging

met Abraham en Sarah. Dat God niet in het verre land achterbleef maar dat hij ook in de woestijn en in de nieuwe stad aanwezig was. Wanneer ik naar de kinderen bleef kijken en de stilte zijn werk liet doen, legde één leerling uit waarom ze dit antwoordde. Ze verwees naar de altaren die we op de berg gebouwd hadden als teken dat God daar was. De anderen die ook geantwoord hadden, legden hun antwoord niet uit. Ik vond het jammer dat ik niet mocht doorvragen omdat ik nu geen zicht heb waarom de kinderen dit denken. Je weet niet of ze het verhaal wel of niet begrepen hebben of ze de antwoorden van andere kinderen beaamden.

‘De kinderen zijn in staat om op hun eigen manier, vanuit hun eigen denken, een betekenis te geven aan het verhaal.’ In de Godly Play methode verwerken alle kinderen tijdens het antwoord het verhaal op hun eigen manier. Als verhaalverteller heb je geen controle over wat de kinderen doen en wat ze verwerken. Tijdens het antwoord hebben alle kinderen op hun eigen manier iets verwerkt. Sommige kinderen hebben heel bewust het verhaal dat ik bracht verwerkt, maar anderen hebben andere verhalen verwerkt. Ik had als verhaalverteller geen invloed op wat de kinderen deden en kan hierdoor ook niet zeggen of alle kinderen dit doel bereikt hebben.

Omdat dit de tweede keer was dat ik dit verhaal bracht, wil ik ook even reflecteren naar zaken die ik tijdens deze sessie anders gedaan heb, dan de eerste keer.

Eerst en vooral had ik voor deze sessie ander materiaal bij me. De eerste keer bracht ik dit verhaal op een doek met gelamineerde popjes. Dit had zijn voordelen en zijn nadelen, het voordeel was dat het doek geen afbakening had en dat de symboliek van de oneindige woestijn hierdoor tot zijn recht kwam. Het nadeel was echter dat de popjes na deze sessie stuk waren. Deze keer had ik het verhaal gebracht in een schoendoos met houten popjes, dit had ook zijn voordelen en zijn nadelen. Het voordeel van de houten popjes was dat ze niet stuk waren na de sessie. De kinderen hebben er echt mee kunnen spelen. Het voordeel van de schoendoos was dat het eenvoudig op te ruimen was, maar het had ook een nadeel. De schoendoos had een duidelijk afgebakend speelveld, waardoor de symboliek van de oneindige woestijn wegviel.

Een ander verschil was dat ik nu veel minder zenuwachtig was, waardoor ik veel sneller in het verhaal zat. Hierdoor had ik veel minder de neiging om op te kijken tijdens het vertellen en waren de kinderen volledig in het verhaal gezogen.

Tweede graad:

3. ‘De grote familie’ als bezinningsmoment voor het derde en het vierde leerjaar

Praktisch:

Ik heb deze les al twee keer gegeven, dit in een eerste en in een derde graad van het lager onderwijs. Het materiaal voor deze les heb ik zelf gemaakt of laten maken in een houtzagerij. De eerste keer dat ik dit verhaal bracht (in de derde graad) had ik het verhaal op een doek gespeeld met gelamineerde popjes, de tweede keer dat ik dit verhaal bracht (in de eerste graad) heb ik dit verhaal in een schoendoos gespeeld met houten popjes. Op 28/04/2014 ga ik het verhaal voor de derde keer spelen, dit zal ik doen in een houten bak met houten popjes.

Ik heb deze les uitgetest tijdens het eerste bezinningsmoment op plattelandsklassen waar ik het verhaal moest brengen voor tweeëndertig kinderen. Het was voor mij de eerste keer dat ik een Godly

Play sessie ging geven voor zo'n grote groep. De Godly Play sessie werd op het einde van de dag gegeven, de kinderen gingen zich wassen en kwamen één voor één de zaal binnen. Tijdens deze sessie werd er geen verwerkingsfase voorzien, ik bracht enkel het woord van God en het vraaggesprek. Nadien verlieten de kinderen de zaal om te gaan slapen.

Het was de eerste keer dat ik een Godly Play sessie alleen moest leiden, ik nam zowel de rol als deurwachter als de rol van verhaalverteller op mij.

Het begin en kring vormen

Ik had een kussen op mijn plaats gelegd, om mijn aan te tonen waar ze een kring moesten maken. Ik begroette de kinderen en liet hen een plekje zoeken in de kring, dit deed ik door te zeggen dat ze een kring moesten maken rond mijn kussen. Nadat de laatste was binnengekomen, kon ik zelf plaats nemen in de kring. De kinderen kwamen erg rustig de ruimte binnen, maar van zodra er een twintig tal kinderen in de zaal aanwezig waren, werd het druk.

Het was niet ideaal om voor zo'n grote groep de Godly Play sessie individueel te geven, wanneer de groep kleiner was, zou dit beter gaan.

Luisteren naar het woord van God:

De zaal waar ik dit verhaal ging brengen was een sportzaal, waardoor ik deze niet kon inrichten als Godly Play ruimte. Ik had enkel het speelmateriaal voor dit verhaal en het speelmateriaal van 'het ballingschap verhaal' in de zaal staan. Toen ik tegen de kinderen zei: 'Kijk goed waar ik het materiaal ga halen.', dachten vele kinderen dat ik een voetbal ging halen. Ze waren erg druk en sprongen recht om te gaan voetballen. Wanneer ze zagen dat ik geen voetbal vast had, gingen ze meteen terug zitten want ze wilde weten wat we gingen doen. Toen ik begon te vertellen over de woestijn waren de kinderen meteen mee.

Vraaggesprek:

Na het vertellen van het verhaal volgde er een bespreking. Ik stelde volgende vragen:

1. Ik vraag ik me af wat jullie het leukste vinden? (*emotionele vraag*)
2. Ik vraag me af wat jullie het belangrijkste vinden? (*rationele vraag*)
3. Ik vraag me af of je je in het verhaal herkent? (*persoonlijke vraag*)
4. Ik vraag me af of we iets kunnen weglaten zonder dat het verhaal verandert? (*exegetische vraag*)

Enkele kinderen namen meteen een afwachtende houding aan, anderen staken spontaan hun hand op om te antwoorden. De kinderen vonden het raar dat ik iedereen die zijn vinger opstak, liet antwoorden. Ze waren opzoek naar het enige juiste antwoord, maar wanneer ze doorhadden dat ze niet geremd werden in hun antwoorden, stak bijna iedereen zijn hand op. Het was een heel mooi en rijk vraaggesprek waarbij er toch enkele mooie en niet verwachte antwoorden naar boven kwamen.

Reflectie

Ik kies ervoor om dit verhaal te reflecteren aan de hand van het vooropgesteld doel: 'De leerlingen kunnen aantonen dat God overal aanwezig is. Dit houdt in dat ze kunnen verwoorden dat God niet op één plaats is maar dat hij met 'de mensen' meegaat.' Dit doel kon ik tijdens het vraaggesprek van de rationele vraag afleiden. Wanneer ik de vraag: 'Ik vraag me af welk deel het belangrijkste is?' stelde, antwoordden enkele kinderen dat het belangrijkste is dat Abraham en Sarah stierven. Ik bleef naar de kinderen kijken, maar ik kon niet doorvragen. De kinderen bleven stil tot uiteindelijk één leerling van het vierde leerjaar antwoordden dat het belangrijkste is dat God niet in het verre land

achterbleef maar dat hij ook in de woestijn en in de nieuwe stad aanwezig was. Hij legde spontaan uit waarom hij dit vond en nadien vertelde hij nog dat God ook mee op plattelandsklassen was gekomen. De jongen heeft hier erg lang over gepraat en de andere kinderen knikte bevestigend dat de jongen gelijk had. Ik was erg blij dat de jongen spontaan zoveel vertelde, want tijdens een Godly Play sessie kan je niet doorvragen. Doordat hij zoveel vertelde kwamen we tot een heel mooi en rijk vraaggesprek. De jongen die erg veel vertelde heeft dit doel zeker bereikt, maar doordat het zo'n grote groep was en de anderen stil en afwachtend waren, kan ik niet zeggen of ze ook het doel bereikt hebben.

Omdat dit de derde keer was dat ik dit verhaal bracht, wil ik ook even reflecteren naar zaken die ik deze sessie anders gedaan heb dan de vorige keren.

Voor deze sessie had ik nog ander materiaal bij dan de eerste keren, de eerste keer bracht ik dit verhaal op een doek met gelamineerde popjes. Dit had zijn voordelen en zijn nadelen, het voordeel was dat het doek geen afbakening had en dat de symboliek van de oneindige woestijn hierdoor tot zijn recht kwam. Het nadeel was echter dat de popjes na deze sessie stuk waren. De tweede keer had ik het verhaal gebracht in een schoendoos met houten popjes, dit had ook zijn voordelen en zijn nadelen. Het voordeel van de houten popjes was dat ze niet stuk waren na de sessie. De kinderen hebben er echt mee kunnen spelen. Het voordeel van de schoendoos was dat het eenvoudig op te ruimen was, maar het had ook een nadeel. De schoendoos had een duidelijk afgebakend speelveld, waardoor de symboliek van de oneindige woestijn wegviel. Nu had ik het verhaal gebracht in een houten bak met houten popjes, dit had ook zijn voor- en zijn nadelen. Het voordeel was dat de kinderen zowel met de popjes als met de zandbak konden spelen, het was duurzaam materiaal dat ze niet stuk konden krijgen. Het nadeel was echter dat ook de houten bak de grenzen van de woestijn afbakende en dat hierdoor de symboliek van de oneindige woestijn wegviel. Ideaal zou zijn om dit verhaal te spelen in een woestijnzak met houten popjes.

Dit was de eerste keer dat ik een Godly Play sessie voor zo'n grote groep gaf. De kinderen waren erg geboeid aan het luisteren en ze namen actief deel aan het vraaggesprek. Omdat de kinderen met zo veel waren, brachten ze elkaar op ideeën. Hierdoor kwamen er enkele hele mooie en diepe betekenissen naar voren.

Dit was ook de eerste keer dat ik een Godly Play sessie gaf zonder het antwoord. Dit vond ik heel erg raar omdat de kinderen zich niet hebben kunnen uiten. Ze hebben het verhaal gehoord maar niet kunnen verwerken. Ik ben ervan overtuigd dat enkele kinderen hier wel nood aan hadden.

4. 'Ballingschap en terugkeer' als bezinningsmoment voor het derde en het vierde leerjaar

Praktisch:

Dit was de eerste keer dat ik dit verhaal ging brengen voor een groep kinderen. Ik heb het verhaal zelf uit het Engels vertaald, hiervoor heb ik gebruik gemaakt van de handleidingen die ik in de bibliotheek besteld had. Op 29/04/2014 gaf ik deze sessie als bezinningsmoment op de plattelandsklassen, maar deze keer werd ik wel ondersteund door een meester. De meester nam de rol van deurwachter op zich en ik nam de rol van verhaalverteller op mij.

Ik moest het verhaal brengen voor tweeëndertig kinderen. De Godly Play sessie werd op het einde van de dag gegeven, de kinderen gingen zich wassen en kwamen één voor één aan in de zaal. De

ruimte waar deze Godly Play sessie doorging was terug de sportzaal, wat niet praktisch was. Tijdens deze sessie werd er geen verwerkingsfase gebruikt, ik bracht enkel het woord van God en het vraaggesprek. Nadien verlieten de kinderen de zaal om te gaan slapen.

Het begin:

De kinderen kwamen één voor één aan, de meester begroette hen en liet ze een plekje zoeken in de kring. Doordat ik deze keer als in de ruimte zat, bleven de kinderen rustig totdat iedereen aanwezig was. Ze waren enorm gemotiveerd en ze vroegen of we terug hetzelfde zouden doen als de dag voordien.

Kring vormen:

De kinderen wisten dat er een verhaal zou volgen en ze wilden allemaal zo dicht mogelijk bij mij komen zitten. Wanneer iedereen in de kring zat, konden we starten.

Luisteren naar het woord van God:

Nadat we de kring gevormd hadden, vroeg ik of ze klaar waren. Ze zaten allemaal in spanning te wachten want ze wilden weten wat ik ging doen. Doordat ik het verhaal al eens gebracht had, was ik niet meer zenuwachtig. Ik wist heel goed wat ik moest doen, waardoor ik meteen in het verhaal zat en dit echt tot leven kon laten komen. Wanneer het verhaal volledig verteld was, was het leuk om te zien naar het zand. Het verhaal had zijn sporen achter gelaten in het zand.

Vraaggesprek:

Na het vertellen van het verhaal, volgde er een bespreking. Ik stelde volgende vragen:

1. Ik vraag ik me af wat jullie het leukste vinden? (*emotionele vraag*)
2. Ik vraag me af wat jullie het belangrijkste vinden? (*rationele vraag*)
3. Ik vraag me af of je je in het verhaal herkent? (*persoonlijke vraag*)
4. Ik vraag me af of we iets kunnen weglaten zonder dat het verhaal verandert? (*exegetische vraag*)

Doordat de kinderen de dag voordien ook een verhaal gehoord hadden, wisten ze dat ze vrij mochten antwoorden. Hierdoor staken de meeste kinderen spontaan hun hand op. Ze waren niet opzoek naar het juiste antwoord maar ze dachten echt na wat het verhaal voor hun betekende. Het was een heel mooi vraaggesprek waarbij enkele mooie en niet verwachte antwoorden kwamen.

Reflectie

Ik kies ervoor om dit verhaal te reflecteren aan de hand van het vooropgesteld doel: 'De leerlingen kunnen aantonen dat God overal aanwezig is, dit houdt in dat ze kunnen verwoorden dat God niet op één plaats is maar dat hij met 'de mensen' meegaat.' Dit doel moest ik evalueren aan de hand van het vraaggesprek dat we hielden. De kinderen kregen de kans om te antwoorden maar ze waren hier niet toe verplicht, waardoor ik dit doel maar in beperkte maten kon observeren. Ik kon het afleiden aan de hand van de antwoorden die ik kreeg op de vraag: 'Ik vraag me af wat jullie het belangrijkste vinden?'. Enkele kinderen antwoordden hierop dat ze de stad en de tempel terug konden opbouwen, anderen zeiden dat ze terug naar Jeruzalem mochten gaan. Maar er was niemand die het antwoord gaf dat de mensen ontdekt hadden dat God ook daar was. In een Godly Play sessie kan je enkel doorvragen door naar de kinderen te blijven kijken of het antwoord te herhalen. Dit is jammer want je kan de kinderen niet sturen, ze moeten het zelf ontdekken. Uit dit pover vraaggesprek kon ik stellen dat de kinderen de kern van dit verhaal nog niet helemaal gevat hadden. Ik denk dat ze dit doel niet hebben bereikt in dit verhaal.

Omdat het de tweede keer is dat ik dit verhaal bracht, wil ik ook nog even reflecteren wat ik anders gedaan heb dan de eerste keer. Het materiaal dat voor deze sessie gebruikte was hetzelfde, ik speelde het verhaal in een houten bak met houten popjes. Het voordeel hiervan is dat de kinderen echt met het materiaal kunnen spelen zonder dat het stuk gaat. Je kan best een houten bak gebruiken voor dit verhaal omdat je het ballingschap aspect nog extra benadrukt door de grenzen van de woestijn aan te duiden.

De ruimte waar ik het verhaal bracht was volledig anders, de eerste keer bracht ik het verhaal in een apart klaslokaal en nu bracht ik het verhaal in een sporthal. In de sporthal werd alles klaargezet voor een festival, dat de dag nadien zou plaatsvinden. Ik had met de werkmensen afgesproken dat ze het een uur stil zouden houden, waardoor ik mijn verhaal toch in stilte kon brengen. Wat echter niet was afgesproken was dat er steeds een man rond liep, hij leidde sommige kinderen af. De kinderen keken achteruit om te zien wat de man aan het doen was. Ik had dit tijdens het brengen van het verhaal niet meteen door, doordat ik helemaal in het verhaal zat. De deurwachter vertelde me het nadien. Ik denk dat de kinderen beperkt afgeleid waren doordat ze er geen aandacht voor kregen.

De eerste keer dat ik dit verhaal bracht, kregen de kinderen de volledige Godly Play sessie met alle fasen. Tijdens deze sessie waren enkele fasen weggelaten, na het vraagsprek hield de sessie op voor de kinderen. Ik merkte enorm hard dat de kinderen zich niet hebben kunnen uiten. Ze hebben het verhaal gehoord maar niet kunnen verwerken. Ik ben ervan overtuigd dat enkele kinderen hier wel nood aan hadden.

5. 'De barmhartige Samaritaan' in het vierde leerjaar

Praktisch:

Op 07/05/2014 bracht ik deze parabel, het was de tweede keer dat ik deze parabel ging vertellen. Ik had hem al eerder verteld in een vijfde leerjaar. Het materiaal voor deze les heb ik zelf gemaakt, de gouden doos heb ik gespoten met een spuitbus en de prenten heb ik van de Godly Play CD gehaald. Ik heb deze op hout geschilderd en laten uitzagen in een houtzagerij. Dit was de derde Godly Play sessie voor deze kinderen, echter wisten ze niet goed wat er ging gebeuren omdat ze nog nooit een volledige sessie gekregen hadden. Het was de eerste keer dat de kinderen het antwoord en het feest zouden meemaken. De sessie ging niet door in de klas, maar in de gang.

Het begin

Voor deze Godly Play sessie nam de mentor de rol van deurwachter op zich, zelf nam ik de rol van verhaalverteller op mij. Als verhaalverteller ging ik klaar zitten in de gang, de deurwachter liet de kinderen één voor één de klas uitkomen.

kring vormen:

Doordat de kinderen allemaal een individuele begroeting kregen, kwamen ze erg rustig in de gang. Ik nodigde hen uit om een plaatsje te zoeken in de kring. Wanneer al de kinderen klaar waren, konden we beginnen.

Luisteren naar het woord van God:

Toen ik het materiaal ging halen, waren ze meteen geïnteresseerd in de gouden doos, ik had hiermee onmiddellijk hun aandacht getrokken. Het was de eerste keer dat ik deze parabel vertelde, waardoor ik zelf vol spanning zat.

De kinderen werden zenuwachtig wanneer ik de doos vergeleek met een parabel, ze zaten te popelen om te weten wat er in de doos zat. Wanneer ik de doos uiteindelijk opende en vroeg wat de materialen zouden kunnen voorstellen, namen de kinderen een afwachtende houding aan. Ze gaven niet veel antwoorden, ze waren op zoek naar het juiste antwoord. Ze lieten hun gedachten niet de vrije loop, wat ik wel jammer vond. Ik merkte dat de meeste kinderen zich ongemakkelijk voelden tijdens dit moment.

Nadat we de materialen besproken hadden en alles klaar lag, kon ik beginnen aan het verhaal. De kinderen kenden deze parabel nog niet. Ik merkte dat de kinderen minder geboeid waren tijdens dit verhaal dan tijdens de vorige sessies, ze waren minder in het verhaal gezogen.

Vraaggesprek:

Na het vertellen van het verhaal, volgde er een bespreking. Ik stelde volgende vragen:

1. Ik vraag me af wie de naaste is van deze persoon (reiziger)?
2. Ik vraag me af wie de naaste is van deze persoon (overvallers)?
3. Ik vraag me af wie de naaste is van deze persoon (leviet)?
4. Ik vraag me af wie de naaste is van deze persoon (priester)?
5. Ik vraag me af wie de naaste is van deze persoon (vreemde)?
6. Ik vraag me af wat er zou gebeuren als de reiziger een vrouw was?
7. Ik vraag me af wat er zou gebeuren als de reiziger een kind was?

Wanneer ik vroeg wie de naaste van de reiziger was, antwoordden de kinderen allemaal spontaan 'de vreemde'. Wanneer ik de stilte zijn werk liet doen, kwam er geen ander antwoord. Ze wisten zeker dat het enkel 'de vreemde' kon zijn. Ik vond het moeilijk om verder te gaan naar de volgende vraag, ik had graag doorgevraagd of hulpvragen gesteld maar dit gebeurt niet volgens de Godly Play methode.

Wanneer ik vroeg of er iets zou veranderen. Indien de reiziger een vrouw zou zijn, moesten al de kinderen lachen. Ze vonden het een heel vreemde vraag. Ze hadden toch wat moeite om het zich voor te stellen. Er was maar één leerling die durfde te antwoorden. Ze zei dat er niets zou veranderen. Toen ik wachtte en naar haar bleef kijken, werd ze rood en probeerde zich te verstoppen.

Toen ik vroeg of er iets zou veranderen wanneer de reiziger een kind zou zijn, waren de kinderen er allemaal van overtuigd dat er iets zou veranderen. De reiziger zou dan niet worden aangevallen, de overvallers zouden hem niets kwaad doen.

Reflectie

Ik ga deze Godly Play sessie reflecteren aan de hand van het vooropgesteld leerplandoel: 'Kinderen ontdekken hoe men in de Bijbel omgaat met mensen die meestal als 'anders' of 'vreemd' worden gezien dit houdt in dat ze ontdekken hoe Jezus met 'anderen' omgaat en over hen spreekt. (5.2.2.4)¹²Tijdens het vraaggesprek stelde ik de vraag: 'Ik vraag me af wie de naaste is van de reiziger?'. De kinderen moesten hier niet lang over nadenken en ze zeiden meteen dat de vreemde de naaste was van de reiziger, iedereen was hiermee akkoord. Ze zeiden dat de vreemde anders is dan de anderen omdat hij de reiziger wel helpt. Doordat iedereen hiermee akkoord ging, kan ik stellen dat ze dit leerplandoel tot uiting komt in deze vraag. De kinderen zagen in dat er één personage de reiziger helpt en dat hij juist 'anders' of 'vreemd' is in dit verhaal.

---

¹² Leerplan r.-k. godsdienst

Omdat het de tweede keer was dat ik dit verhaal bracht, wil ik hier ook even op terugblikken. Het materiaal dat ik gebruikte, was niet hellemaal hetzelfde als de eerste keer, de eerste keer bracht ik het verhaal in een gouden doos met papieren mannetjes. Dit zijn nadelen, het nadeel was dat de kinderen rustig met het materiaal moesten spelen. Ze konden niet echt spelen wat anders zou mijn materiaal stuk gaan. Nu bracht ik het verhaal met dezelfde gouden doos maar met houten figuren, het voordeel was dat de kinderen deze keer wel konden spelen en dat het materiaal niet stuk zou gaan.

De eerste keer dat ik dit verhaal bracht, had ik het gevoel dat ik meer tijd had om de tekst voor te bereiden, hierdoor kende ik deze volledig en kon ik het verhaal zonder problemen spelen. De tweede keer dat ik dit verhaal bracht, had ik het gevoel dat ik de tekst niet volledig beheerste. Soms was ik delen van de tekst kwijt, niemand merkte dit maar zelf vond ik dit erg lastig. Hierdoor werd ik onzeker en voelde ik dat ik zelf minder in het verhaal zat. Doordat ik minder in het verhaal zat, voelde ik dit ook bij de kinderen. Ook het vraaggesprek was hierdoor erg pover. Ik vond eerste presentatie beter dan de tweede en heb gemerkt dat het als verhaalverteller erg belangrijk is om in het verhaal te stappen en zo de kinderen mee op avontuur te nemen.

6. 'De exodus' in het vierde leerjaar

Praktisch:

Het was de eerste keer dat ik dit Bijbelverhaal in de klas ging geven. Ik heb het verhaal zelf uit het Engels vertaald. Ik heb dit verhaal gevonden in de boeken van Godly Play. Het materiaal voor deze les is voor een groot deel hetzelfde dan het materiaal van 'de grote familie'. De zandbak en het volk van God had ik reeds in hout gemaakt. De Rietzee heb ik gemaakt uit vilt.

Dit verhaal was het vierde Godly Play verhaal dat ik aan deze klas gaf. Ze wisten al wat er ging gebeuren. Deze les vond plaats in de gang. Ik bracht deze les op 14/05/2014.

Het begin en kring vormen:

Net zoals de vorige keer moesten de kinderen de klas verlaten om plaats te nemen in de gang. De mentor heeft de rol van deurwachter op zich genomen, ze liet de kinderen één voor één uit de klas. Wanneer de kinderen in de gang kwamen, heb ik ze begroet en zochten ze een plekje in de kring. Nadat alle kinderen een plekje gevonden hadden, kon ik het verhaal brengen. Doordat de kinderen al wisten wat er ging gebeuren, verliep dit erg vlot.

Luister naar het woord van God:

De kinderen waren erg aandachtig toen ik het materiaal ging halen, ze wisten dat ze nadien met het materiaal mochten spelen. Toen ik het materiaal naar mijn plaats bracht, konden we aan het verhaal beginnen. De kinderen konden moeilijk op hun plek blijven zitten. Ze schoven naar voor en naar achter.

De kinderen waren erg geboeid aan het luisteren. Tijdens het verhaal waren de kinderen heel stil. Wanneer de farao 'neen' zei, schrokken enkele kinderen. Ze hadden dit niet verwacht. Door een herhaling van dit scenario, deden sommige kinderen mee.

Vraaggesprek:

Na het vertellen van het verhaal, volgde er een bespreking.

Ik stelde volgende vragen:

1. Ik vraag ik me af wat jullie het leukste vinden? (*emotionele vraag*)

2. Ik vraag me af wat jullie het belangrijkste vinden? (*rationele vraag*)
3. Ik vraag me af of je je in het verhaal herkent? (*persoonlijke vraag*)
4. Ik vraag me af of we iets kunnen weglaten zonder dat het verhaal verandert? (*exegetische vraag*)

De kinderen wisten dat ik niet op zoek was naar 'het juiste antwoord' maar naar wat zij ervan vonden. De kinderen durfden spontaan en op een open manier te antwoorden. Toen ik de vraag stelde 'ik vraag me af wat jullie het belangrijkste vinden' kwam het antwoord: 'Dat de farao neen zei'. De jongen die dit antwoord gaf, legde het helemaal uit. Hij vertelde: 'Als de farao nooit neen gezegd had, zouden wij nu nog steeds in gevangenschap leven.' Dit vond ik een hele mooie vergelijking.

Toen ik de vraag stelde: 'Ik vraag me af waar jij jezelf in herkent?' zei er een meisje 'ik herken me in de zandkorrels. Ik ben een deel van een groot geheel.'

Ik stond zo versteld van deze antwoorden. Ze waren erg diepzinnig en toepasselijk.

Het antwoord:

De kinderen waren al gewend aan het stramien van een Godly Play sessie. Ze wisten erg goed wat er ging komen. De kinderen waren erg rustig tijdens dit moment, ze waren steeds bezig. De deurwachter moest de kinderen nooit aansporen om rustig te zijn.

Wat de kinderen wel moeilijk vonden, is om hun tekeningen of wat ze gemaakt hadden niet te tonen. Ze wilden steeds tonen wat ze gedaan hadden. Nadat de Godly Play sessie gedaan was, heb ik naar hun werkjes gekeken.

Reflectie

Ik wil dit verhaal reflecteren aan de hand van de vooropgestelde doelen:

'De leerlingen kunnen aantonen dat God overal aanwezig is, dit houdt in dat ze kunnen verwoorden dat God niet op één plaats is maar dat hij met 'de mensen' meegaat.' Dit doel kwam tot uiting in de rationele vraag die ik stelde tijdens het vraaggesprek, 'Ik vraag me af wat jullie het belangrijkste vinden?'. Wanneer ik deze vraag aan de kinderen stelde, kon ik zien welke kinderen dit doel bereikt hadden en welke kinderen niet. Er waren enkele kinderen die zeiden dat Mozes het belangrijkste in dit verhaal was. Ze vonden dat, wanneer Mozes er niet was, het volk nooit bevrijd zou worden. Wanneer ik naar de kinderen keek, kwam er geen verdere uitleg. Dit vond ik spijtig omdat ze zouden moeten ontdekken waarom Mozes dit deed, waarom was het juist Mozes en niet een andere man die naar de farao stapte.

Er waren andere kinderen die niet akkoord gingen met dit antwoord. Ze vonden dat het belangrijk was dat het water openging. Ze zeiden: 'Als het water niet openging, zouden alle mensen gedood zijn geweest door de Farao.' Wanneer ik het antwoord van de jongen herhaalde, bevestigde een andere leerling dit en hij gaf zijn eigen visie en legde deze uit. Tijdens het vraaggesprek vulden de kinderen elkaar heel erg goed aan, waardoor we tot een rijk gesprek konden komen. Ik kon uit dit gesprek afleiden dat de meeste kinderen dit doel op het einde bereikt hadden.

'De leerlingen zijn in staat om op hun eigen manier, vanuit hun eigen denken, een betekenis te geven aan het verhaal.' In de Godly Play methode verwerken alle kinderen tijdens het antwoord het verhaal op hun eigen manier. Als verhaalverteller heb je geen controle over wat de kinderen doen en wat ze verwerken. Tijdens het antwoord hebben alle kinderen op hun eigen manier iets verwerkt. Sommige kinderen hebben heel bewust het verhaal dat ik bracht verwerkt, maar anderen hebben andere

verhalen verwerkt. Ik had als verhaalverteller geen invloed op wat de kinderen deden en kan hierdoor ook niet zeggen of alle kinderen dit doel bereikt hebben.

7. 'De kostbare parel' in het vierde leerjaar

Praktisch:

Het laatste verhaal dat ik tijdens mijn zelfstandige stage heb gebracht, was de parabel van de kostbare parel. Het was de eerste keer dat ik deze parabel ging brengen, waardoor ik erg zenuwachtig was voor deze les. Ik heb het verhaal zelf uit het Engels vertaald aan de hand van Engelse boeken. Het materiaal voor deze parabel heb ik uit vilt gemaakt. De gouden doos heb ik hergebruikt van een parabel die ik eerder gebracht had. Deze parabel bracht ik op 21/05/2014.

Het begin en kring vormen:

Net zoals de vorige keer moesten de kinderen de klas verlaten om plaats te nemen in de gang. De mentor heeft de rol van deurwachter op zich genomen, ze liet de kinderen één voor één uit de klas. Wanneer de kinderen in de gang kwamen, heb ik ze begroet en zochten ze een plekje in de kring. Nadat alle kinderen een plekje gevonden hadden, kon ik het verhaal brengen. Doordat de kinderen al wisten wat er ging gebeuren, verliep dit erg vlot.

Luister naar het woord van God:

Toen ik de gouden doos nam, waren de kinderen een beetje teleurgesteld dat ik het verhaal niet verder in het zand speelde. Toen ik de gouden doos bij mij had gezet, kon ik beginnen aan het verhaal. De kinderen wisten dat de gouden doos niet meteen geopend werd. Ze waren minder aandachtig tijdens de vergelijking van de doos met een parabel. Ze hadden dit al een keer gehoord en sommige waren stukjes aan het meezeggen. De kinderen herkende de herhaling meteen.

Wanneer ik de doos uiteindelijk opende en vroeg wat de materialen zouden kunnen voorstellen, staken de meeste kinderen hun hand op. Ze wisten dat ze mochten zeggen wat ze dachten. Sommige kinderen gaven heel absurde antwoorden en namen het verhaal niet meer ernstig. Dit vond ik wel jammer omdat er nog wel kinderen waren die echt goed aan het nadenken waren.

Vraaggesprek:

Na het vertellen van het verhaal, volgde er een bespreking.

Ik stelde volgende vragen:

1. Ik vraag ik me af wat de koper met de parel gaat doen?
2. Ik vraag me af waarom de verkoper zo iets kostbaar verkoopt?
3. Ik vraag me af wat de parel echt zou kunnen zijn?
4. Ik vraag me af of jullie zo iets kostbaar al zijn tegengekomen?

De kinderen waren de vraagstelling al gewoon. Ze wisten dat ze niet moesten zoeken naar het juiste antwoord. Er kwamen hele mooie antwoorden op de vragen. Zo verwoordde een jongen dat zijn ouders voor hem ook zo'n parel zijn. De andere kinderen lachten er eerst mee maar nadat ze erover nadachten, vonden velen dit ook. Een heel deel van de kinderen vergeleek de parel met niet-levende materialen zoals een fiets, een helm, enz.

Wanneer ik vroeg aan de kinderen waarom de verkoper zo iets kostbaar verkocht, antwoorden ze allemaal voor het geld. Ze moesten hier niet over nadenken.

Wanneer ik vroeg aan de kinderen wat de koper zou doen met die parel, zeiden vele dat hij deze zou verkopen. Toen ik de stilte zijn werk liet doen, keken sommige kinderen erg raar. Ze voelden dat er iets niet juist was, maar wat konden ze niet verwoorden.

Ik voelde dat de kinderen door de stilte meer gingen nadenken.

Het antwoord:

De kinderen waren al gewend aan het stramien van een Godly Play sessie. Ze wisten erg goed wat er ging komen. De kinderen waren erg rustig tijdens dit moment, ze waren steeds bezig. De deurwachter moest de kinderen nooit aansporen om rustig te zijn.

Reflectie

Ik wil deze sessie reflecteren aan de hand van de vooropgestelde doelen:

‘De leerlingen kunnen een vergelijking van het Rijk Gods geven.’

Wanneer ik tijdens het vraaggesprek de vraag: ‘Ik vraag me af wat de parel echt zou kunnen zijn’ stelde, kon ik zien welke kinderen dit doel bereikt hadden. De kinderen antwoorden in de eerste plaats allemaal materiele zaken, zoals: ‘een auto, een boek, een trampoline, enz.’. Na een tijdje kwamen pas de niet-materiele zaken, zoals: ‘een familie, mama, papa enz.’ Wanneer één leerling dit had gezegd, hadden de anderen het ook meteen door. Ze lieten de materiele zaken achter zich en ze begonnen nu echt na te denken, één meisje zei: ‘Voor mij is het mijn papa, maar het kan voor iemand iets anders zijn.’. Uit zulke antwoorden kon ik zien welke kinderen dit doel al dan niet bereikt hadden.

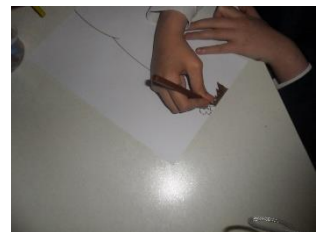
‘De leerlingen zijn in staat om op hun eigen manier, vanuit hun eigen denken, een betekenis te geven aan het verhaal.’ In de Godly Play methode verwerken alle kinderen tijdens het antwoord het verhaal op hun eigen manier. Als verhaalverteller heb je geen controle over wat de kinderen doen en wat ze verwerken. Tijdens het antwoord hebben alle kinderen op hun eigen manier iets verwerkt. Sommige kinderen hebben heel bewust het verhaal dat ik bracht verwerkt, maar anderen hebben andere verhalen verwerkt. Ik had als verhaalverteller geen invloed op wat de kinderen deden en kan hierdoor ook niet zeggen of alle kinderen dit doel bereikt hebben.

Derde graad:

8. ‘De barmhartige Samaritaan’ in het vijfde leerjaar

Praktisch:

Het was de eerste keer dat ik deze parabel ging vertellen. Het materiaal voor deze les heb ik zelf gemaakt. Ik heb de gouden doos gespoten met een spuitbus, de prenten heb ik van de Godly Play CD gehaald. Voor deze sessie had ik ze nog niet op hout. De kinderen hadden al een keer een Godly Play sessie meegemaakt. Ze wisten erg goed wat er ging gebeuren. De kinderen wisten dat als ze rechts van mij gingen zitten dat ze tijdens de verwerking als eerste mochten kiezen. Sommige kinderen hadden hier echt wel nood aan.

Het begin en kring vormen:

De Godly Play sessie ging door in een apart klaslokaal. Dit was enerzijds erg goed maar langs de andere kant merkte ik ook heel wat hindernissen op. Het positieve aan deze aparte ruimte, was dat het voor de kinderen normaal was dat ze buiten moesten wachten, het binnenkomen werd als normaal beschouwd. Hierdoor kwamen de kinderen erg rustig het lokaal binnen. Ze zochten meteen een plaats in de kring. De mentor heeft de rol

van deurwachter op zich genomen.

De hindernis die ik ben tegengekomen was echter wanneer we terug in het lokaal kwamen. De godsdienstles hadden we achtergelaten in de aparte klasruimte, het leefde niet verder in de klas.

Luister naar het woord van God:

Toen ik het materiaal ging halen, waren ze meteen geïnteresseerd in de gouden doos. Ik had meteen hun aandacht getrokken. Het was de eerste keer dat ik een parabel aan hen vertelde.

De kinderen zaten allemaal in spanning te wachten wat er in de gouden doos zat, ze wilde het zo snel mogelijk weten. Wanneer ik begon met de doos te vergelijken met een parabel werden de kinderen zenuwachtig. Ze zaten te popelen om te weten wat er in de doos zat.

Wanneer ik de doos uiteindelijk opende en vroeg wat de materialen zouden kunnen voorstellen, staken de meeste kinderen hun hand op. Ze gaven heel verschillende antwoorden. Sommige kinderen waren opzoek

naar het juiste antwoord. Ze bleven proberen tot ik zei dat het goed was. Andere kinderen lieten hun gedachten de vrije loop, ze maakte soms erg mooie vergelijkingen. Zo zei er een leerling dat de bruine ondergrond de hemel kon zijn. Hij begon uit te leggen dat de hemel onder de aarde zit en dat het daarom bruin was.

Nadat we de materialen besproken hadden en alles klaar lag, kon ik beginnen aan het verhaal. Toen ik het verhaal aan het vertellen en het spelen was, herkende enkele kinderen dit verhaal. Ze hadden dit in het derde leerjaar al een keer besproken. Toch bleven de kinderen erg geboeid luisteren.

Vraaggesprek:

Na het vertellen van het verhaal, volgde er een bespreking.

Ik stelde volgende vragen:

1. Ik vraag me af wie de naaste is van deze persoon (reiziger)?
2. Ik vraag me af wie de naaste is van deze persoon (overvallers)?
3. Ik vraag me af wie de naaste is van deze persoon (leviet)?
4. Ik vraag me af wie de naaste is van deze persoon (priester)?
5. Ik vraag me af wie de naaste is van deze persoon (vreemde)?
6. Ik vraag me af wat er zou gebeuren als de reiziger een vrouw was?
7. Ik vraag me af wat er zou gebeuren als de reiziger een kind was?

Wanneer ik vroeg wie de naaste van de reiziger was, zeiden de kinderen allemaal spontaan 'de vreemde'. Wanneer ik de stilte zijn werk liet doen, stak één leerling haar hand op. Ze zei dat de ook de leviet de naaste van de reiziger kon zijn. Ze zei dat de leviet gehaast was en daarom niet kon helpen, maar wanneer hij tijd had, dit wel zou gedaan hebben. De andere kinderen reageerden hierop en zo kwamen ze tot een heel mooi vraaggesprek.

Wanneer ik vroeg of er iets zou veranderen wanneer de reiziger een vrouw zou zijn, zeiden de kinderen dat er niets zou veranderen. De kinderen waren het hierover eens.

Toen ik vroeg of er iets zou veranderen wanneer de reiziger een kind zou zijn, waren de kinderen er allemaal van overtuigd dat er iets zou veranderen. De reiziger zou dan niet worden aangevallen, de overvallers zouden hem niets kwaad doen.

Reflectie

Ik wil op deze sessie reflecteren aan de hand van de vooropgestelde doelen: 'Kinderen ontdekken dat elk engagement in christelijk perspectief een vorm van zelfgave inhoudt dit houdt in dat ze verhalen

bespreken waarin Jezus dit vertellend aantoont of voorleeft. (5.2.3.8)¹³ Tijdens het vraaggelbesprek stelde ik de vraag: 'Ik vraag me af wie de naaste is van de reiziger?'. De kinderen moesten hier niet lang over nadenken en ze zeiden meteen dat de vreemde de naaste was van de reiziger, iedereen was hiermee akkoord behalve één meisje. Ze zei dat het ook de priester of de leviet kon zijn, toen ik de taal van de stilte zijn werk liet doen, begon ze dit uit te leggen. Ze zei dat de reiziger en de leviet misschien geen tijd hadden om de reiziger te helpen. Ze leefde zich volledig in het verhaal in. Wanneer het meisje haar uitleg gedaan had, lachten de anderen er eerst mee, maar langzaam aan begonnen de anderen hier ook over na te denken en zo kwamen we tot een heel mooi en rijk gesprek. De kinderen zagen wel dat de 'vreemde' anders was dan de anderen, maar toch zochten ze naar een reden waarom de anderen de reiziger niet wilden helpen. Uit dit vraaggelbesprek kan ik afleiden dat de kinderen nadachten over dit doel, de kinderen hebben hier over nagedacht. Wat ik echter jammer vond is dat ik niet in handen had of alle kinderen meedachten. Kinderen die niet wilden antwoorden hebben tijdens deze les niets moeten zeggen en tijdens het antwoord mochten ze doen wat ze wilden. Ik heb geen duidelijk zicht wie het doel en wie het doel niet behaalde.

9. 'De grote familie' in het zesde leerjaar

Praktisch:

Op 15/05/2013 gaf ik deze sessie, het was meteen mijn eerste Godly Play sessie die ik zou geven. Ik heb de les zelf vertaald uit het Engels. Het materiaal voor deze les heb ik of zelf gemaakt. Ik heb deze les uitgetest in zesde leerjaar van de Sint-Pietersschool te Mechelen. Ik moest deze les in het gewone klaslokaal geven en had ik eenentwintig kinderen. Vele van deze kinderen waren andersgelovige (Islam) kinderen.

Het begin en kring vormen:

Omdat ik in hetzelfde lokaal bleef was dit redelijk raar om te doen. Ik stuurde de kinderen naar de gang en ik duidde een deurwachter aan. Voor deze les was er één leerling uit de klas deurwachter. De deurwachter had de taak gekregen om de kinderen één voor één te begroeten en hen welkom te heten. Ik had verwacht dat kinderen van een zesde leerjaar dit in het belachelijke gingen trekken maar dit was alles behalve. De kinderen kwamen serieus binnen en waren geprikkeld. Ze wilden weten wat er nog zat aan te komen. Zelf nam ik de rol als verteller op. Wanneer de kinderen het lokaal binnenkwamen heb ik ze één voor één een plekje laten kiezen.

Luister naar het woord van God:

Dit was de eerste keer dat ik een Godly Play les gaf. Ik was mijn materiaal achter het bureau vergeten waardoor ik het materiaal echt even moest zoeken. Ik was blij dat dit ook de startvraag was omdat het dan niet opviel. Wanneer ik het materiaal gevonden had, nam ik het mee naar de kring. De kinderen waren erg benieuwd wat dit zou kunnen zijn. Toen ik begon te vertellen over de woestijn waren de kinderen meteen mee. Na het vormen van de kring ben ik begonnen met het vertellen van het verhaal van de grote familie. Normaal moest het zand in een grote linnen zak(woestijnzak) liggen maar dit had ik niet. Ik heb onder het zand een grote plastic met daarboven

¹³ Leerplan r.-k. godsdienst

een zwart doek gelegd. Ik was erg zenuwachtig bij het vertellen van het verhaal waardoor mijn handen erg hard trilden. Dit maakte voor de kinderen echter niet erg veel verschil. Eens dat ik in het verhaal zat, was het erg leuk om te doen omdat je het verhaal echt tot leven kon laten komen. Wanneer het verhaal volledig verteld was, was het leuk om te kijken naar het zand. Het verhaal had zijn sporen achter gelaten. Tijdens het verhaal had ik wel wat moeilijkheden om niet naar de kinderen te kijken. Ik heb mij er toch enkele keren op kunnen betrappen dat ik dit wel deed. Maar eigenlijk stoorde dit niet. Het gaf voor mij echter een voldoening omdat ik zag dat deze multiculturele klas volledig in mijn verhaal zat. Wat ik wel gemerkt heb, is dat wanneer je op kijkt het moeilijk is om je tekst te onthouden omdat je dan even afgeleid bent.

Vraaggesprek:

Na het vertellen van het verhaal over de grote familie, volgde er een nabespreking.

Ik stelde volgende vragen:

1. Ik vraag ik me af wat jullie het leukste vinden? (*emotionele vraag*)
2. Ik vraag me af wat jullie het belangrijkste vinden? (*rationele vraag*)
3. Ik vraag me af of je je in het verhaal herkent? (*persoonlijke vraag*)
4. Ik vraag me af of we iets kunnen weglaten zonder dat het verhaal verandert? (*exegetische vraag*)

De kinderen namen eerst een afwachtende houding aan. Dit was voor mij redelijk eng omdat het ook de eerste keer was dat ik een Godly Play verhaal bracht. Het eerste wat in mij opkwam, was dat de kinderen niets van het verhaal begrepen hadden. Maar doordat ik lang genoeg bleef wachten kwamen de antwoorden toch. Dit was voor mij een hele opluchting. Toen de kinderen doorhadden dat ik niets afkeurde, bleven ze maar antwoorden geven. Vooral bij de vragen 'Wat kan je weglaten' en 'Herken je jezelf in het verhaal' kwamen er veel antwoorden. De kinderen gaven soms antwoorden waarvan ik niet gedacht had dat ik die zou horen. Zo was er één leerling die antwoordde: 'Ik ben de traan die uit het linkeroog rolt van Abraham wanneer Sarah sterft.' Dit was heel onverwacht maar wel mooi gevonden.

Het antwoord:

De kinderen waren in het begin echt druk aan het spelen in de zandzak. Wanneer ze zagen dat ik rustig bezig was met iets zijn ze ermee gestopt. De kinderen vonden het eigenlijk goed dat ze niet moesten laten zien wat ze gedaan hadden. Er was maar één leerling die ervoor koos om het verhaal terug te lezen in de Bijbel. Ik schrok ervan dat het een moslim was die toch in de Bijbel wilde lezen. Dat was een aangename verrassing.

Reflectie

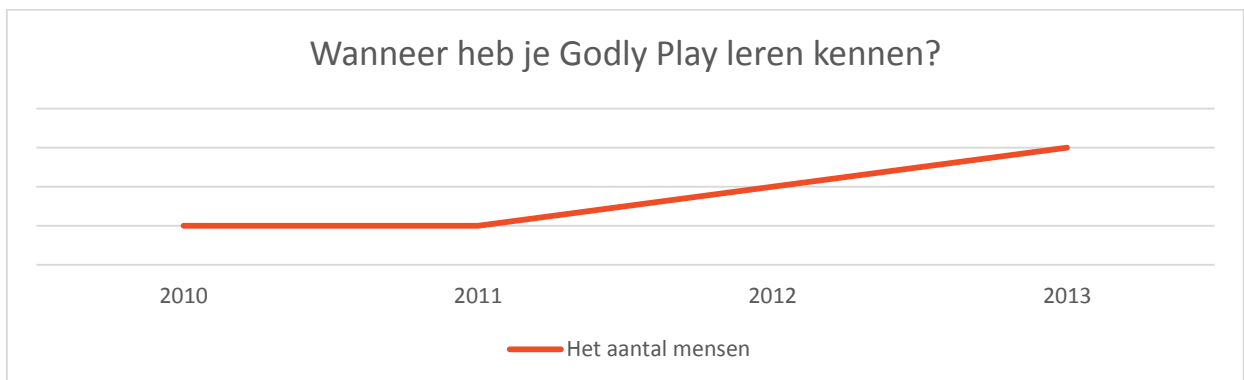
Ik wil deze les reflecteren aan de hand van de vooropgestelde doelen: 'De leerlingen kunnen aantonen dat God overal aanwezig is, dit houdt in dat ze kunnen verwoorden dat God niet op één plaats is maar dat hij met 'de mensen' meegaat.' Dit doel kon ik tijdens het vraaggesprek van de rationele vraag afleiden. Wanneer ik de vraag: 'Ik vraag me af welk deel het belangrijkste is?' stelde, antwoordden enkele kinderen dat het belangrijkste is dat Sarah stierf. Ik bleef naar de kinderen kijken, maar ik kon niet doorvragen. De kinderen bleven stil tot uiteindelijk één leerling antwoordde dat het belangrijkste is dat God niet in het verre land achterbleef maar dat hij ook in de woestijn en in de nieuwe stad aanwezig was. Hij legde spontaan uit waarom hij dit vond en nadien vertelde hij

nog dat God ook mee op plattelandsklassen was gekomen. De jongen heeft hier erg lang over gepraat en de andere kinderen knikte bevestigend dat de jongen gelijk had. Ik was erg blij dat de jongen spontaan zoveel vertelde, want tijdens een Godly Play sessie kan je niet doorvragen. Doordat hij zoveel vertelde kwamen we tot een heel mooi en rijk vraaggesprek. De jongen die erg veel vertelde heeft dit doel zeker bereikt, maar doordat het zo'n grote groep was en de anderen stil en afwachtend waren kan ik niet zeggen of ze ook het doel bereikt hebben.

Ervaringen van leerkrachten

Om op deze vraag te kunnen antwoorden heb ik een vragenlijst afgenomen bij een dertig tal leerkrachten. Ik heb de antwoorden van deze mensen per vraag gebundeld, waarna ik ze in een grafiek gegoten heb. Hieronder zie je de grafieken per vraag.

1. Hoe/waar en wanneer heeft u Godly Play leren kennen?

Uit het onderzoek kan ik stellen dat Godly Play aan een opmars bezig is. Sinds 2010 heeft Godly Play een enorme groei gemaakt. Meer en meer mensen leren deze methode kennen. De manier waarop de mensen in aanraking komen, is verdeeld. We zien op de eerste grafiek dat mensen Godly Play vooral hebben leren kennen door de infosessie over 'sterren aan de hemel'. Dit is een handleiding van uitgeverij Averbode waarin Godly Play is opgenomen. Ook door de kennismakingsmomenten en de vorming van Godly Play zijn mensen hiermee in contact gekomen.

2. Wat vindt u de sterke punten en hindernissen van de Godly Play methode?

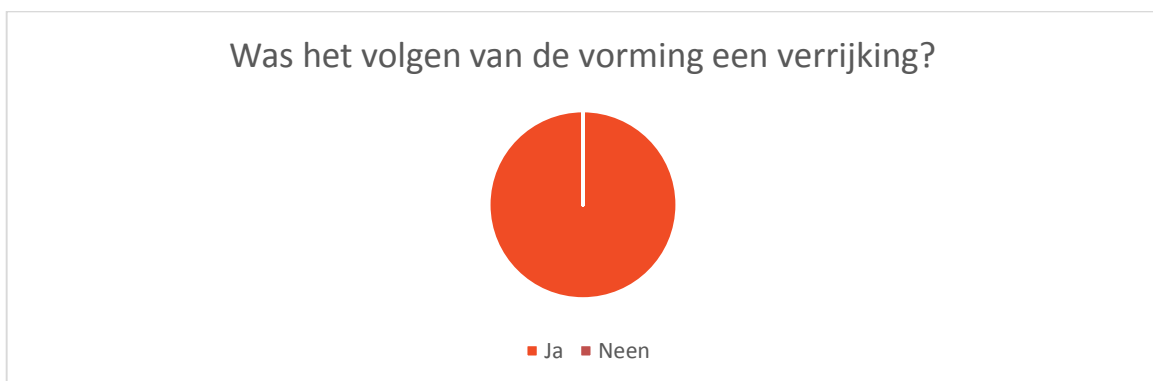

Uit het onderzoek blijkt dat Godly Play toch een aantal sterke punten heeft. De meeste mensen zijn het eens dat Godly Play erin slaagt om het verhaal tot leven te laten komen. Ook een sterk punt van deze methode is dat elk kind het verhaal op zijn eigen niveau kan betreden. Er wordt rekening gehouden met de noden van elk kind.

We zien dat Godly Play toch enkele hindernissen heeft. Zo is deze methode erg kostelijk. Zowel het materiaal als de vorming zijn voor vele scholen te duur.

3. Was het volgen van de vorming een verrijking volgens u?

Eerder zagen we dat de kostprijs van de Godly Play methode erg hoog was. Zowel de materialen als de vorming zijn erg kostelijk. Daarom vroeg ik me af of de vorming dan een verrijking is. Uit dit diagram kunnen we stellen dat alle mensen die ik bevroegd heb, het unaniem eens zijn. De vorming is duur maar is zeker een verrijking.

Ik heb zelf de vorming gevolgd en ben het hiermee eens. Wanneer je de opleiding gevolgd hebt, ken je beter de achtergrond van deze vertelmethode. Je weet waarom sommige

elementen juist op die bepaalde manier moeten gebeuren, je weet hoe de methode ontstaan is en je wordt op een professionele manier begeleid om een verhaal te brengen. Kortom, het is een dure opleiding maar ze is zeker de moeite waard om te volgen.

4. Denkt u dat het mogelijk is om Godly Play zonder de vorming te geven?

Doordat de vorming zo kostelijk is, vroeg ik me af of je een Godly Play sessie kan geven zonder een vorming te volgen. Uit het onderzoek blijkt dat er maar weinig mensen zeggen dat dit mogelijk is. Vele zeggen dat je geen Godly Play sessie kan geven zonder vorming. Echter zijn er ook een aantal mensen die zeggen dat het eventueel zou kunnen maar dat het niet eenvoudig zal zijn.

Ik denk dat je een Godly Play sessie kan geven zonder vorming maar dat je je op voorhand erg goed moet informeren over de manier van werken. In de handleiding 'sterren aan de hemel' en 'sterretjes aan de hemel' is Godly Play opgenomen. De leerkrachten die met deze methode godsdienst geven, geven enkele Godly Play sessies. Deze leerkrachten hebben meestal geen vorming gevolgd en volgen het stramien van de handleiding.

Zelf heb ik in mijn tweede opleidingsjaar een Godly Play sessie gegeven zonder de vorming te volgen. Het was een aangename ervaring maar ik merkte dat ik echter een aantal zaken miste. Wanneer je de vorming gevolgd hebt, merk je hoeveel informatie je eigenlijk moet bezitten alvorens je een Godly Play sessie kan geven.

5. Hoe reageren verschillende leerjaren hierop?

De antwoorden van deze onderzoeksvraag heb ik gebundeld en samengevat. Dit is een samenvatting van wat de mensen als antwoord geven.

Voor sommige kinderen is het een leerproces, ze moeten de manier van werken leren kennen. Ze moeten leren om rustig te zijn tijdens de sessie en dat er geen juiste of foute antwoorden zijn. Wanneer ze dit echter gewoon zijn, zie je ze er echt van genieten. Na een inlooperperiode hebben alle kinderen enorm veel interesse. Ze zijn erg betrokken tijdens de sessie, ze worden letterlijk in de verhalen gezogen. De kinderen genieten oprecht van de rust die je in de verhalen voelt.

Zelf sluit ik me volledig aan bij de mening van de ondervraagden. Je merkt dat de kinderen in het begin geraakt zijn door het nieuwe. Ze vinden het raar om een godsdienstles op deze manier te krijgen. Sommige kinderen hebben het moeilijk met deze aanpassing. Ze zijn gewoon dat er juiste en foute antwoorden zijn. Ze blijven zoeken naar een antwoord totdat

de 'juf' zegt dat het correct is. Dit is echter niet zo bij een Godly Play sessie, ze moeten niet zoeken naar het juiste antwoord.

Ik vind dat wanneer de kinderen jonger zijn de aanpassingsperiode minder lang duurt. Jonge kinderen gaan sneller hun spontaan antwoord geven, terwijl oudere kinderen langer aan de vaste principes blijven vasthouden.

Wanneer kinderen eenmaal gewend zijn aan de nieuwe structuur, zie je ze echt genieten van een sessie. Ze genieten van de stilte en de rust die aanwezig is in de ruimte.

6. Gebruikt u het originele Godly Play materiaal of maakt u uw eigen materiaal?

Doordat het materiaal van Godly Play erg duur is, vroeg ik me af of de leerkrachten het materiaal zelf kunnen maken. Uit het onderzoek dat ik deed, blijkt dat de meeste leerkrachten die Godly Play gebruiken, zowel zelfgemaakt materiaal als het originele Godly Play gebruiken.

Ik heb altijd zelfgemaakt materiaal gebruikt, dat ik heb nagemaakt van de Godly Play CD. Vaak ben ik naar een houtzagerij gegaan die de materialen voor mij uitsneden. Je kan dit ook aan een secundaire school vragen. Ze zijn erg enthousiast dat hun leerlingen eens iets anders kunnen maken. Het vilt dat je nodig hebt tijdens de parabels kan je in een knutselwinkel kopen. Je kan het met een schaar in de gewenste vorm knippen.

7. Is Godly Play volgens u een hype?

Ik stelde 'mijn grote onderzoeksvraag' aan de mensen die meededen aan dit onderzoek. Uit de grafiek blijkt dat de meeste ondervraagden denken dat Godly Play geen hype is. Er zijn echter enkele mensen die denken dat Godly Play een hype zou kunnen worden. Dit wil zeggen dat ze denken dat Godly Play over enkele jaren weer verdwenen zal zijn.

8. Verandert de houding/reacties van de leerlingen op de verhalen wanneer ze meerdere Godly Play lessen hebben meegemaakt?

Voor sommige kinderen is het een leerproces, ze moeten de manier van werken leren kennen. Ze moeten leren om rustig te zijn tijdens de sessie en dat er geen juiste of foute antwoorden zijn. Wanneer ze dit echter gewoon zijn, zie je ze er echt van genieten. Na een inlooperperiode hebben alle kinderen enorm veel interesse. Ze zijn erg betrokken tijdens de sessie, ze worden letterlijk in de verhalen gezogen. De kinderen genieten oprecht van de rust die je in de verhalen voelt.

Zelf sluit ik me volledig aan bij de mening van de ondervraagden. Je merkt dat de kinderen in het begin geraakt zijn door het nieuwe. Ze vinden het raar om een godsdienstles op deze manier te krijgen. Sommige kinderen hebben het moeilijk met deze aanpassing. Ze zijn gewoon dat er juiste en foute antwoorden zijn. Ze blijven zoeken naar een antwoord totdat de 'juf' zegt dat het correct is. Dit is echter niet zo bij een Godly Play sessie, ze moeten niet zoeken naar het juiste antwoord.

Effect op kinderen

J. Berryman was een ziehuispastor die deze verhalen gebruikte om op de bedden van de zieke kinderen te spelen. Deze kinderen zaten allemaal met hetzelfde gevoel, namelijk eenzaamheid. J. Berryman wilde hen met deze verhalen een Godsbeeld van een aanwezige God meegeven. Hij wilde hiermee de kinderen het gevoel geven dat ze niet alleen waren, dat ze niet eenzaam moesten zijn. Met dit doel voor ogen schreef J. Berryman deze vertelmethode.

Wanneer we de Godly Play methode toepassen in de praktijk zien we dat kinderen een godsbeeld gaan scheppen van een aanwezige God, we willen ze via deze methode inzichten aanreiken waarmee ze aan de slag kunnen gaan. Doordat de verhalen erg visueel zijn, zien ze echt waar en wanneer God aanwezig is in de verhalen. Er zit ook heel wat symbolisch taalgebruik in de verhalen waardoor ze ook tot meer inzichten komen.

De Godly Play methode gebruikt heel wat herhaling, waardoor de kinderen vaste patronen in de sessies kunnen herkennen. Door telkens deze structuur te hanteren is deze methode toegankelijk voor iedereen. Zowel jonge als oudere kinderen gaan meer inzichten in deze verhalen krijgen. Tijdens het brengen van het verhaal voel je dat de kinderen hier echt van genieten. Ze genieten van de stilte en de rust die in het klaslokaal aanwezig is.

Conclusie

Na dit onderzoek stel ik de volgende conclusie. Volgens mijn onderzoek is Godly Play geen hype. Ik ben ervan overtuigd dat de Godly Play methode een zeer goede vertelmethode is, die aan een opmars bezig is in het onderwijs van Vlaanderen. Echter vind ik dat de Godly Play methode geen aparte godsdienstmethode zal kunnen worden, doordat de verdiepings- en de verankeringsfase te beperkt of niet aanwezig zijn. Wanneer we tijdens elke godsdienstles werken met deze methode, hebben we erg weinig zicht op de ontwikkeling van de kinderen, elk kind kiest op welke manier hij de verwerking aanpakt. Zo mogen ze tijdens de verwerking ook een verwerking doen van een ander verhaal. Wat ik vaak gemerkt heb, is dat het soms belemmerend kan zijn wanneer je tijdens het antwoord geen bijvragen mag stellen aan de kinderen. Soms gaven kinderen erg mooie voorbeelden en wilde ik daarop doorvragen om te zien of ze het verhaal nu hellemaal begrepen hadden of dat ze andere kinderen gewoon imiteerden.

Een goede oplossing hiervoor vind ik de samenwerking van de Godly Play methode en een andere methode, net zoals in de nieuwe handleidingen 'Sterretjes aan de hemel' en 'Sterren aan de hemel'. Door de Godly Play methode te integreren in een godsdienst handleiding, krijgt deze handleiding zeker een verrijking.

De auteurs van de handleiding 'sterren aan de hemel' hebben ervoor gekozen om Godly Play in hun nieuwe handleiding te integreren. Deze handleiding is gefundeerd op basis principes van het leerplan rooms-katholieke godsdienst. Hieruit kunnen we stellen dat Godly Play zeker aanwezig kan zijn in het katholieke onderwijs. De handleiding heeft een uitgebreide inleiding waarin ze tal van zaken toelichten, waaronder ze een opsomming geven van de werkvormen die er in aanbod komen. In de inleiding wordt er verteld dat ze de Godly Play methode in deze handleiding gebruiken. Maar ik mis echter achtergrond informatie over deze methode. Wanneer je inlogt op de site van uitgeverij Averbode kan je wel extra informatie vinden over Godly Play, maar dit is erg beperkt. Je krijgt één alinea tekst over wat het is, enkele tips hoe je praktische problemen oplost en extra informatie per fase, over het ontstaan wordt er niets verteld.

Wanneer ik de handleiding 'Sterren aan de hemel' kritisch ging bekijken, vind ik enkele zaken die niet overeenkomen met het Godly Play stramien.

- De Godly Play methode maakt gebruik van basis-, verdiepings-, en syntheseverhalen. Eerder heb ik verteld dat deze soort verhalen drie jaar lang bestudeerd werden (*zie puntje: Basis-, verdiepings- of syntheseverhaal* [Basis-, verdiepings- of syntheseverhaal](#) voor meer uitleg).

Wanneer ik de handleiding 'Sterren aan de hemel' van het vierde leerjaar doornam, vond ik een Godly Play verhaal van de barmhartige Samaritaan. Volgens de Godly Play methode is dit een basisverhaal dat verteld zou moeten worden in de kleuterschool.

- Wanneer we kritisch kijken naar de materialen die beschreven staan bij deze les, zien we dat dit niet overeenkomt met de visie van Godly Play. Godly Play staat erop dat er wordt gewerkt met duurzaam materiaal, waarmee de kinderen echt mogen en kunnen spelen. In de handleiding van 'Sterren aan de hemel' wordt er beschreven dat ze de nodige figuren op karton kunnen kleven, dit is echter geen duurzaam materiaal. Wanneer de kinderen met deze figuren gaan spelen, zullen ze vrij snel stuk gaan.

- De handleiding van 'Sterren aan de hemel' hanteert ongeveer dezelfde fasen als de Godly Play methode maar echter worden deze anders benoemd. Hieronder maak ik de vergelijking tussen de fasen van de Godly Play methode en die van de handleiding 'Sterren aan de hemel':

Fasen van de handleiding 'Sterren aan de hemel'	Fasen van de Godly Play methode
	Het begin
Vorbereiding van de vertelruimte	Kring vormen
Het verhaal vertellen	Luisteren naar het woord van God
Verdieping	Vraaggesprek
Verwerken	Het antwoord
Vieren ¹⁴	Feest

- De handleiding 'Sterren aan de hemel' gebruikt de eerste fasen niet. Ze gaan de kinderen niet één voor één in de ruimte begroeten. De rol van deurwachter is hier weggelaten. De handleiding start meteen met het vormen van de kring. Wanneer de kring gevormd is, start de handleiding met het zingen van een lied, dit wordt ook niet opgenomen in de Godly Play methode.
- Tijdens het woord van God is er ook een heel deel uit de tekst geknipt. Zo wordt het doosje waar de parabel inzit niet meer vergeleken met een parabel, dit komt omdat de handleiding 'Sterren aan de hemel' nergens zegt dat het een gouden doos moet zijn.
- In de Godly Play methode tonen de kinderen niets van hun antwoord, ze tonen niet wat ze gedaan hebben of ze zeggen niet waarom ze dit gedaan hebben. In de handleiding 'Sterren aan de hemel' wordt er na de verwerking terug een kring gevormd en leggen de kinderen hun werkjes voor zich. Ze mogen, indien ze dit willen, hier iets over vertellen.
- In de handleiding 'Sterren aan de hemel' gaan ze geen Godly Play ruimte creëren. Ze werken enkel met het materiaal dat ze voor die bepaalde sessie nodig hebben. Waardoor de sessie gewoon in de klas kan gegeven worden. Ze hebben niet veel plaats nodig om al het materiaal te plaatsen.

Hieruit besluit ik dat de handleiding 'Sterren aan de hemel' een goede poging gedaan heeft om de Godly Play methode te integreren, maar dat het eerder geïnspireerd is op Godly Play.

Bijlagen:

1. Onderzoeksplan

ONDERZOEKSPLAN

Datum: 19 June 2014

THOMAS
MORE

1. ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

¹⁴ Handleiding 'Sterren aan de hemel' 2013

Onderwerp Godly Play

Student Evi Soeters

Interne begeleider(s) C, Velghe.

Externe begeleider /

2. ONDERZOEKSVRAGEN WAAROP JE EEN ANTWOORD ZOEKT

IS GODLY PLAY EEN HYPE?

1) Waarom willen leerkrachten Godly Play toepassen?

2) Welk didactisch materiaal is er beschikbaar?

3) De methodiek van Godly Play naast het schema 'verkennen-verdiepen-verankeren' leggen: vind je deze fasen daarin terug?

4) Wat is het effect op de kinderen?

3. TIJDLIJN

DEADLINE/TIMING	INHOUD
Eind November	1) Informatie opzoeken over Godly Play: 1. Boeken, informatiebrochures lezen 2. Internet raadplegen: Thomas website, Godly Play website. 3. Documentatiecentrum in Mechelen 4. Contactpersonen bevragen: An Mollemans, Didier Pollefeyt, inspecteurs levensbeschouwelijke vakken. 5. Evi volgt cursus in Drongen (3/1-5/1).
Bij contact met stagescholen	2) Waarom willen leerkrachten Godly Play toepassen: 1. Lkr. die de methode al gebruiken 'ondervragen': Wat zijn de voor- en

	<p>nadelen?</p> <p>2. Hoe ervaren zij deze manier van lesgeven?</p> <p>3. Worden de doelen en leerinhouden bereikt? Is het beter of niet?</p> <p>4. Eventueel bevragen welke stagescholen het concept al kennen en ook effectief gebruiken.</p>
<p>Duurzaam materiaal (houten mannetjes) → Januari</p> <p>Niet duurzaam materiaal → November</p>	<p>3) Materialen maken:</p> <p>1. Oplijsten van het beschikbaar materiaal,</p> <p>2. Zelf materiaal maken geïnspireerd op Godly "Play,</p> <p>3. Met verschillende soorten materialen werken (duurzaam of niet duurzaam materiaal) → ervaar je hierbij verschil?</p>
<p>April</p>	<p>4) De methodiek van Godly Play naast het schema 'verkennen-verdiepen- verankeren' leggen: vind je deze fasen daarin terug?</p> <p>1. Kenmerken + stappen van een gewone les (v,v,v)</p> <p>2. Kenmerken + stappen van Godly Play les → Vergelijken + verschillen en gelijkenissen constateren</p> <p>3. Doelen, leerinhoud, evaluatie wordt dit steeds bereikt?</p> <p>4. Moet je bij een Godly play les de procedure strikt volgen of niet? → Op verschillende 'manieren' uitvoeren: alle fases doorlopen, fases weglaten, veel materiaal, weinig materiaal</p>
<p>Na het uitproberen in de verschillende stages.</p>	<p>5) Effect op kinderen</p> <p>1. Godly Play uittesten tijdens stages (1ste lj, 3de lj, 4de lj, 5de lj en 6de lj) → Hoe ervaren de kinderen dit? Is dit in ieder leerjaar toepasbaar? → Hoe gaan kinderen met een ander geloof hiermee om?</p> <p>2, Kinderen 'interviewen' (a.d.h.v. een zelf</p>

	opgestelde vragenlijst)
April-Mei	6) Bevindingen neerschrijven

4. DATUM GOEDKEURING DOOR INTERNE BEGELEIDER

2. Checklist

Verwelkoming

- ✓ Één lkr.: de deurwachter, staat op de gang
- ✓ De deurwachter verwelkomt de leerlingen één voor één: 'Welkom, ik ben blij dat je erbij bent. Ga maar rustig naar binnen.'
- ✓ De andere lkr.: verteller, zit al in de klas, op de grond. Hij/zij begroet de lln. en laat hen plaatsnemen.
- ✓ Er wordt een kring gevormd (de lln. gaan op hun eigen kussen zitten)
- ✓ De deurwachter zet zich op een stoel aan de deur (om te helpen bij 'noodgevallen')
- ✓ De verteller neemt het vanaf nu over

Stiltemoment

- ✓ Kaars aansteken
- ✓ Iedereen één voor één aankijken

Start

- ✓ 'Kijk goed waar ik het materiaal voor deze les vandaan haal.'
- ✓ Ofwel startvraag
- ✓ Ofwel materiaal verkennen
- ✓ Rondkijken en genieten

Woord – vertellen van het verhaal

- ✓ Geen oogcontact maken
  - ➔ Enkel indien de rust verstoord wordt
- ✓ Rustig vertellen

Antwoord - vragenronde

- ✓ Laat iedereen aan het woord
- ✓ Keur geen antwoorden af

Dankmoment

- ✓ Ofwel spreek je enkele woorden van dank uit
- ✓ Ofwel doe jij of een kind een kort gebed
- ✓ Ofwel zing je een liedje

Feestmoment

- ✓ De deurwachter geeft aan iedereen iets om te proeven (koekje, snoepje,...)
- ✓ Eet het samen op en geniet ervan

Verwerking

- ✓ Vraag wie wat gaat doen

- ✓ Laat de lln. individueel werken
- ✓ Hou je ook met iets bezig
- ✓ De deurwachter helpt waar nodig
- ✓ Bekijk de werkjes van de lln. niet, ze doen dit voor zichzelf
  - ➔ Opties: kleuren, schilderen, stempelen, boeken lezen, spelen met de figuren van het verhaal, nagenieten van het verhaal, met klei werken, ...

Zending

- ✓ 'Misschien kom je later iets tegen en kan je terugdenken aan dit verhaal.'
- ✓ De deurwachter laat iedereen rustig naar buiten gaan

3. Vragenlijst voor leerkrachten

- 1) Hoe/waar en wanneer hebt u Godly Play leren kennen?
- 2) Wat vindt u de meest positieve en negatieve kanten van deze methode?
- 3) Was het volgen van de vorming (opleiding tot verhaalverteller) een verrijking volgens u?
- 4) Denkt u dat het mogelijk is om Godly Play zonder de vorming te geven? Waarom wel/niet?
- 5) Welke Godly Play lessen heeft u al gegeven? In welke leerjaren?
- 6) Hoe reageren de verschillende leerjaren erop?
- 7) Past u de verwerkingsfase toe? Hoe ervaart u dit? Indien u dit niet toepast, hoe rondt u de les dan af?
- 8) Gebruikt u het originele Godly Play materiaal of maakt u eigen materiaal aan?
- 9) Wat vindt u van de kostprijs van de vorming en de materialen? Is het zijn geld waard?
- 10) Is Godly Play volgens u een hype?

Definitie hype: door veel mensen gedeelde belangstelling of bezigheid die na korte tijd voorbij is
- 11) Verandert de houding/reactie van de leerlingen op de verhalen wanneer ze meerdere Godly Play lessen hebben meegemaakt?

We bedanken u hartelijk voor de medewerking! Dit zal ons zeker verder helpen met ons onderzoek.

4. Poster

Is Godly Play een hype?

materiaal onderzoeken

website en boeken raadplegen

lessen bijwonen

checklist

uitproberen tijdens stages

Wij onderzoeken:

- Waarom leerkrachten Godly Play willen toepassen.
- Wat het effect is op kinderen.
- Methodiek Godly Play vergelijken met verkennen-verdiepen-verankeren?
- Welk didactisch materiaal er beschikbaar is.

THOMAS MORE

Charlotte Van Hemelryck, Evi Soeters en Sarah Verhoeven
Begeleider: Chris Velghe

5. Verslag posterbeurs

Positieve punten

- Goede uitleg/beschrijving van Godly Play. → 'Ik dacht dat Godly Play enkel met zand en poppetjes spelen was.'
- 'Leuk dat we kunnen zien welke mogelijkheden er allemaal zijn met deze methode.'
- Zinvol dat ook de minpunten van Godly Play worden onderzocht.
- 'Het is mooi materiaal.'
- 'Overzichtelijke poster.'
- Goed dat er wordt gezocht naar een manier om de didactiek van Godly Play toe te passen in eigen klas.
- Materiaal maken voor de bib. → 'Goed idee, zo zijn we sneller geneigd om het eens uit te testen.'
- 'Tof, dat jullie het materiaal zelf maken.'

Werkpunten

- Eventueel onderzoeken waarom het al dan niet belangrijk is om de cursus te volgen? Biedt het dan zo veel voordelen of ...?
- Nog meer materiaal uitwerken → lessen + bijhorend duurzaam materiaal
- Kijk of er een alternatief is voor het dure materiaal toch goedkoper te maken.
- Is het altijd nodig dat er twee leerkrachten aanwezig zijn?

Aanpak van de werkpunten

- Lessen Godly Play uitwerken met bijhorend materiaal
- De rol van de deurwachter bij de kinderen leggen (gaat dit in alle leerjaren?).

6. Lesfiches:

A. De grote familie

Focus van dit verhaal

De focus in dit verhaal ligt bij God en het volk van God (Genesis 12-15, 24). Dit verhaal is één van de heilige verhalen en behoort tot de Kernpresentatie.

Lesdoelen

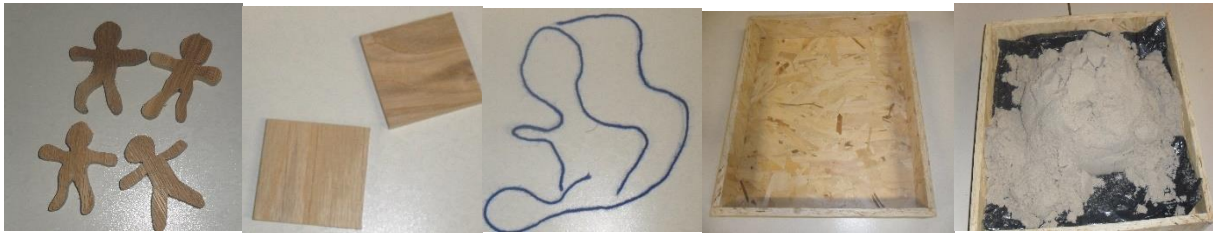
De leerlingen kunnen aantonen dat God overal aanwezig is, dit houdt in dat ze kunnen verwoorden dat God niet op één plaats is maar dat hij met 'de mensen' meegaat.

De leerlingen zijn in staat om op hun eigen manier, vanuit hun eigen denken, een betekenis te geven aan het verhaal.

Welk materiaal heb je nodig voor dit verhaal?

Voor dit verhaal heb je een woestijnzak of woestijnbak nodig, het volk van God (4 houten popjes), twee blauwe draden, twee houten blokjes en een aantal stenen (minimum 6)

Foto's van het materiaal

Achtergrond informatie voor de leerkracht

Bij het verhaal:

Tijdens dit verhaal volgen we de zoektocht naar de verborgen aanwezigheid van God. God was aanwezig tijdens de schepping en hij zegende alles wat hij gemaakt had.

De mensen die in de tijd van Abraham en Sarah leefden, geloofden dat er veel goden bestonden die verbonden waren met de natuur. Dit betekende dat de goden of 'hier' of 'daar' waren. Abraham en zijn familie geloofden dat God overal aanwezig is, maar was dat wel echt waar? Zou God er zijn als ze naar een onbekende plaats zouden moeten gaan, of als ze iets mee zouden maken wat ze nog nooit eerder hadden meegemaakt? Ze waren daar niet zeker van, maar ze vertrouwden op de beloften van God en merkten dat deze waar waren.

Bij het materiaal:

Tijdens deze sessie gebruiken we de woestijnbak of een woestijnzak, deze is voor veel van de heilige verhalen een belangrijke achtergrond. De woestijnbak of woestijnzak kan verschillende vormen hebben. Zo kan je een linnenzak gebruiken of een houtenbak gebruiken, maar zorg ervoor dat het altijd eenvoudig te verplaatsen is.

Bij dit verhaal heb je 4 houten popjes nodig, ze stellen Abraham, Sarah, Izaak en Rebekka voor.

Je hebt ook een aantal stenen nodig. Met deze stenen bouw je het altaar op de bergen.

De houtenblokjes stellen de twee steden voor. Het grootste blokje (5x5 cm) stelt de stad Ur voor, het kleinere blokje (1,5x1,5 cm) stelt de stad Haran voor.

De twee blauwe draden stellen de rivieren voor, de Eufraat en de Tigris.

Het begin en kring vormen

De deurwachter laat de kinderen één voor één binnenkomen. Nadat ze een begroeting gekregen hebben van de verhaalverteller nemen ze plaats in de kring. Wanneer iedereen binnen is, zorgt de verhaalverteller ervoor dat iedereen elkaar kan zien.

Zitten de kinderen klaar, kan je meteen starten met het verhaal.

Zitten de kinderen niet klaar, kan je een spel spelen waardoor ze wel goed zitten. Zo kan je bijvoorbeeld de kinderen allemaal hun lievelingskleur, dier, .. laten zeggen. Wanneer ze dit zeggen moeten ze naar hun linkerbuurman kijken.

Het woord van God

De bewegingen die je moet maken.	De woorden die je zegt.
Breng de woestijnbak naar de kring, ga terug naar de kast waar je het materiaal nam en breng de vier figuren van het volk van God mee.	Kijk goed waar ik het materiaal voor dit verhaal ga halen.
Wanneer de kinderen klaar zijn, begin je te vertellen over de woestijn.	Dit is de woestijn. Niet heel de woestijn maar een deel ervan. Er zijn heel wat wonderlijke en belangrijke dingen gebeurd in de woestijn,
Beweeg, terwijl je praat, je hand over de	

<p>woestijn. Strijk het zand glad om het mysterie van de woestijn aan te tonen en van wat daar gebeurt.</p>	<p>daarom brengen we de woestijn naar de klas.</p> <p>De woestijn is een gevaarlijke plaats. De woestijn beweegt altijd, en daardoor is het moeilijk om precies te weten waar je bent.</p> <p>Er is geen voedsel of water in de woestijn. Mensen kunnen sterven van honger en dorst in de woestijn.</p> <p>Als de wind waait, verandert de vorm van de woestijn. Je kunt er de weg kwijtraken</p> <p>Overdag is het erg warm in de woestijn en de zon brandt op je huid. 's Nachts is het er erg koud.</p> <p>Als de wind waait striemt het zand tegen je gezicht en je handen. Mensen hebben bescherming nodig tegen het zand en de wind. 's Nachts is het koud, en dan heb je kleren nodig om warm te blijven.</p> <p>De woestijn is een gevaarlijke plaats. Niemand gaat er naar toe, tenzij het moet.</p>
<p>Plaats de twee blauwe draden en de twee houten blokjes in het zand. Ur bevindt zich uiterst links, Haran bevindt zich onder Ur. De blauwe draden lopen van de ene stad naar de anderen.</p>	<p>In de woestijn zijn er twee steden: Ur en Haran.</p> <p>In de woestijn zijn er twee rivieren. De grootste rivier Eufraat loopt van Ur naar Haran. Er is ook nog een andere.</p>
<p>Neem twee popjes van het volk van God en plaats hen naast de houten blokjes.</p>	<p>De mensen die in Ur wonen geloven in heel veel goden. Er is een God voor elke boom, voor elke steen, voor elke bloem,..</p> <p>Ze geloven dat er ook een God is voor de hemel, de kleren, het water en het land. Heel de wereld was volgens hen gevuld met goden.</p> <p>In Ur woonden er één familie die geloofde dat God overal was. Ze geloven dat God op elke plaats is waar zij zijn. Ze wisten dit niet maar ze geloofde het wel. Abram en Sarai waren een deel van die familie.</p>
<p>Verplaats de twee popjes in het zand naar de andere stad.</p>	<p>Wanneer het tijd werd om naar een andere plaats te gaan, waren Abram en Sarai niet zeker dat God ook daar zou zijn. Ze waren nieuwsgierig hoe de nieuwe plaats eruit zag en ze vertrokken. Abram en Sarai vertrokken samen met heel veel</p>

	<p>mensen, hun schapen en hun ezels. Ze vertrokken richting Haran. Heel de dag wandelden ze en als het nacht werd zetten ze hun tenten op en gingen ze slapen. Ze wandelden langs de grote rivier Euphraat. Deze rivier toonde hen de weg. De Euphraat gaf de mensen en de dieren te drinken. De reis duurde erg lang. Eindelijk kwamen ze aan in Haran.</p>
Verplaats Abram naar de woestijn.	<p>Soms trok Abram de woestijn in om naar het zand en de sterren te kijken. Dan kwam God zo dicht bij Abram, en Abram zo dicht bij God dat Abram wist wat God wilde van hem. God wilde dat Abram en Sarai naar een andere plaats gingen.</p>
Verplaats Abram en Sarai richting de berg Canaan.	<p>Abram en Sarai deden wat God zei. Ze trokken de woestijn in. Ze vertrokken naar de berg Canaan. Ze namen al hun schapen, hun tenten en vele helpers met zich mee. Nu was er geen rivier die hen de weg wees of hen water gaf.</p>
Bouw een altaar met drie stenen.	<p>Eindelijk kwamen ze bij een berg. De berg heet Shechem. Abram klom op de berg en bad tot God en God was daar. Daarom bouwde Abram een altaar als teken dat God daar was.</p>
Bouw een altaar met drie stenen.	<p>Abram ging terug naar beneden en ze vertrokken weer. Toen kwamen ze weer een berg tegen. Ze waren bij de berg Bethel. Abram bad tot God en God was daar. Daarom bouwde Abram opnieuw een altaar als teken dat God daar was.</p>
Toon met je hand dat God overal is.	<p>God was niet alleen daar. God was in de woestijn, op de berg Shechem en nu ook hier. God was overal. Ze gingen verder naar Hebron om daar te gaan wonen.</p>
Verplaats Abram in de woestijn.	<p>Op een nacht trok Abram de woestijn in om naar de sterren te kijken. God kwam zo dicht bij Abram, en Abram zo dicht bij God dat Abram wist wat God zei. Hij zei: Je zal vader worden van een grote familie en Sarai zal moeder worden.</p> <p>De leden van de familie zullen met zo veel zijn zoals er sterren aan de hemel zijn en zand in de woestijn is.</p> <p>Abram lachte. Hij en Sarai zijn al zo oud. God's belofte was onmogelijk, maar God zei om hun namen te veranderen. Abram werd Abraham en Sarai werd Sarah.</p>
Toen met je handen dat er vreemden uit de woestijn komen.	<p>Op een dag kwamen er drie vreemden uit de woestijn. Abraham zat voor zijn tent. Hij begroette hen en zei tegen Sarah dat ze voor hen wat te eten en te drinken moest halen.</p>

	Sarah gaf hen brood en vlees te eten, en water en melk te drinken. De drie vreemden vertelden hen dat ze een zoon zouden krijgen. Abraham en Sarah lachten. Ze waren al zo oud.
Toon met je handen dat de vreemden terug weggaan.	De drie vreemden trokken terug de woestijn in.
Plaats een extra figuur van het volk van God. Dit is Izaäk.	En Abraham en Sarah kregen een zoon. Ze lachten opnieuw. Ze noemde hun zoon Izaäk. Wat in hun taal lacher wil zeggen.
Begraaf Sarah in het zand.	Als de jongen groot werd, stierf Sarah. Ze werd begraven.
Zet voetstappen in het zand zodat het lijkt dat de helper terugkeert.	Abraham was erg eenzaam. Hij miste Sarah erg hard. Hij had nog één ding te doen. Hij stuurde zijn beste helper op weg om een vrouw te zoeken voor Izaäk.
Toon met je handen dat de helper en Rebekah terugkeren.	Abraham's helper stopte bij een waterput. Rebekah gaf hem en zijn dieren meteen wat water te drinken. Rebekah was een wondermooie vrouw. Ze nodigde de trouwe helper uit om naar haar huis te gaan. Hij vertelde de familie over Abraham, Sarah en de grote familie. Rebekah wilde deel uit maken van die grote familie. Zo vertrok de helper samen met Rebekah op weg naar Shechem en Bethel om naar Hebron te gaan.
Begraaf Abraham naast Sarah in het zand.	Izaäk zag hen aankomen. Izaäk en Rebekah trouwde meteen. Abraham was erg oud en hij stierf. Hij werd naast Sarah begraven. Izaäk en Rebekah kregen kinderen, en die kinderen kregen kinderen en die kinderen kregen ook nog eens kinderen. Dit gebeurde duizenden jaren voor jullie grootouders kinderen kregen en die kregen ook nog eens kinderen, en jullie ouders kregen ook nog eens kinderen. Nu zijn jullie deel van de grote familie die bestaat uit zoveel mensen als er sterren aan de hemel zijn en zandkorrels in de woestijn.

Het vraaggesprek

- Ik vraag ik me af wat jullie het leukste vinden? (*emotionele vraag*)
- Ik vraag me af wat jullie het belangrijkste vinden? (*rationele vraag*)
- Ik vraag me af of je jezelf in het verhaal herkent? (*persoonlijke vraag*)
- Ik vraag me af of we iets kunnen weglaten zonder dat het verhaal verandert? (*exegetische vraag*)

Het antwoord

De kinderen kiezen uit een reeks van mogelijkheden, wat ze als verwerking gaan doen. Ze kunnen lezen, creatief aan de slag gaan, spelletjes spelen, ...

Let er in deze fase op dat jezelf als verhaalverteller bezig bent, de deurwachter lost kleine problemen op.

De kinderen moeten hun afgewerkte werkjes niet tonen op het einde van de sessie.

Samen feest vieren

Nadat de kinderen het verhaal elk op hun eigen manier verwerkt hebben, sluiten we de sessie af met het feest moment. Tijdens dit moment gaan we samen met de kinderen danken. Dit kan op verschillende manieren (een liedje zingen, een gebed zeggen,...). Na het dankmoment krijgen de kinderen allemaal iets lekkers. Dit wordt uitgedeeld door de deurwachter. Het is belangrijk dat de kinderen op elkaar wachten alvorens dit op te eten.

B. Ballingschap en terugkeer

Focus van dit verhaal

De aanwezigheid van God met het volk ballingschap (2 Koningen 25, 2 Kronieken 36: 13---23, Ezra, Nehemia). Dit verhaal is één van de heilige verhalen en behoort tot de kernpresentatie.

Lesdoelen

De leerlingen kunnen aantonen dat God overal aanwezig is, dit houdt in dat ze kunnen verwoorden dat God niet op één plaats is maar dat hij met 'de mensen' meegaat.

De leerlingen zijn in staat om op hun eigen manier, vanuit hun eigen denken, een betekenis te geven aan het verhaal.

Welk materiaal heb je nodig voor dit verhaal?

Voor dit verhaal heb je een zandbak nodig, een ketting, het volk van God (ongeveer 8 popjes), twee blauwe draden, twee houten blokken.

Foto's van het materiaal

Achtergrond informatie voor de leerkracht

Bij het verhaal:

Abraham en Sarah trokken weg uit hun huis in een land waar mensen dachten dat goden in alles waren: in de lucht, in een rivier of in een boom. Dat God overal kan zijn hielp Abraham en Sarah om hun tocht naar Kanaän te volbrengen, waar hun zoon Izaäk (Lacher) werd geboren. En God was daar.

In dit verhaal wordt bijna dezelfde reis ondernomen door de mensen van God, maar dit keer in de tegenovergestelde richting. Zelfs al was deze reis gedwongen voor het volk, toch bracht het dezelfde verrassende ontdekking. God was niet op één plek, in de tempel in Jeruzalem. God was ook in het

verre en vreemde land. De aanwezigheid van God is niet hier of daar, maar overal. Wachtend. Om gevonden te worden. Om ons te vinden.

Bij het materiaal:

Het belangrijkste onderdeel voor dit verhaal is de ketting, zorg ervoor dat deze lang genoeg is, zodat ze in het woestijnbak over de hele lengte gelegd kan worden.

De twee blauwe draden stellen de rivieren voor, de Eufraat en de Tigris.

De twee blokken stellen elk een stad voor. Het kleinste blok is de stad Haran, het grotere blokje is de stad Babylon.

Het begin en kring vormen

De deurwachter laat de kinderen één voor één binnenkomen. Nadat ze een begroeting gekregen hebben van de verhaalverteller nemen ze plaats in de kring. Wanneer iedereen binnen is, zorgt de verhaalverteller ervoor dat iedereen elkaar kan zien.

Zitten de kinderen klaar, kan je meteen starten met het verhaal.

Zitten de kinderen niet klaar, kan je een spel spelen waardoor ze wel goed zitten. Zo kan je bijvoorbeeld de kinderen allemaal hun lievelingskleur, dier, .. laten zeggen. Wanneer ze dit zeggen moeten ze naar hun linkerbuurman kijken.

Luisteren naar het woord van God

De bewegingen die je moet maken.	De woorden die je zegt.
Breng de woestijnbak naar de kring, ga terug naar de kast waar je het materiaal nam en breng een aantal figuurtjes van het volk van God mee.	Kijk goed waar ik het materiaal voor dit verhaal ga halen.
<p>Wanneer de kinderen klaar zijn, begin je te vertellen over de woestijn.</p> <p>Beweeg, terwijl je praat, je hand over de woestijn. Strijk het zand glad om het mysterie van de woestijn aan te tonen en van dat wat daar gebeurt.</p>	<p>Dit is de woestijn. Niet heel de woestijn maar een deel ervan. Er zijn heel wat wonderlijke en belangrijke dingen gebeurd in de woestijn, daarom brengen we de woestijn naar de klas.</p> <p>De woestijn is een gevaarlijke plaats. De woestijn beweegt altijd, en daardoor is het moeilijk om precies te weten waar je bent.</p> <p>Er is geen voedsel of water in de woestijn. Mensen kunnen sterven van honger en dorst in de woestijn.</p> <p>Als de wind waait, verandert de vorm van de woestijn. Je kunt er de weg kwijtraken</p> <p>Overdag is het erg warm in de woestijn en de zon brandt op je huid. 's Nachts is het er erg koud.</p> <p>Als de wind waait striemt het zand tegen je gezicht en je handen. Mensen hebben</p>

	<p>bescherming nodig tegen het zand en de wind. 's Nachts is het koud, en dan heb je kleren nodig om warm te blijven.</p> <p>De woestijn is een gevaarlijke plaats. Niemand gaat er naar toe, tenzij het moet.</p>
<p>Wanneer je start met het introduceren van het verhaal, teken je met een vinger een vierkant van ongeveer 12x12 cm in de rechterbovenhoek van de woestijnbak.</p> <p>Zet een aantal figuren van het volk van God in het zand. Dit stelt Jeruzalem voor.</p> <p>Teken in het vierkant een rechthoek, die staat voor de tempel.</p>	<p>Dit is Jeruzalem. Hier is de muur. Binnen de muren van de stad is de tempel die voor God gebouwd is.</p> <p>Dit is het volk van God. Ze wisten dat God in de tempel was, maar ze dachten dat het de enige plek was waar je tot God kon bidden.</p>
<p>Plaats een houtenblok in het midden van de woestijnbak, dicht bij jou, om Haran aan te duiden.</p> <p>Plaats de grotere blok helemaal links, dit stelt Babylon voor. Leg tussen de steden de twee blauwe draden neer. Dit stelt de twee rivieren voor, de Tigris en de Eufraat.</p>	<p>De mensen dachten dat de muren van de stad hen zou beschermen tegen alles.</p>
<p>Beweeg je hand van links naar rechts over de woestijn, zoals de Assyriërs uit het Oosten kwamen.</p>	<p>Toen kwamen de Assyriërs, en ze vielen de stad aan. De mensen vochten, en sommigen stierven van de honger. Uiteindelijk vertrokken de Assyriërs.</p>
<p>Als de Babyloniers de stad innemen, veeg je door het zand zodat de muren van de stad verwoest worden.</p>	<p>De Babyloniers kwamen, en zij gingen niet weg. Hun koning wilde Jeruzalem voor zichzelf. Ze braken de stadsmuren af en verbrandden de tempel.</p>
<p>Laat een paar mensen achter in de stad, en begin de andere figuren de stad uit te bewegen.</p>	<p>Ze namen heel veel mensen mee. Er bleven maar een paar over in het land.</p>
<p>Beweeg de mensen van rechts naar je toe, en daarna naar links beneden, langs de Eufraat naar Babylon. Beweeg de figuren langzaam, steeds een paar stappen per figuur.</p>	<p>De soldaten marcheerden met het volk van God weg uit Jeruzalem. Ze keken achterom naar de brandende stad en ze vroegen zich af of ze die ooit terug zouden zien. Toen ze door de woestijn liepen, moesten ze opstaan als de soldaten dat zeiden. Ze moesten eten wat de soldaten zeiden. Ze moesten gaan waar de soldaten het zeiden. Ze moesten gaan slapen als de soldaten het zeiden. Ze werden moedeloos, en sommigen stierven.</p> <p>De reis duurde lang.</p>
<p>Als de mensen Haren passeren pak je de ketting. Je laat die vallen over het midden van de woestijnbak, tussen de mensen en Jeruzalem.</p>	<p>Ze waren in ballingschap. Ze konden niet terug naar huis.</p>

Luister naar het verschrikkelijke geluid van de metalen ketting in het zand.	
Als de mensen Babylon naderen vertel je over hun verdriet.	Ze hingen hun harpen aan de huilende wilgen en zongen droevige liederen. Ze droomden over Jeruzalem en de tempel, maar ze konden niet terug gaan.
Draai de figuurtjes om zodat ze naar Jeruzalem kijken.	Ze keken in de richting van Jeruzalem als ze hun gebeden deden. Langzaam maar zeker beseften het volk van God dat God ook op deze plaats was. De aanwezigheid van God kwam dichterbij hen als ze bij elkaar kwamen om de schriften te lezen, elkaar verhalen te vertellen en te bidden. De koning van Babylon gaf aan veel mensen de toestemming om te werken. Ze begonnen kleine winkels en sommige werkten voor de koning. Het was een schok toen de koning van Perzië met zijn leger kwam en Babylon innam voor zichzelf.
Als de mensen beginnen te keren, laat hen de weg volgen waarlangs ze gekomen zijn. Laat ze langzaam over de ketting klimmen, één voor één. Als ze de tempel herbouwen, maak dan de strepen van de muur in het zand weer zichtbaar.	Deze nieuwe koning liet een paar mensen terugkeren naar Jeruzalem. Sommige gingen met Ezra. Ze begonnen de tempel weer op te bouwen.
Beweeg twee figuren over de weg waarlangs ze waren gekomen en laat hen ook over de ketting klimmen.	Nog meer mensen mochten terugkeren. Ze gingen met Nehemia. Ze bouwden de muren van Jeruzalem weer op.
Pak de ketting en leg ze terug op het dienblad.	Toen was het volk van God niet langer in ballingschap. Ze mochten terugkeren naar huis. En weet je wat er gebeurde? Niet iedereen ging terug naar huis.
Beweeg je hand over de hele woestijn.	Ze wisten nu dat God ook in het verre en vreemde land was. Sommigen bleven, omdat God ook daar was.

Het vraaggesprek

- Ik vraag me af welk deel van het verhaal je het mooiste vond?
- Ik vraag me af welk deel het belangrijkste zou zijn?
- Ik vraag me af of jij ergens in dit verhaal bent, of welk deel van het verhaal over jou gaat?
- Ik vraag me af of er een deel van het verhaal is dat we zouden kunnen weglaten en dat het verhaal nog steeds hetzelfde blijft?

Het antwoord

De kinderen kiezen uit een reeks van mogelijkheden, wat ze als verwerking gaan doen. Ze kunnen lezen, creatief aan de slag gaan, spelletjes spelen, ...

Let er in deze fase op dat jezelf als verhaalverteller bezig bent, de deurwachter lost kleine problemen op.

De kinderen moeten hun afgewerkte werkjes niet tonen op het einde van de sessie.

Samen feest vieren

Nadat de kinderen het verhaal elk op hun eigen manier verwerkt hebben, sluiten we de sessie af met het feest moment. Tijdens dit moment gaan we samen met de kinderen danken. Dit kan op verschillende manieren (een liedje zingen, een gebed zeggen,...). Na het dankmoment krijgen de kinderen allemaal iets lekkers. Dit wordt uitgedeeld door de deurwachter. Het is belangrijk dat de kinderen op elkaar wachten alvorens dit op te eten.

C. De exodus

Focus van dit verhaal

De focus van dit verhaal ligt bij de uittocht van het volk van God (Exodus 11:1 – 15:21). Het verhaal is één van de heilige verhalen en behoort tot de kernpresentatie.

Lesdoelen

De leerlingen kunnen aantonen dat God overal aanwezig is, dit houdt in dat ze kunnen verwoorden dat God niet op één plaats is maar dat hij met 'de mensen' meegaat.

De leerlingen zijn in staat om op hun eigen manier, vanuit hun eigen denken, een betekenis te geven aan het verhaal.

Welk materiaal heb je nodig voor dit verhaal?

Voor dit verhaal heb je een zandbak nodig, het volk van God (ongeveer 10 popjes), blauwe vilt en matse.

Foto's van het materiaal

Achtergrond informatie voor de leerkracht

Bij het verhaal:

God was bij de mensen toen ze uittrokken (letterlijke betekenis van Exodus) uit slavernij naar vrijheid, door het water. Het volk van God kijkt tot op de dag van vandaag naar deze tijd om hen te helpen als God zich verbergt en zij zich verloren voelen.

Voor Joden is de viering van Pascha een belangrijk moment om zich dit verhaal te herdenken.

Voor christenen doet dit verhaal denken aan de doop. In sommige vieringen tijdens de paaswake, de nacht voor Pasen, laten christenen zich op volwassen leeftijd dopen.

Het begin en kring vormen

De deurwachter laat de kinderen één voor één binnenkomen. Nadat ze een begroeting gekregen hebben van de verhaalverteller nemen ze plaats in de kring. Wanneer iedereen binnen is, zorgt de verhaalverteller ervoor dat iedereen elkaar kan zien.

Zitten de kinderen klaar, kan je meteen starten met het verhaal.

Zitten de kinderen niet klaar, kan je een spel spelen waardoor ze wel goed zitten. Zo kan je bijvoorbeeld de kinderen allemaal hun lievelingskleur, dier, ... laten zeggen. Wanneer ze dit zeggen moeten ze naar hun linkerbuurman kijken.

Luisteren naar het woord van God

De bewegingen die je moet maken.	De woorden die je zegt.
Breng de woestijnbak naar de kring, ga terug naar de kast waar je het materiaal nam en breng een aantal figuurtjes van het volk van God mee.	Kijk goed waar ik het materiaal voor dit verhaal ga halen.
<p>Wanneer de kinderen klaar zijn, begin je te vertellen over de woestijn.</p> <p>Beweeg, terwijl je praat, je hand over de woestijn. Strijk het zand glad om het mysterie van de woestijn en van wat daar gebeurt aan te tonen.</p> <p>Plaats enkele figuren in het zand.</p>	<p>Dit is de woestijn. Niet heel de woestijn maar een deel ervan. Er zijn heel wat wonderlijke en belangrijke dingen gebeurd in de woestijn, daarom brengen we de woestijn naar de klas.</p> <p>De woestijn is een gevaarlijke plaats. De woestijn beweegt altijd, en daardoor is het moeilijk om precies te weten waar je bent.</p> <p>Er is geen voedsel of water in de woestijn. Mensen kunnen sterven van honger en dorst in de woestijn.</p> <p>Als de wind waait, verandert de vorm van de woestijn. Je kunt er de weg kwijtraken</p> <p>Overdag is het erg warm in de woestijn en de zon brandt op je huid. 's Nachts is het er erg koud.</p> <p>Als de wind waait striemt het zand tegen je gezicht en je handen. Mensen hebben bescherming nodig tegen het zand en de wind. 's Nachts is het koud, en dan heb je kleren nodig om warm te blijven.</p> <p>De woestijn is een gevaarlijke plaats. Niemand gaat er naar toe, tenzij het moet.</p>
	De mensen van God leefden ergens waar lange tijd geen regen viel. De gewassen kregen geen water en daardoor konden ze niet groeien.

<p>Plaats nog meer figuren in het zand als je vertelt over de noodzaak om Kanaän te verlaten en naar Egypte te gaan.</p>	<p>Er was geen graan om te malen en brood te bakken. Iedereen kreeg honger. Kinderen huilden in hun slaap. Hun vaders en moeders besloten om naar een nieuw land te gaan waar wel eten was. Ze moesten wel gaan, zelfs al moesten ze ervoor door de woestijn trekken. Ze gingen op reis.</p>
<p>Beweeg de mensen door de woestijn, van links naar rechts. Beweeg ze langzaam, met een paar tegelijk en stel de groepjes steeds anders samen. Zet niet meer mensen in het zand dan je met je hand kunt bedekken.</p>	<p>Het was een zware tocht door de woestijn, maar ze bleven doorgaan, naar een land dat Egypte genoemd wordt.</p>
<p>Beweeg alle mensen naar rechts voor hun reis. Als alle mensen in Egypte zijn houd je ze even stil.</p>	<p>In het land Egypte was er een koning die Farao genoemd wordt.</p>
<p>Zet je beide handen met je vingers in het zand over het volk van God.</p>	<p>Toen het volk van God aankwam in het land Egypte vonden ze voedsel en werk, maar de Farao zorgde ervoor dat ze niet meer weg konden. Ze konden niet meer terug naar huis.</p> <p>Ze moesten doen wat de Farao zei. Ze moesten wonen waar de farao dat wilde. Ze moesten opstaan waar de Farao het zei. Ze moesten naar bed gaan als de Farao het zei. Ze moesten eten wat de Farao zei. Ze moesten het werk doen dat de Farao opdroeg. Ze moesten alles doen wat de Farao zei. Ze waren slaven geworden.</p>
<p>Haal je handen uit het zand en zet Mozes in het zand, dichtbij jou als verteller, ergens op een derde van de woestijn.</p>	<p>Eén van de mensen, hij heette Mozes, ging naar de Farao en zei: 'Laat mijn volk gaan'.</p>
<p>Elke keer als de Farao 'Neen' zegt houd jij je hand vlak tussen jou en Mozes. Jij hebt in deze dialoog de rol van de Farao.</p>	<p>De Farao zei: 'Neen'.</p> <p>Mozes ging steeds weer naar de Farao om hem te zeggen dat hij zijn volk moest laten gaan, maar de Farao zei steeds weer: 'Neen'.</p> <p>Toen gebeurden er heel wat vreemde dingen in het land, maar de Farao zei steeds weer: 'Neen'.</p> <p>Toen gebeurde er iets verschrikkelijks. De oudste zoon in elk Egyptisch gezin stierf, ook de oudste zoon van de Farao.</p> <p>De oudste jongens van het volk van God stierven niet, omdat de mensen een teken op de deuren van hun huizen hadden gezet. Ze deden dat met</p>

	het bloed van een lammetje en de engel van de dood sloeg hen over.
Steek je hand weer uit alsof de Farao weer 'Neen' gaat zeggen, maar laat je hand dan zakken.	Toen Mozes weer naar de Farao ging en hem zei: 'Laat mijn volk gaan', zei de Farao: 'ja'. De mensen haastten zich om alles klaar te maken. Ze pakten alles in wat ze konden dragen en ze bakten brood voor de reis. Er was geen tijd om het brood te laten rijzen, zodat het een dik en hoog brood zou worden zoals je dat bij de bakker kunt kopen. Deze broden waren plat.
Laat het mandje met de matse zien aan de kinderen.	Dat platte brood kun je nog steeds eten. Het wordt matse genoemd. Als je het proeft kun je nog steeds dit verhaal proeven.
Draai de mensen om en beweeg ze vanuit jouw perspectief van rechts naar links. Beweeg ze tot ongeveer halverwege de woestijnbak.	De mensen gingen zo snel ze maar konden. Ze waren bang dat de Farao van gedachten zou veranderen. Toen hoorden ze plotseling een geluid dat ze niet wilden horen. De grond begon te trillen. Het leger van de Farao kwam achter hen aan. Het gedraaf van de hoeven van de paarden en het rollen van de wagens klonk als de donder.
Leg twee stukken blauwe vilt neer. Ze hebben dezelfde lengte en liggen tegen elkaar aan in het midden van de woestijnbak. Gebruik je handen om het duwen van de mensen tegen water uit te beelden.	Het leger van de Farao duwde de mensen tegen het water. Ze wisten niet wat ze moesten doen.
Vouw de vilt terug zodat er een weg door het water ontstaat. Beweeg de mensen één voor één door de opening.	Toen kwam God zo dicht bij Mozes en Mozes kwam zo dicht bij God dat hij wist hoe hij de mensen door het water moest leiden, naar de vrijheid.
Kijk naar de verschillende figuren en stel je voor hoe ze zich zouden voelen.	Deze ziet er bang uit dat hij bijna niet kan bewegen. Kijk, deze rent. Deze is blij. Deze snapt er niets van.
Als alle mensen door de rivier zijn, vouw je de vilt weer dicht.	Wanneer alle mensen veilig aan de overkant waren, sloot het water zich weer achter hen: ze waren vrij! Het leger van de Farao kon hen niet meer pakken.
Vorm een kring met het volk van God als ze aan de overkant aankomen.	Nu waren ze allemaal in vrijheid. Ze waren zo blij dat ze niet anders konden dan God danken en

Laat enkele mensen dansen.

Miriam leidde het dansen.

Het vraaggesprek

- Ik vraag me af welk deel van het verhaal je het mooiste vond?
- Ik vraag me af welk deel jij het belangrijkste vond?
- Ik vraag me af of jij ergens in dit verhaal bent, of welk deel van het verhaal over jou gaat?
- Ik vraag me af of er een deel van het verhaal is dat we zouden kunnen weglaten en dat het verhaal nog steeds hetzelfde blijft?

Het antwoord

De kinderen kiezen uit een reeks van mogelijkheden, wat ze als verwerking gaan doen. Ze kunnen lezen, creatief aan de slag gaan, spelletjes spelen, ...

Let er in deze fase op dat jezelf als verhaalverteller bezig bent, de deurwachter lost kleine problemen op.

De kinderen moeten hun afgewerkte werkjes niet tonen op het einde van de sessie.

Samen feest vieren

Nadat de kinderen het verhaal elk op hun eigen manier verwerkt hebben, sluiten we de sessie af met het feest moment. Tijdens dit moment gaan we samen met de kinderen danken. Dit kan op verschillende manieren (een liedje zingen, een gebed zeggen,...). Na het dankmoment krijgen de kinderen allemaal iets lekkers. Dit wordt uitgedeeld door de deurwachter. Het is belangrijk dat de kinderen op elkaar wachten alvorens dit op te eten.

D. De schepping

Focus van dit verhaal

De focus van dit verhaal ligt op de scheppingsdagen (Gen. 1:1 – 2:3). Dit verhaal is één van de heilige verhalen. Het verhaal hoort tot de kernpresentatie. Christenen beleven hun bestaan als een geschenk van God.

Leerplandoelen van dit verhaal

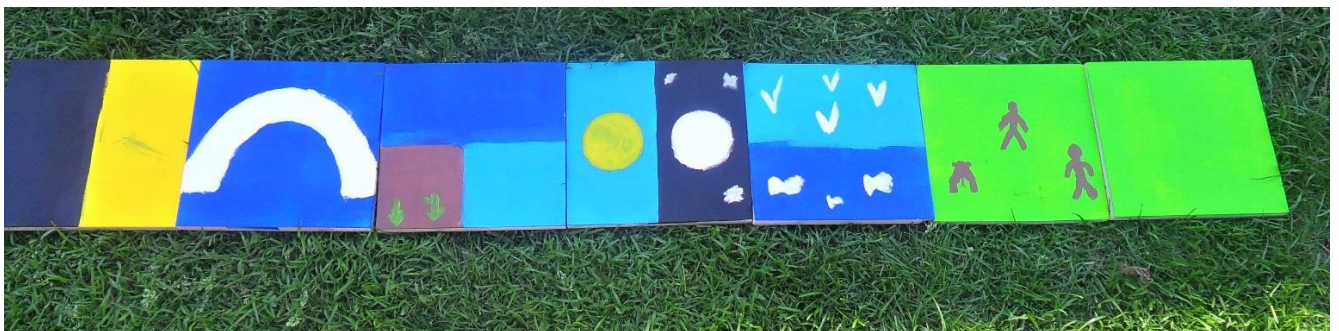
Kinderen zijn dankbaar voor het unieke geschenk dat hun eigen leven is

Dat houdt in dat ze:

- op een eigen manier hun dankbaarheid om dat leven kunnen uitdrukken.
- ontdekken hoe gelovige mensen hun leven zien als een geschenk van God. (5.2.1.6)¹⁵

Welk materiaal heb je nodig voor dit verhaal?

Voor dit verhaal heb je een zwarte onderlegger en zeven vertelplaten nodig. Op elke vertelplaat staat een dag afgebeeld.

¹⁵ Leerplan r.-k. godsdienst

Achtergrondinformatie voor de leerkracht

Bij het verhaal:

Tijdens deze sessie komen we op het spoor van het geheim van de aanwezigheid en de afwezigheid van God.

Bij het materiaal:

Bij dit verhaal heb je zeven vertelplaten nodig. Op elke vertelplaat staat een scheppingsdag afgebeeld. Tijdens het brengen van het verhaal worden de vertelplaten op een zwarte ondergrond gelegd.

Het begin en kring vormen

De deurwachter laat de kinderen één voor één binnenkomen. Nadat ze een begroeting gekregen hebben van de verhaalverteller, nemen ze plaats in de kring. Wanneer iedereen binnen is, zorgt de verhaalverteller ervoor dat iedereen elkaar kan zien.

Zitten de kinderen klaar, kan je meteen starten met het verhaal.

Zitten de kinderen niet klaar, kan je een spel spelen waardoor ze wel goed zitten. Zo kan je bijvoorbeeld de kinderen allemaal hun lievelingskleur, dier, .. laten zeggen. Wanneer ze dit zeggen moeten ze naar hun linkerbuurman kijken.

Luisteren naar het woord van God

De bewegingen die je moet maken.	De woorden die je zegt.
Pak de spullen die je nodig hebt en ga terug op je plaats zitten.	Kijk waar ik het materiaal ga halen, zo weet je waar je het materiaal straks kan vinden.
Kijk de kring rond. Wacht tot iedereen klaar is.	Is iedereen klaar?
Nodig de kinderen uit om deel te nemen aan het gesprek.	Wat is het grootste geschenk dat je ooit gekregen hebt?
Vestig hun aandacht op levende- en niet levende geschenken.	Luister dit geschenk is anders dan de anderen. Dit geschenk is niet zoals een fiets. Dit is een geschenk dat leeft.
Zeg niet dat levende of niet-levende geschenken beter zijn. Vestig hun aandacht op het verschil.	Luister dit zijn allemaal mooie en grote geschenken.
Wanneer alle kinderen de kans kregen om te antwoorden, kan je verder gaan.	Wist je dat er geschenken zijn die zo groot zijn dat bijna niemand beseft dat ze er zijn? Ze zijn zo groot dat je ze nauwelijks kunt zien. Ze zijn zo moeilijk te zien dat we enkele stappen in de tijd moeten zetten om te beseffen dat ze er zijn.
Neem het opgerolde zwarte vilt en leg het rechts van je op de grond, zodat de kinderen die tegenover je zitten de platen van links naar rechts kunnen 'lezen'. Rol de lap langzaam uit terwijl je begint te praten.	In het begin. In het begin was er... Tja in het begin was er eigenlijk niet veel.

Wanneer je de lap helemaal uitgerold hebt, beweeg je je handen over het hele oppervlak om het 'niets' uit te beelden.	In het begin was er helemaal niets.
Teken een glimlach voor de kinderen op de lap.	Behalve misschien een enorme glimlach. Maar er was niemand die het zag.
Wacht even en neem dan de eerste plaat. Leg de plaat rechts op de lap, zodat de donkere kant van de plaat aan het uiteinde ligt. Houd je hand als een scheiding tussen licht en donker. Beweeg je hand naar het lichte gedeelte als je daarover verteld. Wanneer je duisternis of licht noemt, gebaar dan naar donker en licht op de plaat.	Toen, op die allereerste dag gaf God ons het geschenk licht. Nu is er dus niet meer alleen duisternis, maar er is licht en duisternis. Ik bedoel daarmee niet zomaar licht van een lamp of van auto's in de nacht. Ik bedoel niet gewoon het licht van één of ander ding, maar ik bedoel al het licht. God gaf ons het geschenk 'licht'.
Als je zegt: 'Het is goed.', leg je je hand boven de plaat. Leun nadien even achterover, wees voor een moment stil. Ga daarna pas verder met de volgende dag.	Toen god het licht zag, zei God: 'Het is goed'. En dat was de eerste dag.
Leg de volgende kaart, links van de eerste.	Op de tweede dag gaf God ons het geschenk water. Ik bedoel niet gewoon water in een drinkglas of water in de douche. Ik bedoel zelfs niet het water in de zee of het water dat uit de hemel valt als het regent. Ik bedoel al het water.
Beweeg je hand over de plaat. Je kunt met je vinger de dunne witte lijn volgen van de boog.	Dit is het hemelgewelf. Het maakt een scheiding tussen het water beneden en het water boven.
Als je zegt: 'Het is goed.', leg je je hand boven de plaat. Leun nadien even achterover, wees voor een moment stil. Ga daarna pas verder met de volgende dag.	Toen God het water zag, zei God: 'Het is goed.' Dit was de tweede dag.
Neem de derde plaat en leg die naast de plaat van de tweede dag.	Op de derde dag gaf god ons het geschenk van het droge land. God scheidde het water van het droge en gaf ons het geschenk van 'groen en groeiend leven'.
Als je zegt: 'Het is goed.', leg je je hand boven de plaat. Leun nadien even achterover, wees voor een moment stil. Ga daarna pas verder met de volgende dag.	Toen God het droge land zag en het groeiende groen, zei God: 'Het is goed.' Dit was de derde dag.
Neem de vierde plaat en leg die naast de plaat van dag drie.	Op de vierde dag gaf God ons het geschenk om dag en nacht te onderscheiden en om onze dagen te tellen. God gaf ons het geschenk 'dag en nacht'. Het licht dat over de dag heerst, heet de zon. Voor

	de nacht gaf God ons de maan en de sterren.
Als je zegt: 'Het is goed.', leg je je hand boven de plaat. Leun nadien even achterover, wees voor een moment stil. Ga daarna pas verder met de volgende dag.	Toen God de dag en de nacht zag en onze manier om tijd te kennen, zei God: 'Het is goed.' Dat was het einde van de vierde dag.
Neem de vijfde plaat en leg die naast de plaat van de vierde dag.	Op de vijfde dag gaf God ons het geschenk van alle schepselen. Er waren levende wezens die konden vliegen. Niet alleen vogels, maar al de dieren die vliegen. En al de dieren die in het water zwemmen.
Als je zegt: 'Het is goed.', leg je je hand boven de plaat. Leun nadien even achterover, wees voor een moment stil. Ga daarna pas verder met de volgende dag.	Toen God alle schepselen van de lucht en van het water zag, zei God: 'Het is goed.' Dat was het einde van de vijfde dag.
Neem de zesde plaat en leg die naast de plaat van de vijfde dag.	Op de zesde dag gaf God ons het geschenk van alle levende wezens die op de aarde lopen. Schepselen die op twee benen lopen zoals jij en ik en alle schepselen met nog meer benen om op te lopen.
Als je zegt: 'Het is goed.', leg je je hand boven de plaat. Leun nadien even achterover, wees voor een moment stil. Ga daarna pas verder met de volgende dag.	Toen God de schepselen zag met twee benen of meer en al de geschenken van de andere dagen, zei God: 'Het is goed'. Dat was het einde van de zesde dag.
Neem de zevende plaat en leg deze naast de plaat van de zesde plaat.	Op de zevende dag rustte God en gaf ons het geschenk van een dag rust.
Als je zegt: 'Alle andere dagen', maak je een gebaar over alle platen.	Een dag om alle andere geschenken van de andere dagen te herinneren.
Wijs naar de zevende dag.	Omdat mensen op verschillende plaatsen en manieren de grote geschenken van God herinneren, is deze afbeelding leeg. Je kan er zelf iets bij bedenken dat iets te maken heeft met de plaats waar jij het liefste bent. Misschien is die plaats in de tuin, in een boom, in een kerk of in je kamer. Het kan in de bergen zijn, aan zee of bij een meer. Ik weet niet waar die plaats voor jou is. Alleen jij weet dat.
Teken een kruis of een zevenarmige kandelaar als je ze noemt.	Wat ik wel weet is dat deze dag zo speciaal is, dat christenen deze dag het teken geven van een kruis en Joden het teken van een ster of kandelaar.

De vragen voor het vraaggesprek

- Ik vraag me af welke dag het belangrijkste is? (*rationele vraag*)
- Ik vraag me af in welke dag jij jezelf herkent. (*persoonlijke vraag*)
- Ik vraag me af of we een dag uit het verhaal kunnen weglaten en dat het verhaal toch hetzelfde blijft? (*exegetische vraag*)
- Ik vraag me af welke dag jij het mooiste vond? (*emotionele vraag*)

Het antwoord

De kinderen kiezen uit een reeks van mogelijkheden, wat ze als verwerking gaan doen. Ze kunnen lezen, creatief aan de slag gaan, spelletjes spelen, ...

Let er in deze fase op dat jezelf als verhaalverteller bezig bent, de deurwachter lost kleine problemen op.

De kinderen moeten hun afgewerkte werkjes niet tonen op het einde van de sessie.

Samen feest vieren

Nadat de kinderen het verhaal elk op hun eigen manier verwerkt hebben, sluiten we de sessie af met het feestmoment. Tijdens dit moment gaan we samen met de kinderen danken. Dit kan op verschillende manieren (een liedje zingen, een gebed zeggen,...). Na het dankmoment krijgen de kinderen allemaal iets lekkers. Dit wordt uitgedeeld door de deurwachter. Het is belangrijk dat de kinderen op elkaar wachten alvorens dit op te eten.

E. De barmhartige Samaritaan

Focus van dit verhaal

De focus van dit verhaal ligt bij de Samaritaan en de gewonde reiziger (Lucas 10:30-35). Dit verhaal is een parabel en behoort tot de kernverhalen.

Leerplandoelen bij dit verhaal

Kinderen ontdekken hoe men in de Bijbel omgaat met mensen die meestal als 'anders' of 'vreemd' worden gezien dit houdt in dat ze ontdekken hoe Jezus met 'anderen' omgaat en over hen spreekt. (5.2.2.4)¹⁶

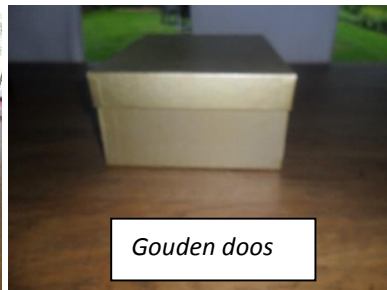
Kinderen ontdekken in de Bijbel wegwijzers om gewetensvol te handelen dit houdt in dat ze ontdekken hoe belangrijk de band met God is in de keuzes die Jezus maakt in woord. (5.2.2.7)¹⁷

Kinderen ontdekken dat elk engagement in christelijk perspectief een vorm van zelfgave inhoudt dit houdt in dat ze verhalen bespreken waarin Jezus dit vertellend aantoont of voorleeft. (5.2.3.8)¹⁸

Welk materiaal heb je nodig voor dit verhaal?

Voor dit verhaal heb je een gouden doos met een donkerbruine stip nodig. Je hebt een bruine onderlegger nodig. Je hebt een lichtbruine vilten weg en twee zwarten vilten vormen nodig. Je hebt ook twee afbeeldingen van steden nodig. Je hebt zes figuren nodig (één gewonde reiziger, één leviet, één priester, twee dieven en één afbeelding van een vreemdeling).

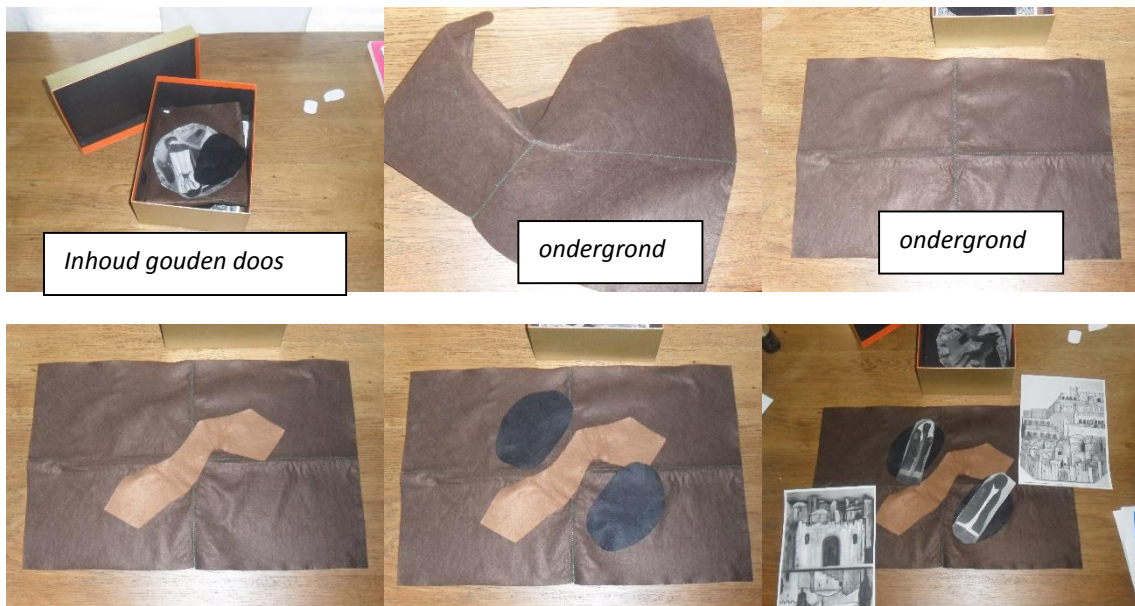
Foto's van het materiaal

¹⁶ Leerplan r.-k. godsdienst

¹⁷ Leerplan r.-k. godsdienst

¹⁸ Leerplan r.-k. godsdienst

Achtergrond informatie voor de leerkracht

Bij het verhaal:

Deze parabel vind je alleen in het Lucas evangelie (10:30-35). De vraag van de Schriftgeleerde over het grootste gebod, dat de parabel omkadert, vind je ook bij Marcus (12:28-34) en bij Matteüs (22:34-40) maar zonder het verhaal van de Samaritaan.

Bij het materiaal:

Je vindt het materiaal in een gouden doos met een donkerbruine stip op. In de gouden doos is er een bruine onderlegger van vilt. In de doos is er een lichtgekleurde strook voor de weg en twee zwarte stukken vilt, één voor aan elke kant van de weg. Op elk einde van de weg is er de abstracte afbeelding van een stad. Binnen de muren van Jeruzalem zie je de omtrekken van de tempel.

Het begin en kring vormen

De deurwachter laat de kinderen één voor één binnenkomen. Nadat ze een begroeting gekregen hebben van de verhaalverteller nemen ze plaats in de kring. Wanneer iedereen binnen is, zorgt de verhaalverteller ervoor dat iedereen elkaar kan zien.

Zitten de kinderen klaar, kan je meteen starten met het verhaal.

Zitten de kinderen niet klaar, kan je een spel spelen waardoor ze wel goed zitten. Zo kan je bijvoorbeeld de kinderen allemaal hun lievelingskleur, dier, .. laten zeggen. Wanneer ze dit zeggen moeten ze naar hun linkerbuurman kijken.

Luisteren naar het woord van God

De bewegingen die je moet maken.	De woorden die je zegt.
Pak de gouden doos met de donkerbruine stip op en neem ze mee naar je plaats in de kring.	Kijk waar ik het materiaal ga halen, zo weet je waar je het materiaal straks kan vinden.
Begin wanneer jij en de kinderen klaar zijn. Houd je ogen de hele tijd gevestigd op de doos, dan zullen de kinderen jouw voorbeeld volgen en al hun aandacht zal gericht zijn op de doos.	Je moet heel voorzichtig zijn wanneer je dicht bij een parabel komt. Je moet er klaar voor zijn. Je kunt een parabel breken, als je er niet klaar voor bent.
Kijk naar de doos.	De doos heeft een gouden kleur. Misschien zit er

	<p>wel iets kostbaars, zoals goud, in. Misschien zit er wel een parabel in. parabels zijn erg kostbaar. Ze zijn zelfs meer waard dan goud.</p>
<p>Klop op het deksel van de doos, alsof het een deur is.</p>	<p>De doos heeft een deksel. Soms lijkt het alsof parabels deuren hebben die gesloten zijn. Je kunt de parabel niet binnengaan, zelfs niet wanneer je er klaar voor bent. Ik weet niet hoe dat komt. Het gebeurt gewoon, dus wees niet ontmoedigd. Blijf gewoon terugkomen. Op een dag zal de parabel voor jou opengaan.</p>
	<p>Deze doos ziet eruit als een geschenk. Weet je, misschien zit er wel een parabel in, want parabels zijn geschenken die aan jou werden gegeven. Zelfs als je niet weet wat een parabel is, is dit nog altijd een geschenk voor jou.</p>
	<p>De doos ziet er oud uit. parabels zijn oud. Ze zijn ouder dan jou, ze zijn ouder dan mij. Ze zijn zelfs ouder dan jouw grootmoeder of grootvader. Ze zijn bijna tweeduizend jaar oud.</p>
<p>Leun achterover. Blijf je afvragen wat er in de doos zou kunnen zitten.</p>	<p>Ik vraag me af of er echt een parabel in zit? Weet je wat? Ik heb een idee: laten we de doos openmaken en kijken wat er in zit.</p>
<p>Zet de doos links van jou en neem het deksel eraf. Plaats het deksel zodanig dat de kinderen nog niet in de doos kunnen kijken.</p>	
<p>Haal de bruine onderlegger uit de doos. Laat hem liggen zoals hij valt en blijf er even naar kijken. Begin hem nadien glad te strijken.</p>	<p>Ik vraag me af wat dit kan zijn? Ik vraag me af wat dit echt is? Er is niets anders dan bruin.</p>
<p>Wacht tot de kinderen starten met de verwondering. Wanneer er een stilte valt, laat de stilte dan even duren. Het is belangrijk voor de kinderen om te weten dat stilte belangrijk is.</p>	<p>Het valt niet mee om te weten wat dit echt kan zijn als er alleen maar bruin is. Laten we eens kijken of er nog iets anders in de doos zit.</p>
<p>Wacht even en haal dan de 'weg' uit de doos. Leg de weg van de ene hoek naar de andere hoek.</p>	<p>Ik vraag me af wat dit kan zijn?</p>
<p>Plaats Jeruzalem en Jericho aan de uiteinden van de weg.</p>	<p>Laten we eens kijken of er nog iets is dat ons kan helpen. Oh, het is een weg. Hij loopt van deze</p>

	plaats naar deze plaats. Maar er zit nog meer in de doos.
<p>Neem de twee zwarte vilten vormen één voor één uit de doos.</p> <p>Leg er één van aan de ene kant van de weg en de andere aan de andere kant van de weg.</p> <p>Neem ook de twee dieven uit de doos en plaats elk van hen achter een van de zwarte stukken vilt.</p>	<p>Ik vraag me af wat deze dingen kunnen zijn?</p> <p>Er zit helemaal geen licht in. Het lijken wel schaduwen.</p> <p>Laten we eens kijken wat er nog in de doos zit dat ons kan helpen om de parabel te vertellen.</p>
<p>Wanneer de kinderen klaar zijn, kan je starten met het verhaal.</p>	<p>Er was eens iemand die zulke wonderlijke dingen deed en zulke verrassende dingen zei dat de mensen hem volgden. En toen ze hem volgden, hoorden ze hem over vele dingen spreken. Soms stelden de mensen hem vragen.</p> <p>Op een dag vroeg iemand hem wat het allerbelangrijkste in het leven is. Hij antwoordde: 'Je weet het al.'</p> <p>Dat is waar. Ik weet het al. Het allerbelangrijkste is God liefhebben en de mensen liefhebben zoals jezelf, alsof ze je naaste zijn.'</p> <p>De persoon die de vraag had gesteld zweeg even en dacht na. Dan stelde hij nog een vraag. 'Maar wie is mijn naaste?'</p> <p>Toen vertelde de persoon aan wie hij dit gevraagd had deze parabel.</p>
<p>Neem de reiziger uit de doos en plaats hem bij Jeruzalem in de rechthoek.</p> <p>Begin hem langzaam te bewegen over de weg.</p>	<p>Er was eens iemand die van Jeruzalem naar Jericho ging.</p>
<p>Neem de rovers van achter de rotsen en leg ze in een 'x' over de reiziger.</p> <p>Haal de rovers nadien van de onderlegger, terug naar de doos.</p> <p>Terwijl je 'half dood' zegt, draai je de reiziger om. Hij ligt nu onherkenbaar aan de kant van de weg, vlakbij één van de rotsen.</p>	<p>Terwijl hij op weg was, werd hij overvallen door rovers. Ze deden hem pijn, namen hem alles af wat hij had en lieten hem achter aan de kant van de weg, halfdood.</p>
<p>Beweeg de priester vanuit Jeruzalem naar het midden van de weg.</p>	<p>Er was ook een belangrijke priester van de tempel die op weg ging van Jeruzalem naar Jericho. Terwijl hij op weg was, kwam hij op de plek waar de persoon lag die was pijn gedaan, van wie alles was afgenomen wat hij had en die was achtergelaten aan de kant van de weg, half dood.</p>

<p>Wanneer de priester de gekwetste reiziger bereikt, beweeg je hem naar de andere kant van de weg, voorbij de reiziger.</p> <p>Wanneer de priester voorbij is, beweeg je hem weer naar het midden van de weg, verder naar Jericho.</p> <p>Daar leg je de priester neer buiten de onderlegger.</p>	<p>Toen de priester bij hem kwam, ging de priester naar de andere kant en vervolgde zijn weg.</p>
<p>Wanneer de Leviet de gekwetste reiziger bereikt, beweeg je hem naar de andere kant van de weg, voorbij de reiziger.</p> <p>Wanneer de Leviet voorbij is, beweeg je hem weer naar het midden van de weg, verder naar Jericho.</p> <p>Daar leg je de Leviet neer buiten de onderlegger.</p>	<p>Er was nog iemand anders die in de tempel werkte. Hij ging ook van Jeruzalem naar Jericho. Hij was één van de mensen die de priesters hielpen. Hij zorgde voor de tempel en hielp met de muziek. Zo iemand noemde men een Leviet.</p> <p>Toen de Leviet bij de plaats kwam waar de persoon lag die was pijn gedaan, van wie alles was afgenomen wat hij had en die was achtergelaten aan de kant van de weg, half dood, ging hij naar de andere kant en hij vervolgde zijn weg.</p>
<p>Beweeg de Samaritaan langs de weg tot hij bij de gewonde reiziger komt. Daar blijft hij staan.</p>	<p>Er was ook iemand op deze weg die niet in Jeruzalem woonde. Hij was een vreemdeling die kwam uit een land dat Samaria heette.</p> <p>De mensen van Samaria vonden de mensen van Jeruzalem niet aardig en de mensen van Jeruzalem vonden de mensen van Samaria niet aardig.</p>
<p>Beweeg de Samaritaan naar de reiziger.</p>	<p>Wanneer de vreemdeling bij de persoon kwam die was pijn gedaan, van wie alles was afgenomen wat hij had en die was achtergelaten aan de kant van de weg, half dood, ging de vreemdeling naar hem toe.</p>
<p>Haal het bedekkend stuk uit de doos, waarop je de Samaritaan ziet met de gekwetste man op zijn ezel. Leg dit stuk over de figuren van de Samaritaan en de reiziger, zodat het hen helemaal bedekt.</p>	<p>De vreemdeling deed zelf op de plaatsen waar de persoon was pijn gedaan. Hij gaf hem zijn eigen mantel om aan te doen. Dan zette hij hem op zijn ezel en nam hem mee naar een plaats om de nacht door te brengen.</p>
<p>Beweeg de vreemdeling en de reiziger met dit bedekkend stuk boven hen langs de weg, bijna tot in Jericho.</p>	<p>De vreemdeling bleef zelfs de hele nacht bij hem en 's morgens gaf hij aan de baas van de herberg genoeg geld om voor de reiziger te zorgen tot hij helemaal genezen was.</p>
<p>Leun achterover en leg al de figuren op één rij voor het vraaggesprek.</p>	

Het vraaggesprek

- Ik vraag me af wie de naaste is van de persoon die was pijn gedaan, van wie alles was afgenomen wat hij had en die aan de kant van de weg was achtergelaten half dood?
- Ik vraag me af of het deze zou kunnen zijn? Of deze?
- Ik vraag me af wat er zou gebeuren als de mensen in de parabel geen mannen maar vrouwen waren.
- Ik vraag me af wat er zou gebeuren als de persoon die de gekwetste reiziger vindt een kind

was?

Het antwoord

De kinderen kiezen uit een reeks van mogelijkheden, wat ze als verwerking gaan doen. Ze kunnen lezen, creatief aan de slag gaan, spelletjes spelen, ...

Let er in deze fase op dat jezelf als verhaalverteller bezig bent, de deurwachter lost kleine problemen op.

De kinderen moeten hun afgewerkte werkjes niet tonen op het einde van de sessie.

Samen feest vieren

Nadat de kinderen het verhaal elk op hun eigen manier verwerkt hebben, sluiten we de sessie af met het feestelijk moment. Tijdens dit moment gaan we samen met de kinderen danken. Dit kan op verschillende manieren (een liedje zingen, een gebed zeggen,...). Na het dankmoment krijgen de kinderen allemaal iets lekkers. Dit wordt uitgedeeld door de deurwachter. Het is belangrijk dat de kinderen op elkaar wachten alvorens dit op te eten.

F. De kostbare parel

Focus van dit verhaal

De focus van dit verhaal ligt bij de koopman en de parel van grote waarde (Mattheus 13:45) Dit verhaal is een parabel en behoort tot de kernpresentatie.

Lesdoelen

De leerlingen kunnen een vergelijking van het Rijk Gods geven.

De leerlingen zijn in staat om op hun eigen manier, vanuit hun eigen denken, een betekenis te geven aan het verhaal.

Welk materiaal heb je nodig voor dit verhaal?

Voor dit verhaal heb je een gouden doos met een witte stip nodig. Je hebt een witte onderlegger nodig en vijf bruine rechthoekige vormen. Je hebt twee figuren nodig (een koper en een verkoper). Je hebt ook enkele bezittingen (vaas, stoel, bed, bank, kist, kandelaar, geld, voetenbankje,..) en twee parels nodig.

Foto's van het materiaal

Achtergrond informatie voor de leerkracht

Bij het verhaal:

In het Mattheus evangelie (13:45) vind je deze gelijkenis:

Naardense Bijbel:

13:45 Wéér waar het koninkrijk der hemelen
op lijkt: een koopman
op zoek naar mooie parels;
13:46 als hij één heel kostbare parel vindt,
gaat hij heen,
heeft alles verkocht wat hij had
en koopt hem!

(bron: thomasevangelie.info)

In het Thomas evangelie (76) staat ook een versie van deze gelijkenis

Jezus zei:
Het koninkrijk van de vader is als een koopman
die een vracht goederen aangeleverd kreeg.
Daartussen vond hij een parel.
De koopman was zo verstandig om zijn hele voorraad te
verkopen, maar hield de parel voor zichzelf.
Doe zo ook, zoek de schat die niet vergaat,
die zijn waarde behoudt,
waar geen mot van zal eten en geen worm aan zal knagen.

(bron: thomasevangelie.info)

Bij het materiaal:

Het materiaal voor deze parabel zit in de gouden doos met een witte stip. In de doos zitten twee figuren, vijf bruine rechthoeken, enkele bezittingen en een parel. De vijf rechthoeken stellen huizen, dorpen, landen, levende plaatsen of andere werkelijkheden voor.

Plaats de verkoper in één van de rechthoeken. Leg op de bank de parel.

Plaats de bezittingen in één van de rechthoeken. Dit zijn de bezittingen die de koper zal geven voor de parel.

Het begin en kring vormen

De deurwachter laat de kinderen één voor één binnenkomen. Nadat ze een begroeting gekregen hebben van de verhaalverteller nemen ze plaats in de kring. Wanneer iedereen binnen is, zorgt de verhaalverteller ervoor dat iedereen elkaar kan zien.

Zitten de kinderen klaar, kan je meteen starten met het verhaal.

Zitten de kinderen niet klaar, kan je een spel spelen waardoor ze wel goed zitten. Zo kan je bijvoorbeeld de kinderen allemaal hun lievelingskleur, dier, .. laten zeggen. Wanneer ze dit zeggen moeten ze naar hun linkerbuurman kijken.

Luisteren naar het woord van God

De bewegingen die je moet maken.	De woorden die je zegt.
Pak de gouden doos met de donkerbruine stip op en neem ze mee naar je plaats in de kring.	Kijk waar ik het materiaal ga halen, zo weet je waar je het materiaal straks kan vinden.
Begin wanneer jij en de kinderen klaar zijn. Houd je ogen de hele tijd gevestigd op de doos, dan zullen de kinderen jouw voorbeeld volgen en al hun aandacht zal gericht zijn op de doos.	Je moet heel voorzichtig zijn wanneer je dicht bij een parabel komt. Je moet er klaar voor zijn. Je kunt een parabel breken, als je er niet klaar voor bent.
Kijk naar de doos.	De doos heeft een gouden kleur. Misschien zit er wel iets kostbaars, zoals goud, in. Misschien zit er wel een parabel in. parabels zijn erg kostbaar. Ze zijn zelfs meer waard dan goud.
Klop op het deksel van de doos, alsof het een deur is.	De doos heeft een deksel. Soms lijkt het alsof parabels deuren hebben die gesloten zijn. Je kunt de parabel niet binnengaan, zelfs niet wanneer je er klaar voor bent. Ik weet niet hoe dat komt. Het gebeurt gewoon, dus wees niet ontmoedigd. Blijf gewoon terugkomen. Op een dag zal de parabel voor jou opengaan.
	Deze doos ziet eruit als een geschenk. Weet je, misschien zit er wel een parabel in, want parabels zijn geschenken die aan jou werden gegeven. Zelfs als je niet weet wat een parabel is, is dit nog altijd een geschenk voor jou.
	De doos ziet er oud uit. parabels zijn oud. Ze zijn ouder dan jou, ze zijn ouder dan mij. Ze zijn zelfs ouder dan jouw grootmoeder of grootvader. Ze zijn bijna tweeduizend jaar oud.
Leun achterover. Blijf je afvragen wat er in de doos zou kunnen zitten.	Ik vraag me af of er echt een parabel in zit? Weet je wat? Ik heb een idee: laten we de doos openmaken en kijken wat erin zit.
Zet de doos links van jou en neem het deksel eraf. Plaats het deksel zodanig dat de kinderen nog niet in de doos kunnen kijken.	
Haal de witte onderlegger uit de doos. Laat hem liggen zoals hij valt en blijf er even naar kijken. Begin hem nadien glad te strijken.	Ik vraag me af wat dit kan zijn? Ik vraag me af wat dit echt is? Er is niets anders dan wit.
Wacht tot de kinderen starten met de	Het valt niet mee om te weten wat dit echt kan

<p>verwondering. Wanneer er een stilte valt, laat de stilte dan even duren. Het is belangrijk voor de kinderen om te weten dat stilte belangrijk is.</p>	<p>zijn als er alleen maar wit is.</p> <p>Laten we eens kijken of er nog iets anders in de doos zit.</p>
<p>Wacht even en haal dan de bruine rechthoeken uit de doos.</p>	<p>Ik vraag me af wat dit kan zijn?</p>
<p>Plaats de koopman en de inhoud van zijn huis in één van de rechthoeken. Plaats de verkoper met zijn tafel in een andere rechthoek.</p>	<p>Oh, dit helpt.</p>
<p>Leg de parel op de tafel van de verkoper.</p>	
	<p>Laten we eens kijken of er nog iets is dat ons kan helpen. Er is niets meer nu kunnen we niet anders dan beginnen.</p>
<p>Wanneer de kinderen klaar zijn, kan je starten met het verhaal.</p>	<p>Er was eens iemand die zulke wonderlijke dingen deed en zulke verrassende dingen zei dat de mensen hem volgden. En toen ze hem volgden, hoorden ze hem praten over een koninkrijk. Maar het was niet het koninkrijk waar ze in woonden. Er was nog nooit iemand van hen in dat koninkrijk geweest. Ze hadden nog nooit van zo'n koninkrijk gehoord.</p> <p>Ze konden er niets aan doen. Ze moesten hem wel vragen waar dat koninkrijk der hemelen op lijkt. Op een keer vroegen ze het hem en hij zei: 'Het koninkrijk der hemelen lijkt op een koopman op zoek naar een mooie parel.</p>
<p>Beweeg de koopman uit zijn huis en laat hem stoppen bij de andere huizen. Als daar een parel is, pak die en bekijk die goed.</p> <p>Leg de parel terug en schud je hoofd. Het is niet de bijzondere parel die je zoekt. Uiteindelijk komt de koopman bij de plaats van de verkoper achter een tafel.</p> <p>Op de tafel ligt de bijzondere parel. Pak de parel en knik ja.</p>	
<p>De koopman laat de parel achter en gaat naar zijn huis om de zakken met geld te halen.</p>	<p>Toen hij een bijzondere kostbare parel had gevonden, ging hij.....</p>
<p>Hij gaat weer naar huis en haalt de kist. Daarna gaat hij weer naar huis en brengt alles wat hij heeft, behalve zijn bed. Dan gaat hij nogmaals terug en pakt zijn huis op. Hij rolt het op en legt het in het huis van de verkoper.</p>	<p>... en ruilde .....</p>
<p>Dan gaat de koopman terug naar de plek van zijn</p>	<p>... alles wat hij had voor deze parel.</p>

huis. Laat hem daar met zijn parel in het midden van zijn vroegere huis zitten.	
Leun achterover voor het vraaggesprek.	

Het vraaggesprek

- Ik vraag me af of de koopman blij was met de kostbare parel?
- Ik vraag me af wat hij nu zou doen met de kostbare parel?
- Ik vraag me af waarom de verkoper zoiets bijzonders wilde verkopen?
- Ik vraag me af of de verkoper blij was met alle spullen van de koopman?
- Ik vraag me af of de verkoper een naam zou hebben?
- Ik vraag me af wat de parel echt zou kunnen zijn?
- Ik vraag me af wat zo kostbaar is dat iemand er alles voor wil geven?
- Ik vraag me af of jij ooit in de buurt van zo'n kostbare parel bent geweest?
- Ik vraag me af wat dit alles zou kunnen zijn?

Het antwoord

De kinderen kiezen uit een reeks van mogelijkheden, wat ze als verwerking gaan doen. Ze kunnen lezen, creatief aan de slag gaan, spelletjes spelen, ...

Let er in deze fase op dat jezelf als verhaalverteller bezig bent, de deurwachter lost kleine problemen op.

De kinderen moeten hun afgewerkte werkjes niet tonen op het einde van de sessie.

Samen feest vieren

Nadat de kinderen het verhaal elk op hun eigen manier verwerkt hebben, sluiten we de sessie af met het feestelijk moment. Tijdens dit moment gaan we samen met de kinderen danken. Dit kan op verschillende manieren (een liedje zingen, een gebed zeggen,...). Na het dankmoment krijgen de kinderen allemaal iets lekkers. Dit wordt uitgedeeld door de deurwachter. Het is belangrijk dat de kinderen op elkaar wachten alvorens dit op te eten.

Foto's van de Godly Play lessen die ik gaf

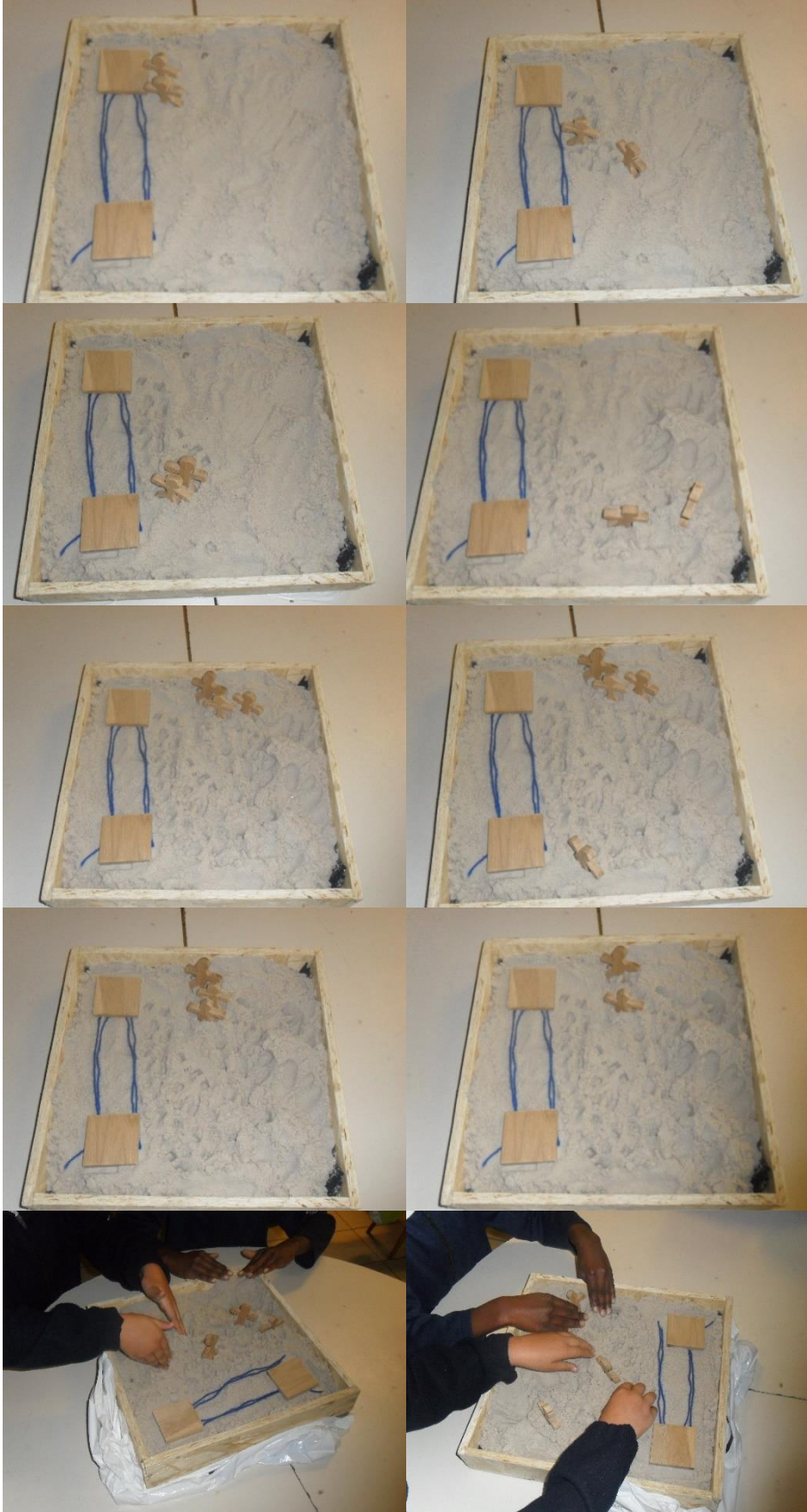
Eerste graad

Tweede graag

Derde graad

Reacties van mentoren

Godly Play was heel boeiend!

Knap dat je tijdens godsdienst eens iets nieuw wil

Knap gedaan!
Het was muisstil tijdens de les!

Wat een organisatie, knap!

Godly Play was heel boeiend!

Prima gebracht!

De leerlingen waren echt geboeid.

Goed verteld!!

Origineel!!

Leuk aanschouwelijk voorgesteld in het zand met attributen.

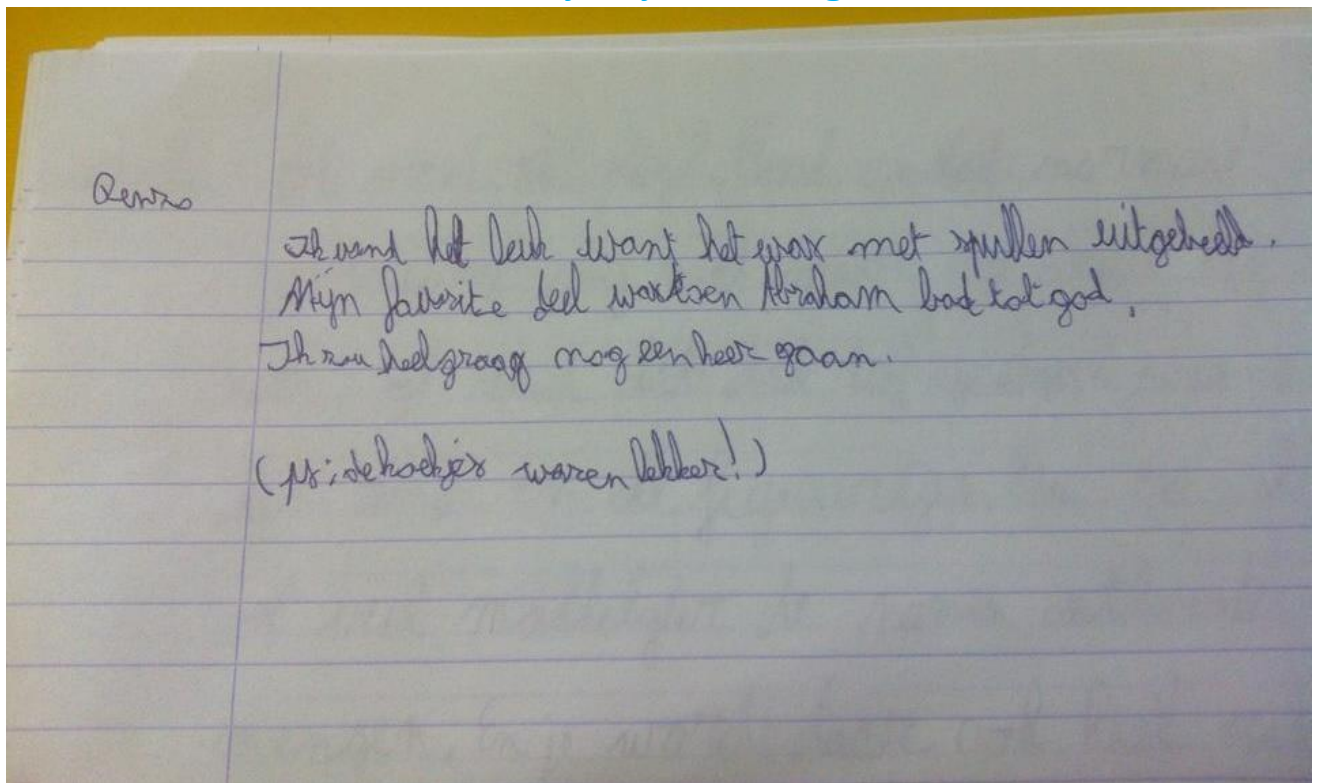
Heel mooi verteld en opgebouwd!

Alle kinderen waren geboeid.

Interessant!

Aangename les!

Reacties van kinderen die een Godly Play sessie kregen

Quentin

Ik vond het leuk. Het leek als een normale goddienst. Omdat je het verhaal ook uitbeeldt wordt het veel duidelijker. Ik zou het niet kunnen al die verhalen uit mijn hoofd lezen, enkel die namen van die steden zoude al moeilijk te onthouden.

Quentin

Ik vond het heel leuk omdat normaal boeide godsdienst mij niet maar nu boeide het me wel. Ik vond dat dat tof gedaan was met het zand en de figurietjes. En ik kon ook veel makkelijker de namen onthouden van mensen. En je wordt daar ook heel rustig.

Bronnen

Boeken

Jerome W. Berryman (2009), *Teaching Godly Play, How to Mentor the spiritual Development of Children*, Morehouse education Resources.

Rebecca Nye (2009), *Children's Spirituality, What It Is And Why It Matters*, Church House Publishing.

Jerome W. Berryman (2002), *The Complete Guide to Godly Play : Volume 1 : How To Lead Godly Play Lessons*, Church House Publishing.

Jerome W. Berryman (2002), *The Complete Guide to Godly Play : Volume 2 : 14 Core Presentations For Fall*, Church House Publishing.

Jerome W. Berryman (2002), *The Complete Guide to Godly Play : Volume 3 : 20 Presentations for Winter*, Church House Publishing.

Jerome W. Berryman (2002), *The Complete Guide to Godly Play : Volume 4 : 20 Presentations for Spring*, Church House Publishing.

Mollemans, A. (2013). *Cursus Godly Play verhaalverteller*. Drogen: gezinspastoraal

Erkende instantie r.-k. godsdienst. (2000). *Leerplan rooms-katholieke goddienst voor het lager onderwijs in Vlaanderen*. Brussel: Licap.

Sophie Veulemans, N. V. (2013). *Sterren aan de hemel (vierde leerjaar)*. 32-38: Averbode.

Websites

Godly Play. (2014). Opgehaald van Godly Play: <http://www.godlyplay.org.uk/>

Godly Play deutsch e.V. (2014). *Godly Play Deutsch*. Opgehaald van <http://www.godlyplay.de/>

Godly Play Foundation. (2011). Opgehaald van Godly Play Foundation: <http://www.godlyplayfoundation.org/newsite/Main.php>

Godly Play vereniging. (2010). *Godly Play*. Opgehaald van www.godlyplay.nl

Ota, C. (2013). *International Association for childrenspirituality*. Opgehaald van childrenspirituality: www.childrenspirituality.org/documents/bibliography/articles.pdf

Ota, C. (2013). *International Association for childrenspirituality*. Opgehaald van childrenspirituality: www.childrenspirituality.org

Ota, C. (2013). *International Association for childrenspirituality*. Opgehaald van childrenspirituality: www.childrenspirituality.org/documents/bibliography/books.pdf

KU Leuven - Faculteit Theologie & Religiewetenschappen. (2002). *Thomas*. Opgehaald van <http://www.kuleuven.be/thomas/page/>

Averbode. (sd). *Sterren aan de hemel*. Opgehaald van <http://www.averbode.be/Pub/sterren/sterren-4e-leerjaar.html>

Encyclo. (2014). *Encyclo*. Opgehaald van <http://www.encyclo.nl/begrip/hype>

Artikels

Gopress. (2013, Juni 14). Een 'goddelijk' spelletje. *Krant van West-Vlaanderen*.

Gopress. (2013, Juli 19). Ilse Devos & Cedrick Veryser. *Krant van West-Vlaanderen*.

PowerPoint presentatie

Mollemans, A. (2013). *Godly Play presentatie*. Mechelen.

Personen

Coppens, J. - Studente (2014)
Croonenborghs, L. - Inspecteur-adviseur r.-k. godsdienst (2013).
Dethier, S. - pediatisch verpleegkundige (2014).
Hedeman, G.J - Technische Universiteit Delft (2014).
Heyvaert, L. - Leerkracht godsdienst in het secundaire (2014).
Imbrechts, H. - Leerkracht lager onderwijs (2013).
Jacqmotte, M.-N. - Leerkracht lager onderwijs (2013).
Kwaku, S. - Studente BKO Aalst (2014).
Mollema, A. - Theologe universiteit Leuven (2013).
Mondelaers, S. - Theoloog aan de hogeschool te Vorselaar (2014).
Nackaers, V. - Projectmanager bij LabCorp (2014).
Roye, R. D. - leraar lager onderwijs (2013).
Stabel, N. - Studente aan de universiteit Antwerpen (2014).
Thienpont, G. - Leerkracht lager onderwijs (2014).
Vanderheijden, E. - Theologe aan de universiteit te Leuven (2014).
Vanuytrecht, K. - leerkracht lager onderwijs (2014).
Velghe, K. - Theologe (2013).
Vermeire, J. - Leerkracht lager onderwijs (2014).
Vonckx, A. - Inspecteur-adviseur r.-k. godsdienst (2013).
Woestijne, S. V. - Theologe (2014).